

POLSKIE SŁOWNICTWO GEOGRAFICZNE

II

SŁOWNICTWO GEOGRAFICZNO-FIZYCZNE,
UCHWALONE I POLECONE PRZEZ ZJAZD GEOGRAFÓW POL-
SKICH, ZORGANIZOWANY STARANIEM TOW. NAUCZ. SZKÓŁ
WYŻSZYCH W KRAKOWIE 1922 ROKU

ZESTAWIŁ I OBJAŚNIŁ

JERZY SMOLEŃSKI
PROF. UNIW. JAGIELL.

KRAKÓW 1925
NAKŁADEM KSIĘGARNI GEOGRAFICZNEJ „ORBIS“

POLSKIE SŁOWNICTWO GEOGRAFICZNE

II

SŁOWNICTWO GEOGRAFICZNO-FIZYCZNE,
UCHWALONE I POLECONE PRZEZ ZJAZD GEOGRAFÓW POL-
SKICH, ZORGANIZOWANY STARANIEM TOW. NAUCZ. SZKÓŁ
WYŻSZYCH W KRAKOWIE 1922 ROKU

ZESTAWIŁ I OBJAŚNIŁ

JERZY SMOLEŃSKI

PROF. UNIW. JAGIELL.

CBGIOŚ, ul. Twarda 51/55
tel. 0 22 69-78-773

Wa5148117

KRAKÓW 1925
NAKŁADEM KSIĘGARNI GEOGRAFICZNEJ „ORBIS“

<http://rcin.org.pl>

Wszystkie prawa zastrzeżone.
Copyright by „Orbis“, Geographical Library, Cracov.

Skład główny na Warszawę w „Domu Książki Polskiej“,
Plac Trzech Krzyży 8.

62 320 [2]

ODBITO W TŁOCZNI GEOGRAFICZNEJ „ORBIS“, KRAKÓW-DEBNIKI.

8-114-39170
<http://rcin.org.pl>

PAK abc. h. 1 + 170

UWAGI WSTĘPNE.

Słowniczek niniejszy, obejmujący wyrażenia z zakresu geografii fizycznej (bez biogeografii) oraz nauk pomocniczych (kosmografii, geofizyki, geologii, hydrografii, meteorologii), zestawiony został na podstawie uchwał Zjazdu Geografów Polskich, zwołanego w r. 1922 przez Krakowski Oddział Tow. Naucz. Szk. Wyższych, dla ustalenia terminologii geograficznej, używanej w nauce szkolnej.

Odpowiednio do swego celu nie uwzględnia on w zasadzie terminów niespornych, t. j. nazw ogólnie przyjętych i stale używanych w temsamem znaczeniu; stąd brak w nim najważniejszych nieraz wyrażen (np. ląd, wyspa, opad, temperatura i t. p.), których stosowanie nie wywołuje wątpliwości. Pozatem spis ograniczony został do potrzeb szkół średnich; w nielicznych jedynie wypadkach rozszerzono nieco ten zakres, tam mianowicie, gdzie wogóle terminologii polskiej brakło dotychczas (np. morfologia dna morskiego) i gdzie wskazanem było, choćby przy tej sposobności, stworzyć ją.

Spis ułożony został grupami rzeczowemi, przyczem na-przód podano tłustym drukiem wyrażenie uznane przez Zjazd za najlepsze, potem — zwykłym drukiem — jego aprobowaną synonimikę, dodając niekiedy w nawiasie nazwę często używaną lecz niepoleconą. Dla uzupełnienia przydano synonimikę francuską i niemiecką. Wreszcie, ponieważ niezależnie od wyboru wyrazu sporny może być zakres jego stosowania,

wydawca zaopatrzył spis krótkimi definicjami. Definicje w obrębie nauk pomocniczych poddano rewizji specjalistów. Po spisie rzeczowym umieszczono indeks alfabetyczny.

Terminologia objęta słowniczkiem przyjęta została przez Zjazd Geografów prawie w całości jednomyślnie; zaledwie co do kilku wyrażań uchwały powzięto większością głosów (średniogórze, pogórze a podgórze, warstwica a poziomica, terasa a taras). Zgodność uchwał nie wyklucza oczywiście możliwości pewnych niekonsekwencji, związanych często z wynikami obrad ciał zbiorowych, — do tych ewent. usunięcia wydawca nie czuł się upoważniony.

GEOGRAFJA MATEMATYCZNA.

Widnokrąg, (horyzont) *horizon*, Sehkreis, Horizont. — Część powierzchni ziemi dająca się objąć wzrokiem z pewnego punktu. Granicą jej jest Koło widno kręgu, linja, w której ziemia styka się pozornie ze sklepieniem nieba.

Poziom fizyczny, horyzont fizyczny albo pozorny, *horizon physique*. wahrer Horizont. — Płaszczyzna styczna względem ziemi w danym punkcie, prostopadła do pionu.

Poziom astronomiczny, horyzont astronomiczny, *horizon astronomique*, astron. Horizont. — Płaszczyzna równoległa do poziomu fizycznego, przechodząca przez środek ziemi. Jej przecięcie ze sklepieniem niebieskim jest kołem horyzontu.

Zenit, punkt wierzchołkowy, zénith, Zenit, Scheitelpunkt. — Punkt przecięcia pionu z sklepieniem niebieskim nad poziomem.

Nadir, nadir, Nadir. — Punkt przecięcia pionu z sklepieniem niebieskim pod poziomem.

Koło wierzchołkowe, (wertykał, koło wertykalne), *vertical*, Vertikalkreis. — Koło wielkie na sklepieniu niebieskim przechodzące przez zenit i nadir.

Odległość wierzchołkowa, zenitalna, *distance zénithale*, Zenitabstand, Zenitdistanz. — Odległość łukowa gwiazdy od zenitu, mierzona na kole wierzchołkowym.

Wysokość gwiazdy, hauteur méridienne, Sternhöhe. — Odległość łukowa gwiazdy od poziomu, mierzona na kole wierzchołkowym.

Koła zboczeń, koła godzin, *cercles horaires*, Stundenkreise, Deklinationskreise. — Koła wielkie na

sklepieniu niebieskiem przechodzące przez oba bieguny niebieskie.

Kąt godzinowy, *angle horaire*, Stundenwinkel. — Kąt między płaszczyzną koła zbieżeń danej gwiazdy a płaszczyzną południka.

Wzniesienie proste, rektascenzja gwiazdy, *ascension droite*, gerade Aufsteigung, Rektaszension. — Odległość łukowa punktu wiosennego od koła godzin przechodzącego przez daną gwiazdę, mierzona na równiku niebieskim.

Zboczenie, deklinacja gwiazdy, *declinaison*, Abweitung, Deklination. — Odległość łukowa gwiazdy od równika niebieskiego, mierzona na kołe godzin.

Oś świata, oś niebieska, *axe celeste*, Weltachse, Himmelsachse. — Oś pozornego obrotu sklepienia niebieskiego.

Oś ziemską, *axe terrestre*, Erdachse. — Oś obrotu ziemi.

Bieguny niebieskie, *pôles celestes*, Himmelspole. — Punkty przecięcia osi świata z sklepieniem niebieskiem.

Bieguny ziemskie, *pôles terrestres*, Erdpole. — Punkty przecięcia osi ziemi z jej powierzchnią.

Południki niebieskie, *méridiens celestes*, Himmelsmeridiane. — Koła wielkie na sklepieniu niebieskiem przechodzące przez oba bieguny nieb. (To samo co koła godzin, koła zbieżeń).

Południki ziemskie, *méridiens du globe*, Erdmeridiane. — Koła wielkie na powierzchni ziemi, przechodzące przez oba bieguny.

Południk miejscowy, *méridien*, Meridiankreis, Ortsmeridian. — Koło wierzchołkowe przechodzące przez bieguny niebieskie. Jego przecięcie z kołem horyzontu wyznacza na nim punkt południa i punkt północy.

Linja południkowa, południk, *méridienne d'un lieu*, Meridianlinie. — Przecięcie płaszczyzny południka miejscowego z poziomem.

Południk zerowy, początkowy, *méridien d'origine, premier*, Null-Meridian, Anfangs-Meridian. — Południk od którego liczy się długość geogr.

- Południk zasadniczy, główny, *méridien de base*, Haupt-Meridian.** — Przyjęty powszechnie południk zerowy (południk Greenwich).
- Azymut, *azimut*, Azimut.** — Kąt, który linja danego kierunku na płaszczyźnie poziomej tworzy z linią południka.
- Równik niebieski, *équateur celeste*, Gleicher, Himmels-äquator.** — Koło wielkie na sklepieniu niebieskiem, równo odległe od obu biegunów nieba. Przechodząca przez nie płaszczyzna nazywa się płaszczyzną równikową.
- Równik ziemski, *équateur*, Erdäquator.** — Koło wielkie na powierzchni ziemi przebiegające w równej odległości od obu biegunów. Przecięcie płaszczyzny równika niebieskiego z powierzchnią ziemi.
- Równoleżniki niebieskie, *parallèles celestes*, Parallelkreise des Himmels.** — Koła na sklepieniu niebieskiem łączące z sobą punkty o tej samej odległości zenitalnej. Płaszczyzny ich równoległe są do płaszczyzny równikowej.
- Równoleżniki ziemskie, *parallèles de latitude*, Parallelkreise der Erde.** — Koła przebiegające na powierzchni ziemi równoległe do równika. Ich płaszczyzny są prostopadłe do osi ziemskiej.
- Zwrotniki niebieskie, *tropiques celestes*, Wendekreise des Himmels.** — Równoleżniki niebieskie, między którymi odbywa się pozorny ruch roczny słońca na sklepieniu niebieskiem. Ich odległość kątowa od równika niebieskiego odpowiada największym zboczeniom słońca (w czasie przesileni).
- Zwrotniki ziemskie, *tropiques*, Wendekreise.** — Równoleżniki ziemskie odpowiadające zwrotnikom niebieskim i przebiegające w tej samej co ona odległości kątowej od równika.
- Koła podbiegunowe, polarne, *cercles polaires*, Polar-Kreise.** — Równoleżniki położone w tej samej odległości kątowej od biegunów, w jakiej od równika oddalone są zwrotniki.
- Współrzędne prostokątne sferyczne, *coordinées sphériques verticales*, rechtwinkling-sphärische Koordina-**

ten. — Na sklepieniu niebieskiem są niemi w odniesieniu do poziomu astronomicznego: wysokość gwiazdy i azymut; zaś w odniesieniu do równika niebieskiego: wzniesienie proste i zboczenie. Układ tych dwóch ostatnich współrzędnych nosi nazwę układu współrzędnych równikowych.

Współrzędne biegunowe, (w. polarne), *coordinées polaires*, Polarkoordinaten. — Na sklepieniu niebieskiem są niemi w odniesieniu do poziomu astronomicznego: odległość zenitalna i azymut; zaś w odniesieniu do bieguna niebieskiego: kąt godzinowy i odległość biegunowa.

Ekliptyka, *écliptique*, Ekliptik. — Koło pozornego obiegu słońca na sklepieniu niebieskiem.

Nachylenie ekliptyki, *obliquité de l'écliptique*, Ekliptik-Schiefe. — Kąt między płaszczyzną ekliptyki a płaszczyzną biegunową.

Zwierzyniec niebieski, **zodjak**, *zodiaque*, Tierkreis, Zodiakus. — Pas gwiazdozbiorów, przez które przebiega koło ekliptyki na sklepieniu niebieskiem.

Punkty zrównania dnia z nocą, **równonocne**, ekwinokcja, *points équinoxiaux*, Aequinoktialpunkte. — Punkty przecięcia ekliptyki z równikiem niebieskim. Wyznacza je położenie słońca na sklepieniu niebieskiem w czasie wiosennej i jesiennej równonocy.

Punkt wiosenny, **punkt Barana**, *point équinoctial du printemps*, Frühlingspunkt, Widderpunkt. — Punkt przecięcia ekliptyki z równikiem nieb., w którym stoi słońce w czasie wiosennego zrównania dnia z nocą.

Linja równonocna, l. ekwinokcjalna, *ligne équinoxiale*, Aequinoktiallinie. — Linja łącząca punkty równonocne.

Koło równonocne, (kolor ekwinokcjalny, równonocny), *colure équinoxial*, Aequinoktialkolor. — Południk niebieski przechodzący przez punkty równonocne.

Punkty przesilen, *points solsticiaux*, Solstizialpunkte. — Punkty największego oddalenia ekliptyki od równika niebieskiego. Wyznacza je położenie słońca na sklepieniu niebieskiem w czasie letniego i zimowego przesilenia.

- Linja przesilen**, *ligne solsticiale*, Solstitiaallinie. — Linja łącząca punkty przesilen.
- Koło przesilen**, (kolur przesilen), *colure solsticial*, Solstiaalkolur. — Południk niebieski przechodzący przez punkty przesilen.
- Kulminacja**, *culmination*, Kulmination. — Punkt przecięcia pozornego toru gwiazdy z południkiem.
- Górowanie, kulminacja górna**, *culmination supérieure*, obere Kulmination. — Najwyższe względem poziomu położenie gwiazdy w czasie jej pozornego ruchu na sklepieniu niebieskiem.
- Dołowanie, kulminacja dolna**, *culmination inférieure*, untere Kulmination. — Najniższe położenie gwiazdy względem poziomu w czasie jej pozornego ruchu na sklepieniu niebieskiem.
- Łuk widzialny**, (łuk dzienny), Tagbogen. — Droga pozorna gwiazdy nad poziomem.
- Łuk niewidzialny**, (łuk nocny), Nachtbogen. — Droga pozorna gwiazdy pod poziomem.
- Okołobiegunowe gwiazdy**, (cyrkumpolarne), *étoiles circum-polaires*, Zirkumpolare Sterne. — Gwiazdy, których pozorny obieg odbywa się w całości nad poziomem.
- Gwiazdowa doba**, *jour sidéral*, Sterntag. — Okres czasu między dwoma następującymi po sobie górowaniami lub dołowaniami tej samej gwiazdy stałej, czyli czas jednego obrotu ziemi koło osi.
- Gwiazdowy rok**, *année sidérale*, Siderisches Jahr. — Okres czasu, w którym słońce w pozornym ruchu na sklepieniu niebieskiem obiega pełne koło ekliptyki (360°).
- Gwiazdowy czas**, *temps sidéral*, Sternzeit. — Czas, którego podstawą jest doba gwiazdowa.
- Rok zwrotnikowy**, *année tropique*, Tropisches Jahr. — Okres czasu między dwoma następującymi po sobie położeniami słońca w tym samym znaku niebieskim.
- Rzeczywista doba słoneczna**, *vrai jour solaire*, Wahrer Sonnentag. — Przeciąg czasu między dwoma następującymi po sobie górowaniami słońca, t. j. rzeczywistymi południami.

- Rzeczywisty czas słoneczny**, *temps solaire vrai*, Wahre Sonnenzeit. — Czas, którego podstawą jest rzeczywista doba słoneczna.
- Średnia doba słoneczna**, *jour solaire moyen*, mittlerer Sonnentag. — Średnia ze wszystkich rzeczywistych dób w ciągu roku.
- Średni czas słoneczny**, *temps solaire moyen*, mittlere Sonnenzeit. — Czas, którego podstawą jest średnia doba słoneczna.
- Równanie czasu**, *Zeitgleichung*. — Różnica między średnim a rzeczywistym czasem słonecznym.
- Miesiąc gwiazdowy**, *mois sidéral*, siderischer Monat. Okres czasu, w którym księżyc odbywa na sklepieniu niebieskim pełny obieg 360° wracając do tego samego koła godzin.
- Miesiąc synodyczny**, *mois synodique*, Synodischer Monat. — Okres czasu między dwiema temi samymi fazami księżyca.
- Czas miejscowy**, (lokalny), *temps local*, Ortszeit. — Czas słoneczny w danym punkcie na powierzchni ziemi — wspólny wszystkim punktom leżącym na tym samym południku.
- Czas strefowy**, *Zonenzeit*. — Czas umówiony, przyjęty dla obszaru pewnej strefy południkowej (zazwyczaj odpowiadającej 15° dłuż. geogr.), zgodny z czasem miejscowym środkowego południka tej strefy.
- Granica daty**, *limite de la date*, Datumsgrenze. — Linja umówiona na powierzchni ziemi, przy której przebyciu zmienia się rachubę czasu o 1 dobę (południk 180°).
- Obrót ziemi**, (rotacja, wirowanie), *rotation de la terre*, Erdrotation. — Ruch wirowy ziemi około własnej osi.
- Obieg ziemi**, (obróć koło słońca, krążenie), *révolution de la terre*, Erdrevolution, Erdumschwung. — Ruch ziemi około słońca.
- Paralaksa poziomowa**, *parallaxe horizontale*, Horizontal-Parallaxe. — Kąt, pod którym przedstawia się promień ziemski ze środka danej gwiazdy.

- Paralaksa pionowa**, (paralaksa wysokościowa), *parallaxe verticale*, Höhen-Parallaxe, Höhen-Verschub. — Różnica kątowa wysokości danej gwiazdy, mierzonej z powierzchni ziemi a z jej środka.
- Paralaksa roczna**, *parallaxe annuelle*, Jahres-Parallaxe. — Kąt, pod którym z danej gwiazdy stałej przedstawia się średnia odległość ziemi od słońca.
- Punkt przyziemny**, perigeum, *périgée*, Perigaeum. — Najbliższy ziemi punkt toru planety.
- Punkt odziemny**, apogeum, *apogée*, Apogaeum. — Najdalszy od ziemi punkt toru planety.
- Punkt przysłoneczny**, periheljum, *périhélie*, Perihel. — Najbliższy słońca punkt toru planety.
- Punkt odsłoneczny**, *aphélie*, Aphel. — Najdalszy od słońca punkt toru planety.
- Absydy**, punkty absydalne, *apsides*, Apsiden. — Punkty największego i najmniejszego oddalenia eliptycznego toru planety od słońca.
- Linja absyd**, absydalna, *ligne absidale*, Apsidenlinie. — Linja łącząca absydy, oś większa eliptycznego toru planety.
- Jednostka planetarna**, *unité planétaire*, planetarische Einheit. — Średnia odległość ziemi od słońca (połowa dłuższej osi toru ziemskiego) jako jednostka długości używana przy oznaczaniu odległości planet.
- Mimośród liniorny**, (ekscentryczność liniorna), *excentricité linéaire*, lineare Excentrizität. — Odległość ogniska elipsy od jej środka t. j. od punktu przecięcia jej osi.
- Mimośród numeryczny**, (ekscentryczność numeryczna), *excentricité numérique*, numerische Excentrizität. — Stosunek mimośrodu liniornego do dłuższej półosi elipsy.
- Precesja**, cofanie się punktów równonocnych, *précession des equinoxes*, Praezession. — Zmiany położenia punktów równonocnych na sklepieniu niebieskiem, będące wynikiem kolistego wahanja osi ziemskiej.
- Nutacja**, *nutation*, Nutation. — Okresowe, w stosunku do precesji drugorzędne, wahanja osi ziemskiej.

Przesuwanie się biegunów ziemskich, *deplacement des pôles*, Polverschiebung, Polhöhwenschwankung. — Zmiany położenia osi ziemskiej względem samej ziemi, przemieszczenie biegunów powodujące zmiany szerokości geograficznych.

Współrzędne geograficzne, *coordinées géographiques*, geographische Koordinaten. — Długość i szerokość geograficzna.

Szerokość geograficzna, *latitude*, geogr. Breite. — Odległość kątowna danego punktu na powierzchni ziemi od równika, mierzona na południku. Wyraża ją kąt, jaki tworzy z płaszczyzną równikową linja prostopadła do powierzchni ziemi (pion) w danym punkcie. Mamy więc szer. geogr. północną i południową, zależnie zaś od wielkości kąta określa się ją jako wysoką lub niską, wyższą lub niższą od innej.

Długość geograficzna, *longitude*, geogr. Länge. — Odległość kątowna południka danego punktu na powierzchni ziemi od południka zasadniczego, uznanego za zerowy. Mamy więc długość geogr. wschodnią i zachodnią, jeśli liczymy do 180° , zaś tylko wschodnią, jeśli liczymy do 360° . Zależnie od wielkości kąta określa się długość geogr. jako większą lub mniejszą od innej.

Szerokość geocentryczna, *latitude géocentrique*, geozentrische Breite. — Kąt między płaszczyzną równikową a linją łączącą dany punkt na powierzchni ziemi z jej środkiem.

Prostobieżna, ortodromiczna linja, ortodroma, orthodromie, Orthodrome. — Linja najkrótsza łącząca dwa punkty na powierzchni ziemi, biegnąca więc po kole wielkiem.

Skośnobieżna, loksodromiczna linja, loksodroma, loxodromie, Loxodrome. — Linja na powierzchni ziemi przecinająca pod tymi samymi kątami wszystkie południki, z którymi się krzyżuje.

Elipsoid odniesienia, sferoid odn., (elipsoid referencyjny), *ellipsoïde de référence*, Referenzphäroid. — Elipsoid umiarowy możliwie zbliżony wielkością i kształtem do rzeczywistej postaci ziemi (np. elipsoid Bessela, Clarcka, Hayforda etc.).

Geoid, (geoida), *geoïde*, Geoid. — Bryła nieumiarowa odpowiadająca rzeczywistemu kształtowi ziemi. Powierzchnię jej stanowi poziom morza przedłużony pod lądami. Jest ona w każdym punkcie prostopadła do kierunku pionu.

GEOFIZYKA.

Skorupa ziemska, *écorce terrestre, croute terrestre*, Erdkruste, Erdrinde. — Zewnętrzna, stała powłoka ziemi, w przeciwieństwie do wewnętrznego jądra ziemi, *noyau de la terre*, Erdkern.

Barysfera, *barysphère*, Barysphäre. — Zespół ciężkich mas mających zalegać w wnętrzu ziemi w przeciwieństwie do zewnętrznej, lżejszej skorupy skalnej: litosfery, *lithosphère*.

Temperatura wgłębna, *temperature en profondeur*, Tiefentemperatur. — T. panująca w pewnej głębokości pod powierzchnią.

Poziom obojętny, *niveau neutral*, neutrale Schicht. — Poziom wgłębny, od którego panuje temperatura stała, niezminiająca się w ciągu roku.

Gradient geotermiczny, (stopień geotermiczny), *degré géothermique, gradient géothermique*, geothermische Tiefenstufe. — Odległość pionowa odpowiadająca wzrostowi temperatury wgłębnej o 1° C.

Zboczenie magnetyczne, deklinacja, *declinaison magnétique*, Missweisung, Deklination. — Kąt między płaszczyzną pionową przechodzącą przez oś igły magnetycznej (południkiem magn.) a południkiem danej miejscowości.

Nachylenie magnetyczne, inklinacja, *inclinaison magnétique*, Inklination. — Kątowe odchylenie igły magnetycznej od płaszczyzny poziomej.

Natężenie magnetyczne, *intensité magnétique*, magnet. Intensität. — Wielkość siły magnetycznego oddziaływania ziemi w danym punkcie. Rozróżnia się n. poziome (*i. horizontal*, Horizontalintensität), pionowe (*i. vertical*, Vertikalintensität) oraz pełne (*i. total*, Totalintensität) czyli całkowite.

Południk magnetyczny, *méridien magnétique*, magnetischer Meridian. — Płaszczyzna pionowa przechodząca przez oś igły magnesu.

Bieguny magnetyczne ziemi, *pôles magnétiques*, magnetische Pole. — Dwa punkty na pow. ziemi, gdzie poziome natężenie magnetyczne sprowadza się do zera a nachylenie wynosi 90° .

Równik magnetyczny, *équateur magnétique*, magnetischer Äquator. — Linja łącząca punkty na pow. ziemi, w których nachylenie magn. wynosi 0° , t. j. igła magnesowa zachowuje położenie poziome.

Odchylenie pionu, *deviation de la verticale*, Lotabweichung, Lotablenkung. — Kąt między kierunkiem pionu a promieniem krzywizny południka ziemskiego w danym punkcie.

Anomalja siły ciężkości, a. grawitacyjna, *anomalie de pesanteur*, Schwerkraftanomalie. Różnica między rzeczywistą a teoretyczną („normalną“) wartością siły ciężkości w danym punkcie. Może być dodatnia = nadwyżka grawitacyjna lub ujemna = niedobór grawitacyjny.

Izostazja, równowaga izostatyczna, *isostasie*, Isostasie. — Równowaga zachodząca pomiędzy masą poszczególnych wycinków skorupy ziemskiej.

Kompensacja izostatyczna, wyrównanie izostatyczne, *compensation isostatique*, Gleichgewichts-Kompensation. — Przymuszczalne wyrównywanie zewnętrznych zakłóceń równowagi izostatycznej przez cięższe lub lżejsze masy wgłębne.

KARTOGRAFJA.

Mapa, karta geograficzna, *carte géographique*, geographische Karte. — Odwzorowanie powierzchni ziemi wzgl. jej części na płaszczyźnie.

Rzuty kartograficzne, (projekcje kartogr.), *projections cartographiques*, kartographische Projektionen, Kartenentwürfe. — Sposoby umiejętnego odwzorowania powierzchni ziemi — a mianowicie jej siatki geograficznej na płaszczyźnie.

Rzuty właściwe, *projections vraies*, geometrisch einfach definierbare Projektionen. — Rzuty oparte na zastosowaniu określonej zasady geometrycznej.

Rzuty konwencjonalne, *canevas conventionnels*, konventionelle Projektionen. — Rzuty utworzone według dowolnej zasady zapewniającej im określone wartości.

Siatka geograficzna, sieć geogr., *réseau géographique*, geographisches Netz. — Sieć południków i równoleżników ziemskich.

Podziałka mapy, (skala mapy), *échelle de la carte*, Kartenmasstab. — Stosunek długości linii na mapie do długości tej samej linii na ziemi, miara zmniejszenia rysunku. Podziałka większa oznacza słabsze zmniejszenie, mniejsza — silniejsze.

Uogólnienie, **generalizacja** kartograficzna, *généralisation*, Generalisation. — Uproszczenia i zmiany rysunku związane z mniejszeniem podziałki mapy.

Zniekształcenie kartograficzne, (deformacja), *déformation*, Deformation, Verzerrung. — Zmiany stosunków długości, powierzchni oraz kątów przy odwzorowaniu powierzchni ziemi na płaszczyźnie mapy, a więc przy rzutach kartograficznych.

Zgodność kartograficzna, (wierność k.). — Geometryczna względna zgodność mapy z powierzchnią ziemi. Może to być zgodność stosunku długości niektórych linii, zgodność odległości, *equidistance*, Längentreue, albo z. powierzchni, *équivalence*, Flächentreue, albo względna z. kątów *conformité*, Winkeltreue.

Zgodno-odległościowe rzuty i mapy (wierno-odległościowe), *projections équidistantes*, längentreue Proj. — Rzuty przy których pewne linie na mapie posiadają długość odpowiadającą ich długości na powierzchni ziemi, zmniejszoną jedynie w stosunku przyjętej podziałki mapy.

Zgodno-powierzchniowe rzuty i mapy, (wierno-powierzchniowe), *projections équivalentes*, flächentreue Projektion. — Rzuty, przy których każda powierzchnia na mapie równa jest (uwzględniając zmniejszenie zależne od podziałki) odpowiedniej powierzchni na ziemi.

- Zgodno-kątowe** rzuty i mapy, (wiernokątowe), *projections conformes, équiangles*, winkeltreue Projektion. — Rzuty, przy których kąty małych wieloboków te same są na mapie co na powierzchni ziemi.
- Oś rzutu**, *axe de la projection*, Projektionsachse. — Oś symetrii powierzchni rzutu, a więc albo oś stożka wzgl. walca rzutu, albo linja prostopadła do płaszczyzny rzutu w punkcie jej styczności z powierzchnią ziemi.
- Powierzchnia rzutu**, rzutowa, *surface de la projection*, Projektionsfläche. — Powierzchnia, na której następuje odwzorowanie siatki geograficznej. Może nią być płaszczyzna, lub powierzchnia krzywa rozwijalna, mianowicie pobocznicą stożka albo walca.
- Biegun rzutu**, (punkt główny), *pôle de la projection, pivot de la projection*, Hauptpunkt, Projektionspol. — Punkt przecięcia osi rzutu z powierzchnią ziemi, w nim przecinają się z sobą koła główne. Drugi nosi nazwę przeciwbieguna rzutu (Gegenpol).
- Koła główne** rzutu, *cercles principaux*, Hauptkreise. — Koła wielkie na powierzchni ziemi przecinające się w biegunie rzutu.
- Koła poziome** rzutu, (k. horyzontalne), *cercles horizontaux*, Horizontalkreise. — Koła na powierzchni ziemi, których płaszczyzny są prostopadłe do osi rzutu. U rzutów normalnych są nimi równoleżniki.
- Siatka pomocnicza**, sieć pomocnicza, *réseau auxiliaire*, Hilfsnetz. — Sieć kół głównych i poziomych, podobna do siatki geograficznej ale u rzutów nie normalnych mająca przebieg inny.
- Rzut normalny**, *projection normale, projection directe*, normale Projektion. — Rzut, którego osią jest oś ziemską.
- Rzut poprzeczny**, *projection transversale*, transversale Proj., querachsige Proj. — Rzut, którego oś leży w płaszczyźnie równikowej.
- Rzut skośnoosiowy**, (rz. ukośny), *projection oblique*, schiefachsige Projektion. — Rzut, którego oś nie zgadza się z osią ziemską i nie leży w płaszczyźnie równikowej.

- Rzut azymutalny**, (Rz. zenitalny), *projection zénithale*, *azimutale*, *azimutale*, *zenitale* Projektion. — Rzut na płaszczyznę styczną.
- Rzut stożkowy**, *projection conique*, Kegelpjektion, *konische* Projektion. — Rzut na pobocznicę stożka.
- Rzut walcowy**, *projection cylindrique*, Zylinderprojektion. — Rzut na pobocznicę walca.
- Rzuty perspektywiczne**, *projections perspectives*, *perspektivische* Proj. — Rzuty oparte na zasadzie perspektywy optycznej. Przecięcie powierzchni rzutu z przechodzącymi przez dane punkty powierzchni ziemi promieniami, wychodzącymi z pewnego „punktu ocznego“, wyznacza położenie tych punktów na mapie.
- Rzut pośredni**, *projection intermediaire*, *vermittelnde* Proj. — Rzut mający własności pośrednie między dwoma innymi rzutami.
- Rzut biegunowy**, *projection polaire*, Polarprojektion, *polständige* Proj. — Rzut azymutalny normalny, t. j. taki, u którego punktem zetknięcia płaszczyzny rzutu z powierzchnią ziemi jest biegun ziemski.
- Rzut równikowy**, *projection équatoriale*, *aequatoriale* Proj. — Rzut azymutalny poprzeczny, t. j. taki u którego punkt zetknięcia płaszczyzny rzutu z powierzchnią ziemi leży na równiku.
- Rzut horyzontalny**, rz. poziomy, *projection horizontale*, *Horizontalprojektion*. — Rzut azymutalny skośnoosiowy, t. j. taki u którego punkt zetknięcia płaszczyzny rzutu z powierzchnią ziemi leży między biegunem a równikiem.
- Rzut stereograficzny**, *projection stéréographique*, *stereographische* Projektion. — Rzut azymutalny zgodnokątowy. Jest rzutem perspektywicznym, którego punkt oczny leży w przeciw-biegunie rzutu.
- Rzut ortograficzny**, rz. równoległy, *projection orthographique*, *orthographische* Projektion. — Rzut azymutalny o kołach poziomych zgodnych co do długości. Jestto rzut perspektywiczny, którego punkt oczny leży w odległości nieskończonej, promienie rzutu są więc równoległe.

- Rzut gnomoniczny**, *projection centrale, gnomonique*, gnomonische Proj., zentralne Proj. — Rzut azymutalny perspektywiczny, którego punktem ocznym jest środek ziemi.
- Rzut Merkatora**. — Rzut walcowy zgodnokątowy. Lokso-dromy są w rzucie tym liniami prostymi. Odstępy między równoleżnikami (a więc stopnie szer. geogr.) rosną tu w miarę oddalenia od równika w stosunku odwrotnym do kosinusa szerokości geogr.
- Rzut wielostożkowy**, *projection polyconique*, polykoni-sche Proj. — Rzut na którego powierzchnię składają się pobocznice szeregu stożków o wspólnej osi.
- Rzut wielopłaszczyznowy**, (rz. poliedryczny, wielościenny), *projection polyedrique*, Polyeder-Proj. — Rzut na którego powierzchnię składa się szereg płaszczyzn.
- Poziomica, izohipsa, linja warstwicowa**, (warstwica p.) *isohypse, courbe de niveau*, Isohypse, Höhenlinie. — Linja łącząca punkty równego wzniesienia. W niej powierzchnia warstwicowa przecina się z pow. ziemi.
- Poziomica wgłębna, izobata, podpoziomica, isobathe**, Tiefenlinie. — Linja łącząca punkty równej głębokości.
- Warstwica**, Höhengschichte. — Przestrzeń zawarta między dwiema powierzchniami przekrojów poziomych. Stanowi ona piętro wzniesienia, *étage hypsométrique, Höhenstufe*.
- Poziom warstwicowy, powierzchnia warstwicowa**, *surface de niveau*, horizontale Schichtfläche. — Powierzchnia przekroju poziomego. Ogranicza ją poziomica.
- Odstęp pionowy poziomic**, *distance verticale des surfaces de niveau*, Höhenabstand der Schichtflächen. — Odległość pionowa między płaszczyznami warstwicowymi. Grubość warstwicy.
- Odstęp boczny poziomic**, *distance horiz. des isohypses*, Horizontalabstand der Isohypsen. — Odległość poziomic w ich rzucie na płaszczyznę poziomą.
- Strefa warstwicowa**. — Część powierzchni ziemi ograniczona dwiema poziomicami.
- Kreskowanie, kreskowa metoda** przedstawienia rzeźby na mapie (szrafowanie), *hachure, Schraffen-Methode*. — Przedstawienie pochyłości przy pomocy kreszek zboczowych, których gęstość i grubość wybrana od-

powiednio do ilości światła, otrzymywanego przez daną powierzchnię przy prostopadłym oświetleniu, określa jej nachylenie.

Cieniowanie, metoda cieniowa przedstawienia rzeźby na mapie, *estompage*, Schummerung. — Przedstawienie pochyłości przy pomocy silniejszego lub słabszego zacięniowania powierzchni, stosownie do stopnia ich nachylenia.

Punkt topograficzny, znak, (wyżka, kota), *côte*, Höhenkote, Kote. — Punkt, którego wysokość podana jest na mapie.

Wilgotność względna, *humidité relative*, relative Feuchtigkeit. — Stopień nasycenia powietrza parą wodną, stosunek rzeczywistej zawartości pary wodnej w powietrzu do największej możliwej w danej temperaturze.

Wilgotność bezwzględna, *humidité absolue*, absolute Feuchtigkeit, Dampfdruck. — Ciężar pary wodnej zawartej w jednostce objętości (m^3) wilgotnego powietrza.

Pochłanianie, absorpcja atmosferyczna, *absorption*, Absorption. — Strata, którą ponoszą promienie słoneczne przechodząc przez atmosferę.

Chmury, obłoki, *nuages*, Wolken. — Główne ich typy: pierzaste *cirrus*, warstwowe *stratus*, kłębiaste *cumulus*, deszczowe *nimbus*, baranki *cirrocumulus* etc.

Obłoczność, zachmurzenie, *nebulosité*, Bewölkung. — Stosunkowa wielkość zasłoniętej chmurami części sklepienia nieba.

Mgła, *brouillard*, *brume*, Nebel. — Obłok leżący bezpośrednio nad powierzchnią ziemi.

Rosa, *rosée*, Tau. — Para skroplona na oziębionej powierzchni.

Punkt skroplenia, p. rosy, *point de rosée*, Taupunkt. — Temperatura, do której oziębic się musi powietrze, by nastąpiło skroplenie zawartej w niem pary wodnej.

Szron, *gelée blanche*, Reif. — „Wszelki, z wyjątkiem gołodzi, lód atmosferyczny na twardym podłożu rosnący“.

- Szron wiatrowy**, *givre*, Frostbeschlag. — Skorupa lodowa osadzająca się na przedmiotach pod wpływem nawianej mgły przechłodzonej.
- Zamróz**, (szron p.), *gelée blanche* p., Reif (p.) — Lekki szron powstający zamiast rosy na skutek silnego promieniania ziemi.
- Gołoledź**, *verglas*, Glatteis. — Skorupa lodowa powstała z opadu deszczu przechłodzonego lub wody nieprzechłodzonej na wyziębionem podłożu.
- Krupy**, *grésil*, Graupel. — Opad ziarnistych oszronionych grudek lodowych.
- Grad**, *grêle*, Hagel. — Opad bryłek lodowych, złożonych zazwyczaj z współśrodkowych warstw o jądrze krupowem.
- Odwrócenie temperatury, inwersja**, *inversion de la température*, Temperaturumkehr. — Występowanie zimniejszej warstwy powietrza pod cieplejszą, częste w obrębie kotlin i dolin górskich.
- Wystawa stoku, wystawienie, ekspozycja**, *exposition*, Auslage. — Położenie stoku względem stron świata albo względem kierunku działania siły zewnętrznej.
- Dosłoneczny a odsłoneczny stok**, Sonnenseite, Schattenseite. — Stok zwrócony ku słońcu a odwrócony od niego, zasłonięty.
- Zwyżka ciśnienia, maksimum barometryczne**, *haute pression*, *maximum barométrique*, Hochdruck. — Wysokie ciśnienie atmosf. lub obszar jego występowania (zwany także **wyżem** barom.).
- Zniżka ciśnienia, minimum barometryczne, depresja b.**, *dépression barométrique*, *minimum barométrique*, Tiefdruck. — Niskie ciśnienie atmosf. lub obszar jego występowania (zwany też **niżem** barom.).
- Siodło barometryczne**, *ensellement barométrique*, Luftdrucksattel. — Obszar zwyżki ciśnienia łączący dwa większe obszary zwyżkowe.
- Półwysep barometryczny, klin b.**, *coin de pression*, Luftdruckkeil. — Obszar zwyżki barom. wciśnięty między obszary zniżkowe.
- Gradient barometryczny, g. ciśnienia**, *gradient barométrique*, barometr. Gradient, Luftdruckgefälle.

Stosunek różnicy ciśnienia barom. w dwóch punktach do ich odległości, wyrażonej w stopniach geogr. na równiku.

Pas ciszy, strefa ciszy, zone des calmes, Kalmengürtel, Windstillenregion. — Równikowy obszar niżki ciśnienia i wstępujących prądów powietrznych przy braku wiatrów bocznych.

Wiatr morski, brise de mer, Seewind. — Wiatr skierowany od morza ku lądowi. Jako wiatr okresowy wieje w ciągu dnia.

Wiatr lądowy, brise de terre, Landwind. — Wiatr skierowany od lądu ku morzu. Jako wiatr okresowy wieje w ciągu nocy.

Wiatr wstępujący, vent ascendant, aufsteigender Wind. — Wiatr, prąd powietrza, skierowany ku górze.

Wiatr zstępujący, vent descendant, absteigender Wind. — Wiatr, prąd powietrza, skierowany ku dołowi.

Wiatr górski, brise de montagne, Bergwind. — Wiatr zstępujący, skierowany od gór ku dolinom. Jako wiatr okresowy wieje w ciągu nocy.

Wiatr dolinny, brise de vallée, Talwind. — Wiatr wstępujący, skierowany od dolin ku górcom. Jako wiatr okresowy wieje w ciągu dnia.

Pasaty, alizés, Passate. — Wiatry stałe, wiejące dołem z wyższych szerokości geogr. ku równikowi.

Antypasaty, contre-alizés, Antipassate. — Wiatry stałe płynące górą od okolic równikowych ku pn. i pd.

Cyklon, cyclone, Zyklon. — Wir powietrzny, zbiegający ku obszarowi niżki ciśnienia.

Antycyklon, anticyclone, Anticyklon. — Wir powietrzny rozchodzący się na zewnątrz z obszaru wyżki ciśnienia.

Klimat matematyczny, astronomiczny, climat mathématique, solares Klima, mathem. Klima. — Klimat zależny jedynie od szer. geograficznej.

Klimat fizyczny, rzeczywisty, climat physique, physisches Klima. — Klimat będący wynikiem wszystkich współdziałających w danym obszarze czynników klimatycz.

Pogoda, stan pogody, temps, Wetter. — Chwilowy zespół warunków meteorologicznych.

- Klimat**, *climat*, Klima. — Przeciętny zespół stanów pogody w obrębie dłuższego okresu czasu.
- Skąły warstwowane**, *roches stratifiées*, Schichtgesteine. — Skąły osadowe, wykazujące budowę warstwową.
- Skąły masowe**, *roches massives*, Massengesteine. — Skąły niewarstwowane, zazwyczaj magmatyczne.
- Skąły osadowe**, *roches sédimentaires*, Sedimentgesteine. — Skąły powstałe jako osad mechaniczny lub chemiczny.
- Skąły krystaliczne**, *roches cristallines*, kristallinische Gesteine. — Skąły złożone z osobników krystalicznych.
- Skąły magmatyczne**, *roches magmatiques*, magmatische Gesteine. — Skąły powstałe przez skrzepnięcie masy ognisto-płynnej.
- Skąły magmatyczne wgłębne**, głąbinowe, (plutoniczne), *roches plutoniennes, r. abyssales*, plutonische Gesteine, Tiefengesteine. — Skąły powstałe przez zastygnięcie ognisto-płynnej masy (magmy) w głąbi ziemi.
- Skąły wulkaniczne**, wylewne, wybuchowe, *roches volcaniques, r. eruptives*, vulcanische Gesteine, Ergussgesteine, Eruptivgesteine. — Skąły powstałe przez zastygnięcie magmy na powierzchni ziemi.
- Skąły metamorficzne**, zmetamorfizowane, przeobrażone, *roches métamorphiques*, metamorphische Gesteine. — Skąły uległe wewnętrznemu przeobrażeniu przez sąsiedztwo z skąłami magmatycznymi, wpływ wysokiej temperatury lub ciśnienia.
- Skąły okruchowe**, (klastyczne), *roches clastiques*, Trümmergesteine. — Skąły osadowe, powstałe przez skupienie cząstek pokruszonych skął dawniejszych.
- Zlepianiec**, konglomerat, *conglomerat*, Konglomerat. — Skąła osadowa powstała przez zlepianie większych cząstek obcych, zazwyczaj otoczonych.
- Okruchowiec**, brekcja, *brèche, pudding*, Brekzie, Trümmergestein. — Zlepianiec złożonych z krawędzistych odłamków skalnych.
- Spoivo**, lepiszcze, *ciment*, Bindemittel. — Materiał spajający cząstki składające skąłę okruchową.

- Martwica wapienna**, (tuf wapienny), *tuf calcaire*, Kalktuff. — Porowaty wapień słodkowodny, jego odmianą jest trawertyn.
- Tuf wulkaniczny**, *tuf volcanique*, vulkanischer Tuff. — Skała osadowa powstała z sypkich materiałów wulkanicznych, popiołów.
- Żyła**, *filon*, Gang. — Wypełnienie skalnej szczeliny.
- Ł**, *argile*, Ton, Letten. — Skała kaolinowa, mniej lub więcej plastyczna.
- Glina**, *argile*, Lehm. — Ł zawierający piasek i inne domieszki obce.
- Margiel**, *marne*, Mergel. — Skała będąca mieszaniną łu i węgla wapnia.
- Muł**, (szlam), *boue*, Schlamm. — Osad powstały z zawiesiny wód współczesnych.
- Mada**, *boue*, Schlick. — Muł zawierający znaczną ilość cząstek organicznych.
- Tektonika**, budowa tekt., *tectonique*, *structure*, Tektonik, tekt. Bau. — Budowa wewnętrzna skorupy ziemskiej, stosunek wzajemnego położenia mas skalnych. Nauka o tej budowie.
- Łądotwórcze**, *epeirogeniczne ruchy*, *mouvement épeiro-gène*, epeirogenetische Bewegung. — Wywołane przez siły wewnętrzne ruchy skorupy ziemskiej o kierunku przeważnie pionowym, obejmujące znaczniejsze obszary a nie wywołujące wyraźnych zaburzeń w układzie skał. — Rozróżniamy ep. podniesienia wzgl. wypiętrzenia, obniżenia, pochylenia, wygięcia i wgięcia.
- Górotwórcze**, *orogeniczne ruchy*, *mouvement orogénique*, orogenetische Bewegung, gebirgsbildende B. — Wywołane przez siły wewnętrzne ruchy skorupy ziemskiej powodujące zaburzenia w układzie skał.
- Ułożenie normalne warstw**, *position normale*, normale Lagerung. — Pierwotne, niezmienione (zazwyczaj poziome) ułożenie warstw skalnych.
- Ułożenie zaburzone**, *position relevée*, *disloquée*, gestörte Lagerung. — Ułożenie warstw wyprowadzonych z położenia pierwotnego (np. u. pochylone, pionowe czyli stojące, odwrócone).

- Ułożenie przekraczające, transgresywne, *position transgressive*, transgredierende Lagerung.** — Zaleganie warstw poza zasięgiem utworów bezpośrednio starszych.
- Ułożenie zgodne, zgodność warstw, *concordance*, konkordante Lagerung.** — Równoległość leżących na sobie warstw skalnych.
- Ułożenie niezgodne, *discordance*, diskordante Lagerung.** — Nierównoległość leżących na sobie warstw, odpowiadająca przerwie w osadzaniu i ew. zaszłym w międzyczasie zaburzeniom tektonicznym.
- Bieg warstwy, *direction des couches*, Streichen.** — Kierunek przecięcia warstwy z pow. poziomą.
- Upad, nachylenie warstwy, *inclinaison, pendage*, Fallen.** — Kąt i kierunek nachylenia warstwy względem poziomu.
- Czoło, głowica warstwy, *front*, Schichtkopf.** — Powierzchnia poprzecznego przecięcia się warstwy z powierzchnią ziemi.
- Strop warstwy, (nadkład), *Hangendes*.** — Przestrzeń lub utwór leżący bezpośrednio nad daną warstwą.
- Spąg warstwy, (podkład), *Liegendes*.** — Przestrzeń lub utwór leżący bezpośrednio pod daną warstwą.
- Warstwowanie normalne, *stratification normale*, normale Schichtung.** — Występowanie w skale osadowej warstw ograniczonych równoległymi i pierwotnie mniej więcej poziomymi powierzchniami.
- Warstwowanie ukośne, *stratification oblique, geneigte Schichtung*.** — Występowanie w skale osadowej warstw, które ułożyły się ukośnie do poziomu.
- Warstwowanie przekątne, *stratification entrecroisé*, Kreuzschichtung, diagonale Schichtung.** — Warstwowanie ukośne, polegające na zespole warstw pochylających się w różnych kierunkach i ograniczonych nierównoległymi powierzchniami.
- Wyklinowywanie się, zanikanie boczne warstwy, *Auskeilen*.** — Stopniowe zmniejszanie się grubości warstwy, doprowadzające do jej zaniku.
- Facja, wykształcenie utworów geol., (oblicze), *facies*, Fazies.** — Różnice równowiekowych osadów, za-

leżne od różnicy warunków w jakich te osady powstały.

Skamielina, skamieniałość, *fossile*, Versteinerung, Petrefakt. — Ślady dawnych organizmów zachowane w skałach.

Zaburzenie warstw, dyslokacja, *dislocation*, Störung. — Zmiana ułożenia warstw, wywołana działaniem mechanicznym późniejszym od ich powstania.

Fałd, (fałda), *pli*, Falte. — Faliste wygięcie warstw, składające się z części wypukłej, zwanej siodłem lub antyklina, (*anticlinal*, Sattel), i wklęsłej, zwanej łękiem lub synkliną (*synclinal*, Mulde).

Skrzydło, ramię siodła lub łęku, *flanc*, Flügel. — Boczne części siodła lub łęku, zbiegające się w miejscu przebiegu.

Przegub, zawias fałdu, *charnière*, Verbiegung. — Przebiegu warstw u zbiegu skrzydeł fałdu.

Fałd prosty, *pli droit*, stehende Falte. — Fałd, którego zapadające w przeciwnych kierunkach skrzydła, tworzą tensam kąt z pow. poziomą.

Fałd pochylony, nachylony, *pli déjeté, oblique*, schiefe Falte. — Fałd asymetryczny, którego skrzydła różnią się kątem padu.

Fałd przechylony, *pli déversé, renversé*, überkippte Falte. — Fałd o jednym skrzydle odwróconem t.j. przechylonem poza pionową. Przy silnem przechyleniu nosi nazwę f. obalonego.

Fałd leżący, *pli couché*, liegende Falte. — Fałd obalony, którego skrzydła leżą poziomo lub prawie poziomo.

Fałd wsteczny, *pli en retour*, Rückfalte. — Fałd pochylony w stronę przeciwną ogólnemu kierunkowi fałdowania danego górotworu.

Fałd izoklinalny, monoklinalny, *pli isoclinal*, isoklinale Falte. — Fałd, którego skrzydła zapadają równoległe do siebie.

Fałd łuskowy, łuska, *pli-faille p.*, Schuppenfalte, Schuppe. — Fałd izoklinalny przechylony, którego odwrócone skrzydło („śródfałdzie“) uległo wytłoczeniu.

Powtarzające się f. ł. tworzą układ łuskowy (*structure en ecailles*, Schuppenstruktur).

Wytłoczenie, wyciśnięcie warstwy, *étirement*, Auspressung, Ausquetschung. — Miejscowe zmniejszenie miąższości lub zanik warstwy wskutek zgniecenia lub rozciągnięcia.

Fleksura, flexure, Flexur. — Zaburzenie tektoniczne polegające na przegięciu warstw, któremu po jednej stronie towarzyszy zmiana ich poziomu z zachowaniem równoległości do pierwotnego położenia.

Pęknięcie, cassure, Bruch. — Przerwa ciągłości warstw wzdłuż pewnej powierzchni, wywołana działaniem dynamicznym.

Uskok, faille, Bruch, Verwerfung. — Przemieszczenie pionowe wzdłuż powierzchni pęknięcia.

Przesunięcie, décrochement horizontal, Verschiebung, Blatt-V. — Przemieszczenie poziome wzdłuż powierzchni pęknięcia.

Nasunięcie, chevauchement, charriage, Überschiebung. — Przemieszczenie poziome, powodujące nasunięcie pewnych części skorupy ziemskiej na drugie.

Wrąb, rów zapadlinowy, r. tektoniczny, fossé, Graben. — Zapadlina podłużna a wąska.

Skiba, bloc, Scholle. — Odcięta pęknięciami od otoczenia i wyruszona z pierwotnego położenia część skorupy ziemskiej.

Zrąb, horst, horst, Horst. — Skiba otoczona zapadlinami lub podniesiona nad obszary sąsiednie.

Zapadlina, éffondrement, Senkung. — Otoczona uskokami lub fleksurami zapadnięta część skorupy ziemskiej.

Kotlina zapadlinowa, bassin d'éffondrement, Senkungsbecken. — Kotlina powstała przez tektoniczną zapadlinę.

Zapadlisko, éffondrement, Einbruch. — Zapadnięcie się stropu podziemnej próżni.

Pokrywa tektoniczna, nappe de recouvrement, Überschiebungsdecke. — Pokrywa powstała przez nasunięcie.

Płaszczowina, *nappe de charriage*, *Überschiebungsdecke*, *Überfaltungsdecke*. — Pokrywa tektoniczna powstała przez nasunięcie wielkiego fałdu leżącego.

Okno tektoniczne, *fenêtre*, tekt. *Fenster*. — Obszar, w którym z pod pokrywy tekt. wskutek jej miejscowego zniszczenia wyziera jej podłoże.

Czapka tektoniczna, *lambeau de recouvrement*. — Odosobniona resztką pokrywy tektonicznej.

Skalice, *Klippen*. — Porozrywane fragmenty masy skalnej odsłonięte przez erozję i zaznaczające się orograficznie w mniej odpornym otoczeniu.

Stożek wulkaniczny, wulkan stożkowy, *cône volcanique*, *Vulkankegel*, *Kegelvulkan*. — Stożkowata góra wulkaniczna powstała głównie przez nasyp luźnego materiału wulkanicznego.

Stożek wulkaniczny przybyszowy, *cône adventif, parasitique*, *parasitischer Vulkankegel*. — Stożek powstały poza głównym kraterem wulkanu.

Kopuła wulkaniczna, *dôme de lave*, *Quellkuppe*, *Staukuppe*. — Góra wulkaniczna powstała przez wylew gęstej lawy.

Płyta wulkaniczna, pokrywa wulk., *plateau volcanique*, *vulk. Tafel*, *v. Decke*. — Poziomo zalegająca na powierzchni pokrywa skał wulkanicznych.

Mur wulkaniczny, *dyke*, *vulk. Mauer*. — Lawa zastygła w szczelinie wulkanu, zaznaczająca się przy postępie denudacji jako mur skalny.

Rdzeń wulkanu, (szyja wulk.), *culot volcanique*, *neck*, *vulk. Hals*. — Lawa zastygła w czeluści wybuchowej wulkanu. Po zniszczeniu stożka wulk. zaznacza się jako wzgórze rdzeniowe.

Wulkan błotny, *volcan de boue*, *Schlammvulkan*. — Stożek, wytworzony przez wylewanie się na powierzchnię masy gliniastej przepojonej wodą, spowodowane wytryskiem gazów z podziemia. Rodzajem wulkanu błotnego wyrzucającego wodę słoną jest salza (*salse*, *Salze*).

- Kaldera**, *caldeira*. — Krater rozszerzony w kształt rozległego kotła skutkiem ponownych wybuchów, obrywów i zapadnięć.
- Barranco**, *barranco*. — Parowy erozyjne rozcinające promienisto stok stożka wulkanicznego.
- Czeluść wulkanu**, *cheminée volcanique*, vulk. Schlot. — Kanał wybuchowy wulkanu.
- Lakkolit**, *laccolith*, Lakkolith. — Bochenkowate skupienie lawy wulk. pod powierzchnią ziemi, związane nieraz z kopułowatym podniesieniem warstw nadległych.
- Fumarola**, *fumerolle*, Fumarole. — Naturalny wypływ gorących gazów z podziemia.
- Mofeta**, *mofette*. — Naturalny wypływ bezwodnika węglowego z podziemia.
- Solfatara**, *solfatare*. — Naturalny wypływ gazów zawierających związku siarki.
- Ocean powszechny**, (o. światowy), *océan universel*, Weltmeer, Weltozean. — Zespół wszystkich łączących się z sobą oceanów i mórz.
- Oceany**, *océans*, Ozeane. — Główne działy oceanu powszechnego: O. Wielki albo Spokojny czyli Pacyfik, O. Atlantycki czyli Atlantyk i O. Indyjski.
- Morza**, *mers*, Meere, Nebenmeere, Seen. — Podrzędne części oceanów.
- Morza śródziemne**, *mers continentales*, Mittelmeere. — Morza łączące się z pełnym oceanem jedynie wąskim przejściem lub odcięte prawie wszechstronnie wyspami. Jeśli leżą pośród różnych lądów noszą nazwę m. śr. wewnętrznych albo międzykontynentalnych, jeśli zaś graniczą z jednym lądem: m. śr. pobocznych lub przykontynentalnych.
- Morza zatokowe**, *mers des golfes*, Golfmeere. — Morza tworzące zatokę; mogą być albo zamknięte (np. wyspami) albo otwarte.
- Morza przejściowe, kanały morskie**, *canal*, Zwischenmeer, Kanal-Meer. — Powierzchnie morskie leżące w zwężeniu między lądami, dwustronnie otwarte.

- Morza przybrzeżne**, *mers bordières*, Randmeere. — Morza sąsiadujące bezpośrednio z lądem.
- Morza zapadlinowe, ingresyjne**, *mers d'ingression*, Einbruchsmeer, Ingressionsmeer. — Morza powstałe przez zapadnięcie części skorupy ziemskiej.
- Morza przekraczające, transgresyjne**, (m. zalewowe), *mers de transgression*, Überflutungsmeer, Transgressionsmeer. — Morza powstałe przez zalew części lądu.
- Cieśnina**, (kanał morski), *détroit, canal (p.)*, Meerenge. — Zwężenie powierzchni morskiej, obustronnie otwarte.
- Osad przybrzeżny**, (o. litoralny), *dépôt littoral*, litorale Ablagerung. — Osad układający się przy brzegu.
- Osad głębokomorski**, *dépôt d'eau profonde*, Tiefseeablagerung. — Osad układający się na dnie głębokiego morza.
- Osad głębinowy, abyssalny**, *dépôt abyssal*, abyssale Ablagerung, Tiefseeablagerung. — Osad układający się w bardzo znacznych i dalekich od lądu głębinach morskich.
- Osad płytkomorski, szelfowy**, *dépôt d'eau peu profonde*, Flachseeablagerung, Schelfablagerung. — Osad układający się na dnie płytkiego morza.
- Osad pełnego morza, pelagiczny**, *dépôt pélagique*, pelagische Ablagerung. — Osad układający się w znacznej odległości od brzegu.
- Osad pochodzenia lądowego, terrygeniczny**, *dépôt terrigène*, terrigene Ablagerung. — Osad, którego materiał wyniesiony został z lądu.
- Słoność wody morskiej**, (zasolenie), *salinité*, Salzgehalt. — Procentowa zawartość rozpuszczonych soli.
- Fale wymuszone**, *vagues forcées*, gezwungene Wellen. — Fale powstałe i pozostające pod bezpośrednim wpływem czynnika zewnętrznego.
- Fale swobodne, przetrwałe**, *vagues libres, houle*, freie Wellen, Dünung. — Fale trwające po ustaniu działania wymuszającego bezpośrednio ich powstawanie, lub przeniesione poza obszar tego działania.

- Fala samotna**, *vague d'explosion, raz de marée*, Explosionswelle. — Odosobniona fala wywołana miejscowym wstrząśnieniem, np. wybuchem wulkanicznym podmorskim.
- Kipiel morska**, *ressac*, Brandung. — Uderzanie fal o brzegi.
- Przypływ i odpływ**, *tidy, flux et reflux, marées*, Ebbe und Flut, Gezeiten. — Okresowe ruchy morza wywołane przyciąganiem księżyca i słońca.
- Czas portowy**, *établissement du port*, Hafenzeit. — Różnica czasu między górowaniem księżyca na nowiu lub pełni a następującym przypływem w danym miejscu.
- Prąd przypływowy**, *courant de marée*, Gezeitenströmung. — Prąd wywołany zjawiskiem przypływu i odpływu.
- Prąd tryftowy**, *tryft, courant forcé*, Trift, Triftströmung. — Prąd wymuszony działaniem stałych wiatrów.
- Prąd wyrównawczy**, **kompensacyjny**, (prąd zastępczy), *courant de réaction, de compensation*, Ersatzströmung, Kompensationsströmung. — Ruch wody polegający na zastępowaniu mas wodnych usuwanych prądem wymuszonym przez wody sąsiednie.
- Prąd wsteczny**, *contre-courant*, Gegenströmung. — Prąd wyrównawczy płynący w odwrotnym kierunku niż prąd wymuszony, który go wywołał.
- Prąd wstępujący**, **wynurzający się**, *courant ascendant*, Auftriebwasser. — Prąd podnoszący się z głębi.
- Prąd zstępujący**, *courant descendant*, Sinkwasser. — Prąd skierowany w głąb.
- Pola lodowe**, *champ de glace*, Eisfeld. — Pokrywa lodowa wody morskiej.
- Lód pędzony**, **kry morskie**, *glaces flottantes*, Treibeis. — Kry powstałe z pokrywy lodowej pędzone prądem lub wiatrem.
- Lód stłoczony**, **spiętrzony**, *banquise*, Packeis. — Pokrywa lodowa powstała przez stłoczenie i nasunięcie kry.
- Lodowe góry** wędrownie, pędzone, *iceberg*, Eisberg. — Odłamki lodowców pływające po morzu.

Kotlina, misa jezierna, cuvette, bassin d'un lac, Seebeck en. — Zakłębłość powierzchni tworząca dno jeziora.

Jezioro bezodpływowe, zamknięte, lac fermé, sans écoulement, abflussloser See. — Jezioro nie posiadające odpływu powierzchniowego. Jeśli posiada stały dopływ powierzchniowy nosi nazwę j. **końcowego** (Endsee).

Jezioro źródłowe, Quellsee. — Jezioro dające początek rzece.

Jezioro rzeczne, przepływowe, Flussee. — Jezioro włączone w bieg rzeki.

Jezioro wyżłobione, erozyjne, lac d'érosion, Erosionssee, Ausräumungssee (p.) — Jezioro, którego kotlina powstała przez wyżłobienie.

Jezioro nasypowe, akumulacyjne, lac d'accumulation, Akkumulationssee, Aufschüttungssee. — Jezioro, którego kotlina powstała przez nasyp.

Jezioro zapadliskowe, lac d'effondrement, Einbruchsee. — Jezioro, którego kotlina stanowi zapadlisko.

Jezioro tektoniczne, lac tectonique, tektonischer See. — Jezioro, którego kotlina jest tektonicznego pochodzenia.

Jezioro wydrażone, eworsyjne, lac d'évorsion, Evorsionssee. — Jezioro, którego kotlinę wydrażyły prądy i wiry wody płynącej.

Jezioro cyrkowe, (j. karowe), lac d'un cirque glacial, Karsee. — Jezioro zajmujące dno cyrku lodowcowego.

Jezioro morenowe, lac morainique, Moränensee. — Jezioro położone w zakłębnięciu moreny dennej lub zatamowane przez morenę czołową.

Jezioro wydmowe, Dünensee. — Jezioro zatamowane wydmami piaszczystemi.

Jezioro tamowe, lac endigué, lac de barrage, Abdämmungssee. — Jezioro powstałe przez zatamowanie odpływu.

Jezioro zastoiskowe, zastoisko lodowcowe, lac de barrage glaciaire, Stauser (p.) — Jezioro powstałe przez zatamowanie odpływu przez lodowiec.

Jezioro zaporowe, lac endigué (p.), Staudammsee. — Jezioro powstałe przez sztuczne zatamowanie odpływu.

- Okno, jezioro wertepowe**, *lac de doline*, Karstsee (p.) — Jezioro położone w lejku krasowym.
- Jezioro kraterowe, wulkaniczne**, *lac volcanique*, Kratersee. — Jezioro położone w kraterze wygasłego wulkanu.
- Maar**, Maar, Explosion'skratersee. — Jezioro zajmujące krater dawnego wulkanu eksplozyjnego.
- Jezioro nadbrzeżne**, (j. przybrzeżne), *lac littoral*, Strandsee. — Jezioro leżące w pobliżu brzegu morskiego.
- Jezioro szczątkowe**, Reliktensee. — Jezioro stanowiące pozostałość morza po zmianie jego zasięgu.
- Jezioro słone**, (sołoniec, j. solne), *lac salé*, Salzsee. — Jezioro o znacznej zawartości soli. Jeśli jej ilość przenosi 5‰, jest to j. słone właściwe, w przeciwnym razie: słabo słone, słonawe.
- Jezioro półsłone**, Brackwassersee. — Jezioro nadbrzeżne, którego woda jest mieszaniną wody morskiej, słonej, z wodą słodką.
- Zwierciadło jeziora**, *surface de l'eau d'un lac*, Seespiegel. — Powierzchnia wody jeziora.
- Poziom jeziora**, *niveau d'un lac*, Seespiegelhöhe, Seewasserstand. — Wysokość powierzchni wody jeziora.
- Wahania, zmiany poziomu jeziora, wodostanu jeziora**, *variations de niveau, oscillations de niveau*, Schwankung des Seespiegels, Wasserstandschwankung. — Zmiany poziomu jeziora wywołane zmianami ilości wody.
- Kołysanie zwierciadła jeziora**, seiches, *seiches*. — Rytmiczne wahanie powierzchni, rodzaj fal stojących, którym ulega cała masa wody w jeziorze.
- Zsypisko przybrzeżne** jeziernie, (hałda przybrzeżna) *talus lacustre, mont*, Seehalde. — Nagromadzenie luźnego osadu tworzące stok podwodny wzdłuż brzegów jeziora.
- Uwarstwienie termiczne**, *stratification thermique*, Wärmeschichtung, Temperaturschichtung. — Rozmieszczenie temperatury w kierunku pionowym.

Anotermizm, *anothermie*, *Anothermie*. — Obniżanie się temperatury z głębokością.

Katotermizm, *catothermie*, *Katothermie*. — Podnoszenie się temperatury z głębokością.

Warstwa przeskokowa, *couche critique*, *Sprungschicht*. Warstwa wody, od której w głąb temperatura wykazuje silniejsze obniżenie.

RZEKI.

Przepływ, wydajność rzeki, *débit*, *Ergiebigkeit des Flusses*, *Abflussmenge*. — Ilość wody przepływającej przez dany przekrój rzeki w jednostce czasu.

Odptyw względny, *écoulement relatif*, *spezifischer Abfluss*. — Ilość wody spływającej z 1 km² dorzecza w jednostce czasu przy określonym stanie rzeki.

Wysokość odptywu, *hauteur d'écoulement*, *Abflusshöhe*. — Ilość wody przepływającej przez dany przekrój w określonym czasie wyrażona grubością odpowiadającej jej warstwy wodnej, rozłożonej równomiernie na powierzchni dorzecza.

Współczynnik odptywu, *coefficient d'écoulement*, *Abflussfaktor*. — Stosunek odptywu do opadu na danym obszarze.

Wodostan, *hauteur de l'eau*, *Wasserstand*. — Wysokość poziomu wody w rzece.

Spadek rzeki, *pente de la rivière*, *Flussgefälle*. — Stosunek różnicy poziomu rzeki w dwóch punktach do długości rzeki między nimi. Wyraża się w ‰.

Nurt, *fil de l'eau*, *Stromstrich*. — Główny prąd w rzece, struga wodna w jej obrębie, posiadająca największą chyłość. Oś dynamiczna rzeki.

Głębina rzeki, (plos) *mouille*, *Tiefe*, *Kolk (p.)*. — Głębszy i mniej szybki odcinek rzeki.

Bystrz. Płytszy i szybszy odcinek rzeki.

Szypoty, *rapides*, *Stromschnellen*. — Burzliwy bieg rzeki, wywołany przeszkodami w dnie łóżyska.

Katarakta, *cataracte*, *Katarakte*. — Przelew wody przez próg w łóżysku rzeczne.

Wodospad, (kaskada), *chute d'eau*, *cascade*, *Wasserfall*.

- Wolny spadek wody z stromego prog. (W Tatrach = siklaw a).
- Dorzecze**, *bassin d'une rivière*, Flussgebiet, Einzugsgebiet eines Flusses. — Obszar odwadniany przez dany układ rzeczny.
- Zlewisko**, Einzugsgebiet eines Meeres. — Obszar, którego wody spływają do jednego morza.
- Dział wodny, wododział**, *ligne de partage d'eaux*, Wasserscheide. — Granica dorzecza lub zlewiska (główny wododział).
- Bezodpływowy obszar**, *terrain sans écoulement, bassin intérieur*, abflussloses Gebiet. — Obszar z którego wody nie spływają do morza.
- Sieć wodna, sieć rzeczna**, *reseau hydrographique*, Flussnetz. — Zespół wód płynących na pewnym obszarze.
- Gęstość sieci wodnej**, *densité du reseau hydrogr.* Flussdichte. — Stosunek długości wszystkich rzek na danym obszarze do jego powierzchni.
- Układ rzeczny, system rzeczny**, *système d'une rivière*, Flusssystem. — Sieć wodna złożona z rzeki głównej i jej dopływów.
- Rzeka, stumień, potok, strumyk, ruczaj, ponik, struga**, *fleuve, rivière, ruisseau*, Strom, Fluss, Bach. — Nazwy wód płynących, zależnie od wielkości.
- Rzeki stałe**, *rivieres permanentes*, permanente Flüsse. — Rzeki płynące przez cały rok.
- Rzeki okresowe**, zwory, (niestałe, wysychające), *rivieres periodiques*, periodische, intermittierende Flüsse. Rzeki płynące tylko w pewnych okresach czasu.
- Rzeki ginące**. Rzeki, których wody nie osiągają ujścia lecz wyparowują lub wsiąkają po drodze.
- Rzeki źródłowe**, *Quellflüsse*. — Rzeki, których połączenie tworzy rzekę główną.
- Rzeki bliźniacze**, *Doppelflüsse, Zwillingsflüsse*. Pary rzek wypływających blisko siebie i po dłuższym odrębnym biegu łączących się przed ujściem.
- Rzeki domorskie, obwodowe**, *rivieres périphériques*, peripherische Flüsse. — Rzeki, których wody spływają do morza.

- Rzeki śródlądowe, *rivières continentales*, kontinentale Flüsse.** — Rzeki obszarów bezodpływowych.
- Rzeki błędne, *rivières divagantes*.** — Rzeki równinne, zakolowe, o zmiennym łózysku.
- Rzeki dziczące, *rivières sauvages*, verwildete Flüsse.** — Rzeki dzielące się na liczne ramiona, o niestałym łózysku.
- Potoki górskie, bystrzyce, *torrent*, Bergfluss.** — Potoki o silnym spadku a stąd znacznej chyżości biegu. Właściwe obszarom górskim.
- Dziki potoki, *torrent (p.)*, Wildbach, Mure.** — Potoki górskie odznaczające się gwałtownymi zmianami wodostanów, silnym, choć nieregularnym wecinaniem i znaczną ilością unoszonego materiału.
- Rzeki (i doliny) uprzednie, antecedencyjne, przetrwałe, *rivières et vallées antedecentes*, antezedente Flüsse u. Taler.** — Rzeki i doliny starsze od gór, przez które się przedzierają.
- Rzeki (i doliny) przekazane, epigenetyczne, *rivières épigéniques, surimposées*, epigenetische Flüsse, aufgelegte Flüsse.** — Rzeki i doliny powstałe na dawnej powierzchni nasypowej, zachowujące kierunek biegu po zniszczeniu tej powierzchni i wyłonieniu się odmiennej rzeźby.
- Rzeki (i doliny) konsekwentne, (zstępne), *rivières conséquentes*, konsequente Flüsse, gleichsinnige Flüsse.** — Rzeki (wzgl. doliny), których przebieg uwarunkowany jest pochyleniem powierzchni pierwotnej.
- Rzeki (i doliny) subsekwentne, (następcze), *rivières subséquentes*, subsequente Flüsse, Nachfolgeflüsse.** — Rzeki i doliny, których przebieg stosuje się do budowy wewnętrznej, do biegu warstw — nie do pochylenia pierwotnej powierzchni.
- Rzeki (i doliny) obsekwentne, (odwrotne), *rivières obséquentes*, obsequente Flüsse.** — Rzeki i doliny mające kierunek przeciwny pochyleniu pierwotnej powierzchni.
- Rzeki (i doliny) insekwentne, (obojętne), *rivières inséquentes*, insequente Flüsse.** — Rzeki stanowiące boczny dopływ rzeki konsekwentnej a nie wykazująca w przebiegu swym związku z budową wewnętrzną. Ich doliny.

- Rzeki (i doliny) resekwentne**, (wtórne), *rivières reséquentes*, resequente Flüsse. — Rzeki i doliny, których kierunek zgodny jest z pochyleniem pierwotnej powierzchni, które jednak powstały już po zniszczeniu tejże a więc niezależnie od niej.
- Rozwinięcie rzeki**, *développement d'une rivière*, Flusslaufentwickelung. — Stosunek długości rzeki do najkrótszej odległości jej ujścia od źródła.
- Krzywa równowagi, profil równowagi, profil d'équilibre**, Erosions-Terminante. — Krzywa wklęsła ku górze, stanowiąca profil podłużny rzeki, której spadek w każdym punkcie pozostaje w takim stosunku do ilości wody, że rzeka nie wcina się ani nie zasypuje, zużywając całą energję na przenoszenie.
- Rozwidlenie rzeki**, *ramification*, Gabelung. — Rozdzielenie rzeki na dwa lub więcej ramion (przy ujściu jest to delta).
- Bifurkacja**, *bifurcation*, Flussvermischung, Bifurkation. — Rozwidlenie rzeki w ten sposób, że jedno jej ramię staje się dopływem drugiej rzeki.
- Koryto rzeki**, *lit de la rivière*, Flussbett. — Część dna doliny zajęta przez rzekę przy jej średnim wodostanie.
- Łożysko rzeki**, *lit majeur*, Flussbett. — Koryto rzeki wraz z sąsiednim pasem zalewowym.
- Przesuwanie się łożyska rzeki**, *déviaton de la rivière*, Flussverschiebung. — Jednostronne, w kierunku jednego brzegu postępujące przemieszczanie łożyska.
- Przerzucenie łożyska rzeki, biegu rzeki**, *changement de lit*, Flussverlegung. — Nagła zmiana łożyska rzeki.
- Skręt rzeki, kolano**, *coude, courbe de la rivière*, Flussknie. — Załamanie kierunku biegu rzeki.
- Brzeg wypukły, wewnętrzny**, *bord convexe*, konvexes Ufer. — Brzeg po wewnętrznej stronie zakrętu rzeki.
- Brzeg wklęsły, zewnętrzny**, *bord concave*, konkaves Ufer. — Brzeg po zewnętrznej stronie zakrętu rzeki.
- Zakola, meandry, węzownice**, (serpentyne), *méandre, sinuosité*, Mäander, Serpentine, Flusswindung. — Zakręty rzeki wijącej się z powodu małego spadku. Za-

kola bardzo silnie wygięte noszą nazwę pętli, *boucle méandrique*, Schlinge.

Zakole swobodne, *méandre libre*, *m. divagant*, freie Windung, Mäander. — Zakole rozwijające się i przesuujące swobodnie na równinie lub równem dnie doliny.

Zakole martwe, opuszczone, *méandre mort*, *le délaissé*, tote Schlinge, t. Mäander. — Łukowate starorzecze powstałe przez zmianę łóżyska wywołaną przerwaniem szyi zakola.

Szyja zakola, *pédoncule d'un méandre*, *isthme méandrique*, Hals der Schlinge. — Zwężona nasada pętli zakolowej.

Przerwanie zakola, (ścięcie zakola), *recouplement d'un méandre*, Mäanderdurchbruch. — Powstanie nowego łóżyska w poprzek szyi zakola.

Ścięcie rzeki, *captage (p.)*, Flusskopfung. — Pozbawienie rzeki górnego biegu skutkiem zdobycia go przez rzekę sąsiednią. Rzeka pozbawiona w ten sposób górnego biegu nosi nazwę ściętej, zaś zwycięska ścinającej.

Zdobycie, przeciągnięcie rzeki, (kaptaż), *captage*, Flussanzapfung, Flussablenkung. — Zmuszenie rzeki przez drugą do stania się jej dopływem. Pierwsza nosi nazwę rzeki przeciągniętej lub zdobytej, druga zwycięskiej.

Starorzecze, łacha, rzeczysko, *délaissé*, Altwasser. — Wody stojące w opuszczonem przez rzekę łóżysku.

Zawiesina, *material en suspension*, Schwebestoffe. — Drobnutki materiał unoszony przez wodę w zawieszeniu.

Obciążenie rzeki, *material transporté*, Flussbelastung. — Ilość materiału luźnego niesionego przez rzekę w formie zawiesiny lub toczonego i suniętego po dnie (obciążenie mechaniczne), oraz rozpuszczonych w niej cząstek mineralnych (obciążenie chemiczne).

Obszar zalewowy, *terrain d'inondation*, Inundationsgebiet. — Porzeczce zalewane przy wysokim wodostanie.

Mielizna rzeczna, *haut fond (p.)*, Untiefe (p.). — Płytkie miejsce w rzece powstałe przez nagromadzenie osadu.

- Odsypiska i napływy rzeczne**, *alluvionnements*, *Flussaufschüttung*, *Flussanschwemmung*. — Nagromadzenie osadów rzecznych. Zależnie od materiału są to albo kamieńce (złożone z grubych otoczków) albo żwirowiska albo piaszczyska albo namuliska.
- Ławica rzeczna**, **piaszczysta i żwirowa**, *banc de sable*, *de gravier*, *Sandbank*, *Kiesbank*. — Nasyp piaszczysty lub żwirowy w łóżysku rzeki.
- Wyspy rzeczne**, *île*, *îlot*, *Flussinsel*. — Wyspy rzeczne nagie zwą się ławicami, zadrzewione: ostrowami, zarosłe wikliną: kępami.
- Porzecze**. — Obszar nadbrzeżny ciągnący się wzdłuż rzeki.
- Międyrzecze**, *Zwischenstromland*. — Obszar leżący między dwiema pobliskimi rzekami.
- Żuławy**, *îlot (p.)*, *Werder*. — Obszar namulów deltowych.
- Ujście**, *embouchure*, *Mündung*. — Miejsce w którym rzeka wpływa do drugiej rzeki, do jeziora lub morza.
- Ujście lejkowate**, *estuaire*, *Aestuarmündung*. — Ujście rzeczne rozszerzone skutkiem ruchów morza.
- Ujście deltowe**, *embouchure de delta*, *Deltamündung*. — Ujście, przed którym rzeka rozdziela się na ramiona pod wpływem własnych osadów.
- Powódź zatorowa**, zrutka, *crue d'engorgement*, *Stauhochwasser*. — Powódź powstała wskutek zatamowania odpływu przez zator.
- Powódź roztopowa**, *crue de dégelation*, *Schmelzflut*, *Schwellhochwasser (p.)*. — Powódź wywołana nagłym tajaniem szaty śnieżnej.
- Powódź opadowa**, *crue de précipitation*, *Regenflut*, *Schwellhochwasser (p.)*. — Powódź wywołana silnymi opadami.
- Wzbieranie rzeki**, *montée des eaux*, *Flussanschwellung*. — Podnoszenie się wodostanu rzeki.
- Wylew**, *inondation*, *Überschwemmung*. — Wywołane podniesieniem wodostanu wystąpienie rzeki z łóżyska i zalanie sąsiednich obszarów.
- Pokrywa lodowa**, lód stały, *couverture de glace*, Eis-

decke, stehendes Eis. — Lód występujący jako jednolita i nieruchoma warstwa na powierzchni wodnej.

Lód przybrzeżny, *glace côtière*, Ufereis. — Lód powstający przy brzegu.

Lód denny, *glace du fond*, Grundeis. — Lód gąbczasty powstający na dnie.

Kra, *glaçon*, Eisschollen, Treibeis. — Bryły lodu powstałe po spękaniu i rozniesieniu pokrywy lodowej.

Śrzyż, *glace des courants*, Eisdust, Tost. — Lód powstający w masie wodnej w postaci igielek, poprzedzający w rzekach utworzenie się pokrywy lodowej.

Zlodzenie, *glaciation*, Übereisung, Eisphänomen. — Zjawisko występowania lodu.

Okres zlodzenia, *periode de glaciation*, Eisperiode. — Czas pomiędzy jawieniem się pierwszego a ostatniego lodu.

Stawanie lodu, *congélation*, Eisstand. — Tworzenie się lodu stałego, pokrywy lodowej.

Puszczanie lodu, *dégélation*, Eisaufbruch. — Znikanie lodu stałego, pokrywy lodowej.

Ruszenie lodu, *débâcle*, Eisaufbruch, Eisgang (p.). — Rozniesienie pokrywy lodowej i powstanie kry płynącej.

Spływ kry, *écoulement de glace*, Eisgang. — Spławienie przez rzekę rozniesionej pokrywy lodowej w postaci kry.

Zator, *engorgement de glaçons*, Eisstoss, Eisversetzung. — Kra, nagromadzona w korycie rzeki przed przeszkodą.

WODY GRUNTOWE I ŹRÓDŁA.

Przepuszczalność, przesiąkliwość, *perméabilité*, Durchlässigkeit. — Zdolność przepuszczania wody u skał porowatych lub spękanych.

Wsiąkanie, (infiltracja), *infiltration*, Einsickerung. — Dostawanie się wody w pory i szczeliny skał.

Woda podziemna, gruntowa, *eau souterraine*, Grundwasser. — Woda występująca w stanie płynnym pod powierzchnią ziemi.

Woda zaskórna, (zaskórnicza), *eau souterraine phréatique*, phreatisches Grundwasser. — Woda gruntowa

znajdująca się płytko pod powierzchnią ziemi, nie odcięta od niej warstwą nieprzepuszczalną. (W przeciwieństwie do wód głębiej występujących lub odciętych od powierzchni wód wgłębnych).

Woda młodociana, juvenilna, *eau juvénile*, juveniles Wasser. — Woda pochodząca z wnętrza ziemi, po raz pierwszy wydobywająca się na jej powierzchnię.

Woda wadozowa, *eau vadeuse*, vadoses Wasser. — Woda pochodząca z powierzchni ziemi.

Woda podziemna kondensacyjna, *eau de condensation*, Kondensationswasser. — Woda powstała w podziemiu przez skroplenie pary wodnej zawartej w dostającym się pod powierzchnią ziemi wilgotnem powietrzu.

Zlewnia, obszar dopływowy, *terrain d'alimentation*, Einzugsgebiet. — Obszar, którego wody spływają do wspólnego zbiornika. Dla rzeki jest to dorzecze dla morza zlewisko. Analogiczne znaczenie ma zlewnia wód gruntowych ograniczona działem wód gruntowych.

Obszar chłonny, *terrain d'infiltration*, Einsickerungsgebiet, Fanggebiet. — Obszar wsiąkania wód zasilających wodę gruntową.

Warstwa wodonośna, ośrodek wodonośny, (wodonosiec), *couche aquifère*, Grundwasserträger. — Przepuszczalna warstwa skalna, w której gromadzi się i krąży woda gruntowa.

Poziom wodonośny, *horizon de l'eau souterraine*, nappe aquifère, Grundwasserhorizont. — Nasycona wodą gruntową warstwa wgłębna, skąd czerpać wodę można studnią lub wierceniem.

Piętra wody gruntowej, piętra wodonośne, *étages de l'eau souterraine*, Grundwasserstockwerk. — Nadległe poziomy wodonośne odcięte od siebie warstwami nieprzepuszczalnemi.

Poziom wody gruntowej, powierzchnia wody gruntowej, *niveau de l'eau souterraine*, Grundwasserspiegel. — Górna powierzchnia wody gruntowej. Jej zmiany pionowe noszą nazwę wahań poziomu wody gruntowej.

Zbiornik, spiętrzenie wody gruntowej, *reservoir de l'eau souterraine*, Grundwasserstau. — Nagromadzenie wody gruntowej zazwyczaj w zakłębłości nieprzepuszczalnego podłoża warstwy wodonośnej.

Prąd, spływ wody gruntowej, *courant de l'eau souterraine*, Grundwasserstrom. — Ruch wody podziemnej po pochyłości nieprzepuszczalnego podłoża warstwy wodonośnej.

Źródło, *source*, Quelle. — Naturalny wypływ wody z podziemia.

Wydajność źródła, *production d'une source, débit d'une source*, Ergiebigkeit. — Ilość wody wypływająca ze źródła w jednostce czasu.

Źródło stałe, *source permanente*, permanente, perennierende Quelle. — Źródło, którego wypływ nie ulega przerwom.

Źródło niestałe, okresowe, (perjodyczne, wysychające), *source periodique, source intermittente*, periodische, intermittierende Quelle. — Źródło, którego wypływ ulega okresowym przerwom.

Źródło zstępujące, *source descendante*, absteigende Quelle. — Źródło, którego wody opadają ku wylotowi po pochyłości.

Źródło spływowe, *source descendante (p.)*, abfallende Quelle. — Źródło, którego wody w ciągu całej drogi podziemnej od miejsca wsiąkania do wylotu spływają po pochyłości.

Źródło wstępujące, *source ascendante*, aufsteigende Quelle. — Źródło, którego wody podnoszą się ku wylotowi z głębi.

Źródło warstwowe, *s. d'affleurement*, Schichtwasserquelle. — Źródło tryskające z warstwy wodonośnej na jej przecięciu się z powierzchnią ziemi.

Źródło przewałowe, *s. de déversement (p.)*, Überfallsquelle p. — Źródło zstępujące, którego wody przelewają się w drodze podziemnej przez wzniesienie nieprzepuszczalnego podłoża warstwy wodonośnej.

Źródło przelewowe, *s. de déversement (p.)*, Überfalls-

quelle (p.). — Źródło, którego wylot leży u krawędzi zbiornika spiętrzonej wody gruntowej.

Źródło szczytowe, *source du sommet*, Gipfelquelle. — Źródła tryskające pod szczytami górskimi. Ich wody pochodzą z skroplenia mgły górskiej (kondensacyjne wody).

Źródło zboczowe, stokowe, *source de coteau*, Gehängequelle. — Źródło tryskające na zboczu pochyłości.

Źródło dolinne, *s. de thalweg*, *s. de vallée*, Talquelle. — Źródło powstałe przez wcięcie doliny poniżej poziomu wody gruntowej.

Źródło szczelinowe, *source de fissure*, Spaltenquelle. — Źródło tryskające z szczeliny skalnej.

Źródło uskokowe, (tektoniczne), *source de faille*, Verwerfungsquelle, Bruchquelle. — Źródło wydyskujące szczelinę uskoku, tryskające na linii uskoku.

Źródła zwietrzelinowe, **gruzowe i szutrowe**, *source d'eboulis*, Schuttquelle. — Źródła bijące u podstawy zsympisk i usuwisk luźnego materiału powstałego zazwyczaj z zwietrzenia, litej skały.

Wody artezyjskie, *eaux artésiennes*, artesisches Wasser. — Woda podziemna odcięta od powierzchni ziemi warstwą nieprzepuszczalną i znajdującą się pod ciśnieniem hydrostatycznym.

Źródła i studnie artezyjskie, *sources et puits artésiennes*, artesische Quellen und Brunnen. — Źródła i studnie, którymi bije woda gruntowa wznosząc się z głębi na mocy prawa naczyń połączonych, a mianowicie skutkiem wysokiego położenia obszaru chłonnego oraz odcięcia poziomu wodonośnego od powierzchni ziemi przez warstwy nieprzepuszczalne.

Źródła krasowe, *sources vauclusiennes*, Kartsquellen. — Źródła powstające w skałach rozpuszczalnych, w obszarach krasowych.

Wywierzyisko, *source vauclusienne*, *résurgence*, Vaucluse. — Stałe i bardzo obfite źródło krasowe.

Cieplice, termy, *eaux thermales*, Thermen. — Źródła ciepłe, o temperaturze wyższej niż średnia roczna powietrza w otoczeniu.

- Gejzry**, *geysir*, Geysir. — Źródło, którego działanie polega na wytryskach gorącej wody z głębi w stałych odstępach czasu.
- Źródła mineralne**, *sources minérales*, Mineralquellen. — Źródła, których woda zawiera znacznieszą ilość rozpuszczonych składników mineralnych lub gazów. (Zazwyczaj przyjmuje się jako ilość graniczną 1 g na 1 kg wody).
- Solanki**, źródła słone, *sources salées*, Solquellen, Salzquellen. — Źródła i wody źródlane mineralne posiadające znacznieszą zawartość soli kuchennej.
- Szczawy**, *sources acidifères*, Säuerlinge. — Źródła i wody źródlane mineralne zawierające znacznieszą ilość wolnego bezwodnika węglowego.

LODOWCE.

- Firn**, śnieg ziarnisty, *nevé*, Firn. — Śnieg przybierający budowę ziarnistą skutkiem powtarzającego się powierzchniowego tajania i zamarzania. Z niego tworzy się lód lodowców.
- Pole firnowe**, *champ de névé*, Firnfeld. — Obszar pokryty firnem.
- Śnieg pokutniczy**, *nièves pénitentes*, Büsserschnee. — Fantastyczne postacie topnienia śniegu właściwe polom firnowym strefy gorącej.
- Wieczny śnieg**, *neiges persistantes*, *neiges éternelles*, ewiger Schnee. — Trwała, uwarunkowana klimatem, pokrywa śnieżna.
- Granica wiecznego śniegu**, *limite des neiges persistantes*, Schneegrenze. — G. w. ś. klimatyczna: linia ograniczająca obszar w którym ciepło słoneczne nie wystarcza do stopienia śniegu spadłego w ciągu roku. G. w. ś. rzeczywista: linia ograniczająca obszar występowania wiecznego śniegu.
- Lawina**, *avalanche*, Lawine. — Nagłe zsuwanie się lub staczanie większych mas śniegu ze zbocza. Gdy śnieg jest suchy i pylisty, powstaje lawina pylista (Staublawine), gdy masę zsuwającą się stanowi lód, lawina lodowa (Eislawine).
- Regelacja**, *régélation*, Regelation. — Kolejne topnienie i zamarzanie skutkiem zmian w ciśnieniu.

- Zbiornik lodowcowy**, *bassin d'alimentation*, Nährgebiet des Gletschers. — Pole firnowe w którym tworzy się lodowiec.
- Zlodowacenie**, *glaciation*, Vergletscherung. — Występowanie lodowców w pewnym obszarze.
- Lodowiec**, *glacier*, Gletscher. — Wogóle: masy lodowe tworzące się z śniegu na pow. łądu — zaś w odróżnieniu od pokrywy lodowcowej te same masy ograniczone do obszarów górskich, l. górskie, zboczowe i dolinowe.
- Pokrywa lodowcowa**, **lodowisko**, lodowiec śródlądowy, *calotte glaciaire*, Inlandeis. — Czasza lodowcowa pokrywająca znaczniejszy obszar łądu w klimacie polarnym.
- Lodowiec dolinowy**, dolinny, *gl. de vallée*, *gl. encaissé*, Talgletscher. — Lodowiec górski spływający dnem doliny.
- Lodowiec złożony**, *gl. composé*, zusammengesetzter Gletscher. — L. powstały z połączenia dwóch lub więcej lodowców, posiadających odrębne zbiorniki.
- Lodowiec wiszący**, **zboczowy**, *gl. suspendu*, Hänggletscher, Gehänggletscher. — Lodowiec tworzący się na stoku lub w cyрку górskim i nie wysuwający się w głąb doliny.
- Lodowiec podgórski**, *piedmont-glacier*, Vorlandgletscher. — L. powstały u podnóża gór przez połączenie się oddzielnych lodowców dolinnych.
- Lodowiec przerwany i odrodzony**, *gl. régénéré*, *remanié*, regenerierter Gletscher. — Lodowiec urywający się na stromym stoku i tworzący z powrotem u jego podnóża z spadających odłamów lodu.
- Język lodowcowy**, *gl. d'écoulement*, Gletscherzunge. — Wysunięta odnoga lodowca, lodowiec dolinowy.
- Rozwidlenie lodowca**, **dyfluencja**, *diffluence*, Diffluenz. — Rozdzielanie się lodowca na dwa lub więcej języków lodowcowych.
- Zlewanie się lodowców**, **konfluencja**, **spływ l.**, *confluence*, Konfluenz. — Zbieganie się i łączenie języków lodowcowych.
- Przewał lodowca**, **przeptyw boczny l.**, **transfluencja**, *transfluence*, Transfluenz. — Przesunięcie się języka

lodowcowego przez grzbiet dzielący go od sąsiedniej doliny lub wogóle zakłębłości terenu.

Czoło lodowca, *front du glacier*, Gletscherstirn. — Przednia krawędź lodowca.

Stopa lodowca, *pied du glacier*, Gletschersohle. — Dolna powierzchnia lodowca.

Brama lodowca, *porte du glacier*, Gletschertor. — Czeluść u czoła lodowca, którą wypływa strumień lodowcowy.

Szczeliny lodowcowe, *crevasses de glacier*, Gletscher-spalten. — Spękania lodowca powstające przy jego ruchu.

UKŁAD POZIOMY I FORMY WYBRZEŻY.

Rozczłonkowanie poziome, rozgałęzienie (p.), *développement horizontal*, horizontale Gliederung. — Stosunek powierzchni obwodowych wypustek i odgałęzień danego obszaru do pozostałej jego powierzchni. Może być silne czyli bogate lub słabe czyli ubogie.

Pień łądu, (trzon, kadłub), *tronc*, Grundform, Rumpf. — Zarys zasadniczy łądu, bez uwzględnienia półwyspów, stanowiących człony.

Półwysep pierwszorzędny. — P. wyrastający bezpośrednio z pnia łądu.

Półwysep drugorzędny. — P. stanowiący odgałęzienie większego półwyspu.

Półwysep odrostkowy, *presqu'île détachée*, abgegliederte Halbinsel. — P. powstały skutkiem wdarcia się morza w obszar łądu a związany ściśle z przyległym obszarem łądowym pod względem geolog. i orograf.

Półwysep przyrostkowy, *presqu'île adventive*, *presqu'île d'attachement*, angegliederte Halbinsel. — P. powstały przez połączenie się z łądem poprzednio samodzielnej wyspy.

Nasada półwyspu. — Podstawa półwyspu, obszar jego połączenia z pniem łądu.

Wyspy przyładowe, *îles continentales (p.)*, festlandsnahе Inseln. — W. leżące w przeciwieństwie do w. oceanicznych w sąsiedztwie masy łądowej. Gdy leżą blisko, noszą nazwę przybrzeżnych.

- Wyspy oderwane, kontynentalne, îles continentales, Kontinentalinseln.** — W. powstała przez odcięcie części przyległego lądu.
- Wyspy wynurzone, îles émergées, Hebungsinseln.** — W. powstałe przez wynurzenie części dna morskiego.
- Wyspy napływowe, îles d'accumulation, Aufschüttungsinseln.** — W. powstała przez nagromadzenie osadów wodnych.
- Archipelag, gromada wysp, archipel, Archipel.** — Skupienie sąsiadujących z sobą wysp. Zależnie od kształtu skupienia może to być: grupa wysp lub łańcuch wysp — jeśli są liczne a małe: rój wysp.
- Międzymorze, isthme, Landenge.** — Miejscowe zwężenie lądu, łączące szersze obszary. Szczególnie wąskie nosi nazwę przesmyku.
- Przylądek, cap, pointe, Küstenvorsprung.** — Występ lądu; wypukły załom w przebiegu wybrzeża.
- Brzeg, côte, Küste, Ufer.** — Skraj lądu.
- Brzeg wewnętrzny, côte interne, innere Küste.** — Linja brzegowa uwzględniająca wnętrza zatok, ujścia rzeczne etc.
- Brzeg zewnętrzny, côte externe, Aussenküste.** — Linja brzegowa granicząca z pełnym morzem.
- Przybrzeżny, littoral (p.).** — Położony blisko brzegu od strony morza.
- Nadbrzeżny, littoral (p.).** — Położony blisko brzegu od strony lądu.
- Pobrzeże, littoral, Küstengebiet.** — Nadbrzeżny pas lądu.
- Wybrzeże, côte, rivage, littoral, Küste.** — Pas graniczny lądu i morza, w którym fale morskie są czynne pośrednio lub bezpośrednio.
- Wybrzeże podwójne, côte double, Doppelküste.** — W. na którym wyróżnić można linię brzegową zewnętrzną i wewnętrzną.
- Wybrzeże jednostajne, gładkie, côte simple, glatte Küste.** — Wybrzeże bez zatok i półwyspów.
- Wybrzeże rozwinięte, zatokowe, côte bien développée, gebuchtete Küste.** — Wybrzeże obfitujące w zatoki i półwyspy.

- Wybrzeże burzone**, *côte de destruction*, zurückweichende Küste, Zerstörungsküste. — Wybrzeże cofające się wskutek niszczącego działania morza.
- Wybrzeże narastające**, *côte d'atterrissement*, Verlandungsküste. — W. rosnące wskutek gromadzenia się osadów przybrzeżnych.
- Wybrzeże napływowe**, *côte d'accumulation*, Schwemmlandküste. — Wybrzeże wytworzone przez osady napływowe.
- Wybrzeże wynurzone, dźwignięte**, *côte émergée*, Hebungsküste. — W. powstałe przez podniesienie lądu lub opadnięcie poziomu morza.
- Wybrzeże zanurzone, zapadłe**, *côte submergée*, Senkungsküste. — W. powstałe przez opadnięcie lądu lub podniesienie poziomu morza.
- Wybrzeże poprzeczne, niezgodne**, *côte transversale*, Querküste. — W. przebiegające poprzecznie do kierunku biegu warstw sąsiedniego obszaru lądowego.
- Wybrzeże podłużne, zgodne**, *côte longitudinale*, Längsküste. — W. odpowiadające kierunkowi cechującemu budowę i rzeźbę przyległego obszaru lądowego.
- Wybrzeże dostosowane, przystosowane**, *côte ajustée*, Anpassungsküste. — W. w którego przebiegu zaznacza się wyraźnie budowa geologiczna pobraża.
- Wybrzeże wyrównane**, *côte régularisée*, Ausgleichküste. — Wybrzeże o przebiegu jednostajnym wywołanym przez postęp procesu przybrzeżnego.
- Urwisko nadbrzeżne**, (faleza), *falaise*, Kliff. — Brzeg stromy powstały przez podcinanie przez kipiel dolnej części stoku a obrywanie się górnej.
- Podcios brzegowy**, *entaille, cannelure de la falaise*, Brandungskehle. — Podcięcie urwiska nadbrzeżnego przez kipiel.
- Platforma przybrzeżna, abrazyjna**, *plate-forme littorale*, Brandungsplatte, Küstenplattform, Abrasionsplattform. — Przybrzeżna powierzchnia zrównania powstała skutkiem niszczenia brzegu przez morze.
- Plaża**, (strąd), *plage*, Strand. — Płaski, piaszczysty, zalewany wodą skraj wybrzeża.

- Wał brzegowy**, *rempart littoral*, Strandwall. — Wał usypany przez morze i wiatr z wyrzuconego na płaski brzeg piasku.
- Ławica przybrzeżna**, (rewa, ryf), *levée littorale*, *flèche*, Sandriff. — Podmorski nasyp piaszczysty bliski brzegu i równoległy do niego.
- Lido**, *lido*, Lido. — Wynurzona podłużna ławica przybrzeżna.
- Tombolo**, *tombolo*, Tombolo. — Ławica tworząca się u zbiegu prądów i łącząca brzeg z wyspą.
- Kosa, przesyp**, (peresyp), *digue*, *flèche (p.)*, *levée (p.)*, Hakken. — Wąski półwysep piaszczysty wzrastający za skrętem wybrzeża dzięki bocznemu przemieszczaniu osadu przez fale i prąd.
- Mierzeja**, *barre*, *flèche (p.)*, Nehrung. — Przesyp odcinający w zupełności lub zamykający częściowo zatokę morską, zamieniający ją w zalew.
- Laguna**, *lagune*, *étang (p.)*, Lagune. — Obszar morza leżący między brzegiem a lidem. Tworzyć może z atokę lagunową.
- Liman**, *limane*, Liman. — Lejkowata zatoka powstała przez zanurzenie ujścia rzeki, zazwyczaj odgraniczona od pełnego morza kosą.
- Zalew**, *lagune (p.)*, Haff. — Zatoka odcięta od pełnego morza mierzeją.
- Fjord**, *fjorde*, Fjord. — Zatoka powstała przez częściowe zanurzenie doliny lodowcowej.
- Wybrzeże riasowe**, *rias*, *rias*, Rias-Küste. — Wybrzeże poprzeczne, zatokowe, powstałe przez częściowe zanurzenie krainy górzystej. Zalane odcinki dojrzałych dolin tworzą na niem zatoki riasowe.
- Rafa koralowa przybrzeżna**, *récif-barrière*, Wallriff. — R. k. położona w pobliżu brzegu; jeśli tworzy dłuższy pas towarzyszący równolegle wybrzeżu nosi nazwę wału lub barjery koralowej.
- Rafa koralowa brzegowa**, *récif coralien frangeant*, Saumriff. — R. k. narastająca u samego brzegu, tworząca brzeg.

Atol, atoll, Atoll. — Wyspa koralowa w kształcie pierścienia.

Laguna atolowa, lagune d'atoll, Atoll-Lagune. — Obszar wodny zamknięty pierścieniem atolu.

MORFOLOGJA.

Zwierzeliina, debris, Verwitterungsmaterial. — Luźny materiał powstały przez zwietrzenie litej skały.

Eluuium, eluvium, Eluvium. — Produkty wietrzenia pozostałe na miejscu powstania.

Rumowisko skalne, złom skalny, (gruz), eboulis, Verwitterungsschutt, Schutt Grus. — Luźne odłamy powstałe przez rozpad skały skutkiem mechanicznego wietrzenia. Gdy gromadzi się w żlebach i u podnóża stoków górskich nosi nazwę piargu.

Złomisko, (rozwalisko), mer de rochers, Felsmeer. — Nagromadzenie złomu na miejscu jego powstania, powierzchnia zasłana złomem.

Osuwisko, obsuwisko, zsuwisko, (suw), eboulement, Erd-rutsch, Erdschlipf, Rutschung. — Masowe i mniej lub więcej nagłe zsuwanie się zwierzeliiny (niekiedy i części litej skały) ze stoku.

Oberwanie góry, eboulement (p.), Bergrutsch, Bergsturz. — Wielkie osuwisko obejmujące zazwyczaj i litą skałę, odznaczające się znaczną chyżością ruchu i odbywające nieraz częściowo drogą powietrzną.

Lawina skalna, l. piargu, avalanche de pierres, Steinlawine. — Nagłe zsuwanie się i staczanie nagromadzonych na zboczu ułamków skalnych, piargu.

Rzeka ziemna, strumień ziemny, błotny, coulee de boue, Erdfluss, Erdstrom. — Spływ gęsto-płynnej, przepojonej wodą masy ziemistej.

Strumień piargu, s. rumowiskowy, coulee d'eboulis, Schuttstrom. — Podłużne usypisko piargu powstałe przez ruch przepojonego wodą luźnego materiału.

Spężywanie, glissement (p.), Kriechen, Gekriech. — Powolne, okresowo postępujące sunięcie luźnego materiału (zwierzeliiny). Podobne zjawisko właściwe klimatowi polarnemu nosi nazwę soliflukcji.

- Stożek nasypowy**, *cône d'éboulis*, Schuttkegel. — Stożkowate usypisko luźnego materiału powstałe głównie pod wpływem działania siły ciężkości (często z współudziałem wody).
- Stożek napływowy**, *cône de déjection*, Schwemmkegel. — Stożek luźnego materiału osadzony przez wody płynące.
- Góra**, *montagne, mont*, Berg. — Zależnie od wielkości i kształtu różni się: pagórek (*monticule, butte*), wzgórze (*colline, Hügel*), grzbiet (*crête, Rücken*), kopę, kopiec (*dôme, Kuppe*), stoliwo (*mesa, Tafelberg*), stożek (*cône, Kegel*), turnię, iglicę (*aiguille, Spitze*), etc.
- Grzbiet górski**, *dos, crête de montagne*, Bergrücken. — Podłużne wzniesienie górskie wzgl. podłużna kulminacja szczytowa, która zależnie od kształtu może przedstawiać się jako: garb (*croupe, Buckel*), grzebień (*crête, Kamm*), piła (*crête en scie, Sägegrat*), grań (*arête, Grat*), równia szczytowa etc.
- Górotwór, system górski**, *ystème des montagnes*, Bergsystem. — Obszar gór tworzących genetyczną lub morfologiczną jednostkę.
- Grupa góriska**, Berggruppe. — Górotwór o niewielkiej różnicy wymiarów poziomych, o zarysie okrągłym lub owalnym.
- Masyw górski**, *massif, Massiv*. — Górotwór złożony z starych skał krystalicznych obnażonych przez erozję i denudację z pokrywy osadowej.
- Pasma górskie**, *chaîne (p.)*, Bergzug. — Mniejszy lub podrzędny łańcuch górski.
- Góry łańcuchowe, łańcuchy górskie**, *chaînes de montagnes, Kettengebirge*. — Górotwory fałdowe występujące w postaci długich wstęg.
- Góry fałdowe**, *montagnes plissées, Faltengebirge*. — Góry o budowie fałdowej.
- Góry masowe**, *Massengebirge*. — Górotwory nie wykazujące wyraźnych pasm.
- Góry skibowe, uskokowe**, (g. bryłowe), *montagnes en failles, Schollengebirge*. — Góry złożone z skib uskokowych.
- Góry zrębowe, zręby górskie**, *Horstgebirge*. — Góry ograniczone zapadlinami, tworzące zrąb tektoniczny (horst).

- Góry kadłubowe, kadłuby górskie, *montagnes dégradées*, Rumpfbirge.** — Góry silnie zniszczone i złagodzzone działaniem sił zewnętrznych.
- Góry rusztowe, kratowe, Rostgebirge.** — Góry złożone z grzbietów odpowiadających występowaniu warstw odpornych.
- Góry krawędziowe, Randgebirge.** — Góry przebiegające skrajem wyżyny.
- Wirgacja, rozbieżność** pasm górskich, *virgation*, *Virgation*, *Scharung*. — Wachlarzowate rozchodzenie się pasm górskich.
- Zbieżność, spłot** pasm górskich, *convergence*, *Scharung*, *Konvergenz*. — Łączenie się pod ostrym kątem pasm górskich.
- Węzeł górski, *noeud orographique*, Bergknoten.** — Obszar górski w którym zbiegają się różnokierunkowe pasma. Miejsce zetknięcia różnokierunkowych grzbietów: rozróg, rozroże.
- Przełęcz, *défilé*, Pass.** — Obniżenie poprzeczne grzbietu lub łańcucha górskiego.
- Zagórze, *arrière-pays*, Hinterland.** — Obszar sąsiadujący z górami fałdowymi po stronie, od której nastąpiło fałdowanie.
- Przedmurze, *avant-pays*, Vorland.** — Obszar sąsiadujący z górami fałdowymi od strony ku której zwrócone było fałdowanie.
- Pogórze, *Vorgebirge*.** — Kraj pagórkowaty sąsiadujący z obszarem górskim (w odróżnieniu od podgórze, t. j. obszaru leżącego u stoków gór, bez względu na jego wysokość).
- Średniogórze, *montagnes du relief moyen*, Mittelgebirge.** — Obszar gór średniej wysokości odznaczających się łagodnymi formami.
- Wysokogórska rzeźba, (alpejska), *relief alpin*, Hochgebirge-Typus.** — Rzeźba śmiała i ostra właściwa górom wysokim, które podlegają lub podlegały zlodowaceni.
- Niż, *pays bas*, Tiefland, Tiefebene.** — Obszar leżący

poniżej 300 m n. p. m. (nb. granica umówiona!). Mniej rozległy nosi nazwę niziny.

Wyż, *haute pays*, Hochland, Hochfläche. — Obszar wzniesiony ponad 300 m n. p. m. (nb. granica umówiona!) Mniej rozległy nosi nazwę wyżyny.

Płaskowyż, *haute plateau*, Hochebene. — Obszar wyżynny o płaskiej (równinnej) powierzchni. Mniejszy nosi nazwę płaskowzgorza.

Płyta, *plateau*, Platte, Tafel, Schichttafel. — Obszar odznaczający się poziomym układem warstw.

Dział, Schwelle (p.). — Rozległe, łagodne wzniesienie, niewyraźnie odgraniczone od otoczenia.

Grzęda. — Niskie, podłużne wzniesienie o równoległych łagodnych stokach.

Próg, *seuil*, Stufe, Landstufe. — Forma naziomu polegająca na połączeniu mniej lub więcej stromym stokiem dwóch sąsiednich obszarów poziomych, lub prawie poziomych, leżących w różnej wysokości.

Próg uskokowy, załom tektoniczny, *escarpement de faille*, tektonische Stufe, Staffel. — Próg odpowiadający linii uskoku.

Próg denudacyjny, *cuesta*, *côte (p.)*, Denudationsstufe, Erosionsstufe, Kuesta (p.). — Próg powstały w obszarze płytowym przez działanie czynników zewnętrznych denudacji i erozji. O ile wytworzył się pierwotnie u granicy zasięgu warstw po cofnięciu się morza, które je osadziło, a więc wzdłuż dawnego wybrzeża, nosi nazwę kuesty (próg zabrzeżny).

Świadek, *témoin*, *butte témoin (p.)*, Zeugenberg. — Odosobnione wzniesienie stanowiące resztkę lub odciętą część ulegającej niszczeniu krainy płytowej. Gdy leży przed cofającym się progiem denudacyjnym nosi nazwę ostańca (Auslieger).

Padół, *val*, *vallée (p.)*, Talung. — Zakłęśłość podłużna powierzchni lądowej nie posiadająca jednostronnego spadku.

Niecka, *bassin (p.)*, Mulde (p.). — Łagodne, podłużne zakłębienie powierzchni odpowiadające zazwyczaj łękowej budowie podłoża.

- Kotlina**, *bassin (p.)*, Becken. — Zamknięta zakłębłość powierzchni.
- Wanna**, *cuvette*, Wanne. — Zamknięta zakłębłość okrągława o równym dnie a stromych zboczach.
- Kocioł**, *bassin (p.)*, Kessel. — Zamknięta zakłębłość okrągława, głęboka.
- Misa**, panew, *cuvette*, Schüssel, Pfanne. — Zamknięta zakłębłość powierzchni okrągława, łagodna i płytka.
- Basen**, *bassin*, Flussbecken. — Rozległa zakłębłość o jednolitem odwodnieniu.
- Rów**, *fossé*, Graben. — Zamknięta zakłębłość podłużna a wąska o równym dnie i stromych zboczach.
- Depresja**, *dépression*, Depression. — Obszar na powierzchni ładu leżący niżej niż poziom morza.
- Bruzda**, *sillon, rigole (p.)*, Furche. — Wąska i płytka zakłębłość podłużna o łagodnych stokach.
- Parów**, **wądół**, *ravin*, Schlucht. — Wąskie wcięcie erozyjne o silnie nachylonych stokach, bez większej rzeki na dnie.
- Debrza**, (debra). — Parów krótki i niegłęboki o suchym dnie.
- Rozdoły**, *ravins*, Racheln. — Gęste i rozgałęzione wcięcia erozyjne.
- Żłobki deszczowe**, *rigoles*, Rillen. — Drobne rowki powstające na zboczach przez spływ wody opadowej.
- Wcios**, *entaille*, Kerbe. — Wcięcie erozyjne o przekroju podobnym do litery V.
- Załom stoku**, *rupture de pente*, Gehängelnick. — Zmiana ciągłości nachylenia stoku zaznaczająca się w jego przekroju kątem wypukłym.
- Uplaz**, *replat*. — Płaska, słabo nachylona powierzchnia przerywająca stromszy stok.
- Terasy rzeczne**, *terrasses*, Flussterrassen. — Resztki dawnych den dolinnych zaznaczające się zazwyczaj na stokach jako załomy. Mogą być wcięte (erozyjne) czyli skaliste i nasypowe (akumulacyjne).
- Terasy warstwowe**, **denudacyjne**, *terrasses de denudation*, Denudationsterrassen. — Podobne do teras

rzecznych załomy i spłaszczenia stoków odpowiadające przebiegowi warstw odpornych.

Terasy nadbrzeżne, *terrasses côtières*, Strandterrassen, Küstenterrassen. — Części dawnej platformy przybrzeżnej zachowane wzdłuż wybrzeża powyżej obecnego poziomu morza w formie załomów stoku.

Listwa zboczowa, *gradin d'escarpement*, Leisten, Gehängeleisten. — Ostry, podłużny załom stoku, nie tworzący szerszego upłazu. Może być odpowiednikiem terasy rzecznej: listwa terasowa, albo zaznaczeniem się przebiegu odporniejszej warstwy: l. warstwowa.

Gzyms skalny, *gradin en surplomb*, Gesims. — Listwa zboczowa wystająca, tworząca przewieszkę.

Zawis, przewieszka, *surplomb*, Überhang. — Występ skalny wysuwający się poza prostopadłą.

Obryw, Abbruch. — Odpękanie i zawalenie się krawędzi stromego stoku.

Urwisko. — Stroma ściana tworząca się przez obryw.

Równina warstwowa, r. strukturalna, *plaine structurale*, Schichtebene. — Równina uwarunkowana poziomym ułożeniem warstw.

Równina napływowa, *plaine d'alluvions*, Anschwemmungsebene. — R. wytworzona przez napływy rzeczne.

Powierzchnia zasypania, p. akumulacyjna, *surface d'accumulation*, Aufschüttungsfläche. — Pow. powstała przez pokrycie naziomu osadem. Może ona być równiną zasypania czyli akumulacyjną (*plaine d'accumulation*, Aufschüttungsebene).

Powierzchnia zrównania, p. kadłubowa, *surface de dégradation*, *d'aplanissement*, Abtragungsfäche, Rumpffläche, Einebnungsfläche. — Powierzchnia wytworzona przez działalność niszczącą czynników zewnętrznych. Może tworzyć płaszczyznę zrównania (*plaine de dégradation*, Rumpfebene).

Powierzchnia denudacyjna, *surface de dénudation*, Denudationsfläche. — Pow. zrównania powstała przez działalność denudacyjną. Może tworzyć równinę denudacyjną (*plaine de dénudation*, Denudationsebene).

- Powierzchnia abrazyjna**, *surface d'abrasion*, Abrasionsfläche. — Powierzchnia powstała przez abrazję, niszczące działanie morza. W razie daleko posuniętego zrównania tworzy równinę abrazyjną (*plaine d'abrasion*, Abrasionsebene).
- Prawierównia**, *peneplena*, *pénéplaine*, Fastebene. — Powierzchnia daleko posuniętego zrównania przez działalność wody płynącej (erozję i denudację).
- Wzniesienie szczytkowe**, *butte témoin* (p.), Restberg. — Wzniesienie oszczędzone na powierzchni zrównania.
- Twardziel**, *monadnock*, *monadnock*, Härtling. — Wzniesienie szczytkowe uwarunkowane odpornością budującego je materiału.

DOLINY.

- Dolina synklinalna**, *łękowa*, *vallée synclinale*, Muldentäl. — Dolina przebiegająca w osi łęku.
- Dolina antyklinalna**, *siodłowa*, *vallée anticlinale*, Antiklinaltal, Satteltal. — Dolina przebiegająca w osi siodła.
- Dolina izoklinalna**, *monoklinalna*, *vallée isoclinale*, *monoclinale*, Isoklinaltal. — Dolina przebiegająca w obszarze warstw jednostronnie nachylonych i odpowiadająca ich biegowi.
- Dolina zapadlinowa i zapadliskowa**, *vallée d'effondrement*, Einbruchstal. — Dolina powstała w miejscu zapadliny lub zapadliska.
- Dolina tektoniczna**, *vallée tectonique*, tektonisches Tal. — Dolina uwarunkowana przebiegiem linii zaburzenia tektonicznego.
- Dolina sucha**, *suchodół*, *vallée sèche*, Trockental. — Dolina bez stałego odwodnienia powierzchniowego.
- Dolina otwarta**, *vallée ouverte*, offener Tal. — Dolina posiadająca wylot.
- Dolina ślepa**, *zamknięta*, *vallée aveugle*, blinder Tal. — Dolina bez wylotu.
- Dolina jarowa**, *jar*, (kanjon), *canyon*, Kanion. — Strońmościenna i głęboka dolina w obszarze płytowym.

- Dolina przełomowa, przełom, percée,** Durchbruchstal, Durchbruch. — Część doliny przecinająca leżące na jej drodze wzniesienie.
- Dolina przegłębiona, vallée surcreusée,** übertieftes Tal. — D. której dno zostało wcięte poniżej poziomu wylotów dolin pobocznych.
- Dolina wisząca, vallée suspendue,** Hängetal. — Dolina, której dno wykazuje u wylotu lub w ogóle w dolnej części załamanie spadku.
- Dolina zakolowa, meandrowa., v. à méandres,** Mäandertal. — Dolina kręta wytworzona przez rzekę zakolową.
- Spadek doliny, pente de vallée,** Talgefälle. — Pochylenie dna dolinnego w przekroju podłużnym.
- Stok, zbocze, pente, talus, descende,** Abhang, Gehänge. — Powierzchnia nachylona. Stok słabo nachylony: skłon.
- Zbocza doliny, stoki doliny, versant,** Talabhang. — Boczne ściany doliny.
- Stok podcięty.** — Stok stromszy u podnóża.
- Dno doliny, fond de vallée,** Talboden. — Dolna powierzchnia doliny ograniczona jej zboczami.
- Oś dolinna, thalweg,** Talweg. — Linia łącząca punkty najniżej leżące w dnie doliny.
- Lejek dolinny, lejek źródłowy, cône de réception,** Taltrichter, Quelltrichter. — Lejkowate zamknięcie doliny.
- Cyrk dolinny, cirque (p.),** Talzirkus. — Półkoliste stromościenne zamknięcie doliny.
- Gardziel dolinna, gorge, cluse,** Klamm. — Głęboko wcięta część doliny rzeki górskiej o wąskim dnie i prawie prostopadłych ścianach.
- Rygiel dolinny, barre, verrou,** Riegel, Talriegel. — Wzniesienie poprzeczne w dnie doliny.
- Brama dolinna, wrota dolinne.** — Miejscowe zwężenie doliny prostopadłymi ścianami.
- Zamknięcie doliny, Talschluss.** — Stok, w którym zbiegają się boczne stoki doliny u jej początku.
- Ostroga dolinna, éperon,** Talsporn. — Wzniesienie wysuwające się w dolinę od jej brzegu.

- Góra zakolowa**, *butte de méandre*, Umlaufberg. — Wzniesienie w dolinie rzecznej odcięte dawnym dnem zakola.
- Łęg, nadrzeczna równina napływowa**, Aue, Talaue. — Równina wytworzona w szerokim dnie doliny przez osady rzeczne.
- Zakole wiszące**, *méandre suspendu*, hängende Mäander. — Odcinek doliny zakolowej leżący wyżej niż dzisiejsze dno doliny.
- Schód ujściowy, próg u.**, *gradin d'embouchure*, *dę confluence*, Mündungsstufe. — Załamanie spadku dna doliny u ujścia rzeki.

FORMY LODOWCOWE.

- Przegłębienie lodowcowe**, *surcreusement*, Ubertiefung. — Zjawisko polegające na niższym położeniu dna doliny lodowcowej w stosunku do wylotów dolin bocznych (wiszących), przypisywane erozyjnemu działaniu lodowca.
- Wygląd lodowcowy**, *polissage glacial*, Gletscherschliff. — Powierzchnia skalna wygładzona działaniem lodowca.
- Rysy lodowcowe**, *stries glaciaires*, Gletscherschrammen. — Rysy wytwarzane przy ruchu lodowca na jego skalnym podłożu.
- Głazy narzutowe, erratyczne, narzutniaki**, *blocs erratiques*, *erratische Blöcke*, *Findlinge*. — Odłamy skalne przywleczone zdala przez lodowiec.
- Muton**, *roche moutonnée*, Rundhöcker. — Wypukłość skalna zaokrąglona przez wygładzanie lodowcowe. Większe, odosobnione wzniesienie tego rodzaju nosi nazwę buli.
- Glina zwałowa**, *argile à blocs*, Geschiebelehm. — Osad lodowcowy składający się przeważnie z niewarstwowanej gliny i tkwiących w niej bezładnie bloków skalnych różnej wielkości. Stanowi główny materiał budujący moreny.
- Morena, zwał lodowcowy**, *moraine*, Moräne. — Osad lodowcowy niewarstwowany.

- Morena czołowa, krańcowa**, *m. frontale*, Stirnmoräne, Endmoräne. — Morena usypana w formie wału u czoła lodowca.
- Morena boczna**, *m. laterale*, Seitenmoräne. — Morena usypana wzdłuż boków języka lodowcowego.
- Morena denna**, (m. gruntowa), *m. du fond*, Grundmoräne. — Morena ułożona pod dnem lodowca.
- Morena spiętrzona**, *m. de barrage*, Staumoräne. — Osad lodowcowy słoczony przed przeszkodą przez którą przesunął się lodowiec.
- Kotlina krańcowa**, *bassin terminal*, Zungenbecken. — Zakłęśłość powierzchni przed krańcem zasięgu dawnego języka lodowcowego.
- Amfiteatr morenowy**, *amphitheatre morainique*, Moränen-Amphitheater. — Łukowaty zespół moren czołowych zamykający kotlinę krańcową.
- Osady wód lodowcowych, o. fluwioglacjalne**, *depôts fluvio-glaciaires*, fluvioglaziale Bildungen. — Osady, ułożone przez spływające od brzegu lodowca wody, złożone z przeławiczonego materiału morenowego.
- Sandr**, *cone de transition*, Sandr, Übergangskegel. — Piaszczyste stożki napływowe wód lodowcowych zalegające na zewnątrz moreny czołowe.
- Oz**, *oesar*, Ooser, Osar. Długi wał złożony z warstwowanego żwiru ciągnący się poza moreną czołową, prostopadle do niej, jako osad wód podlodowcowych.
- Drumlin**, *drumlin*, Drumlin. — Podłużny, zazwyczaj owalny wzgórek moreny dennei odpowiadający kierunkowi ruchu lodowca.
- Oczka**, *Solle*. — Małe, okrągłe jeziora na powierzchni moreny dennei.
- Nunatak**, *nunataker*, Nunatak. Wzniesienie skalne, sterzące z pośród pokrywy lodowcowej.
- Cyrk lodowcowy**, (kar), *cirque glaciaire*, Kar, Gletscherkar. — Nisza stromościenna o szerokim dnie, wcięta w zbocze lub obszar szczytowy gór wysokich, występująca w obszarze zlodowacenia.

- Żłób lodowcowy**, *auge glaciaire*, Trog, Taltrog. — Dolina przeobrażona przez lodowiec mająca przekrój poprzeczny kształtu litery U.
- Bark żłobu**, *épaulement*, Trogschulter. — Górna, łagodnie pochyłona część stoków żłobu lodowcowego.
- Młyny lodowcowe**, *moulin glaciaire*, Gletschermühle. — Otwory wypłukane przez wdzierające się w szczeliny lodowca wody topniejącej powierzchni.
- Garnki lodowcowe**, *marmite glaciaire*, Gletschertopf. — Zamknięte zagłębienia skalne wyżłobione przez wody podlodowcowe, zazwyczaj przy współudziale poruszanych wirów głazów.

PROCESY I CYKL MORFOLOGICZNY.

- Rzeźba, ukształtowanie**, *relief*, Skulptur, Gestaltung. — Zespół kształtów powierzchni danego obszaru.
- Rozcięcie**, tekstura, rozdolinienie, *texture*, Textur, Zertalung. — Gęstość sieci dolinnej. Może być więc gęste czyli silne, lub rzadkie czyli słabe.
- Urzeźbienie**, *relief*, rzeźba pionowa, *relief*, (*p.*) Relief, Reliefstärke. — Postęp erozji w kierunku pionowym albo wywołane przez erozję różnice wysokości.
- Cykl morfologiczny**, c. geograficzny, *cycle géogr.*, geogr. Zyklus. — Okres czasu, w ciągu którego dany proces morfol., przeobrażając stopniowo krajobraz, doprowadza go do formy końcowej (powierzchni zrównania), stanowiącej kres działalności tego procesu.
- Proces morfologiczny**, *processus*, morphol. Prozess, Vorgang. — Działalność morfologiczna danych czynników zewnętrznych.
- Proces normalny**, subaeryczny, *processus normal*, *subaérique*, normaler Prozess. — Działalność morfologiczna w klimacie wilgotnym polegająca głównie na erozji i denudacji wód płynących.
- Proces lodowcowy, glacialny**, *processus glaciaire*, glacialer Prozess. — Działalność morfologiczna lodowców.
- Proces krasowy**, *processus d'érosion souterraine*, Karst-

- Prozess. — Działalność morfologiczna wody w obszarze krasowym t. j. złożonym z skał rozpuszczalnych.
- Proces przybrzeżny**, litoralny, *processus littoral*, litoraler Prozess. — Działalność morfologiczna morza na obszarze brzegowym.
- Proces posuszny**, pustylny, *processus aride*, arider Prozess. — Działalność morfologiczna czynników zewnętrznych, przede wszystkim wiatru, w klimacie suchym.
- Stadium** cyklu morfol., *stade*, Stadium. — Stopień rozwoju krajobrazu w obrębie cyklu morfologicznego. Rozróżniamy stadium młodociane, dojrzałe i sędziwe czyli starcze.
- Zakłócenie** cyklu morfol., *interruption du cycle geogr.*, Störung, Unterbrechung des geogr. Zyklus. — Zmiana w przebiegu procesu morfol. lub zmiana samego procesu (t. j. czynników) skutkiem zmiany klimatu lub współdziałania sił wewnętrznych.
- Odmłodzenie rzeźby, o. krajobrazu**, *rajeunissement du relief*, Verjüngung. — Zmiana rzeźby, wywołana spotęgowaniem działalności czynnika morfologicznego.
- Dostosowanie rzeźby**, *adaptation du relief*, Anpassung. — Zaznaczenie się w rzeźbie powierzchni budowy wewnętrznej obszaru.
- Odwrócenie rzeźby**, inwersja, *inversion du relief*, Inversion des Terrains. — Wytworzenie się zakłębień powierzchni na miejscu tektonicznych wzniesień i odwrotnie.
- Zmywanie, ablacja**, *ablation*, Abspülung. — Działalność denudacyjna wody ograniczona do przestrzennego usuwania z powierzchni cząstek luźnych.
- Zwiewanie, deflacja**, *deflation*, Windabtragung. — Działalność denudacyjna wiatru.
- Erozja**, *erosion, creusement*, Erosion, Einschneiden. — Złobienie powierzchni przez działalność czynników wewnętrznych (przede wszystkim wody płynącej), tworzenie w niej form wklęsłych.
- Erozja denna, wcinanie**, *creusement du fond*, Tiefenerosion. — Działalność erozyjna wody płynącej w wymiarze pionowym.

Erozja boczna, podcinanie, *é. latérale*, Seitenerosion. — Podmywanie i podcinanie brzegów przez rzekę, rozszerzanie doliny.

Erozja wsteczna, *é. remontante*, rückwartseinschneidende Erosion. — Działalność erozyjna, przenosząca się stopniowo w górę rzeki, wywołująca przedłużanie się wsteczne doliny i przesuwanie działu wodnego.

Erozja różnicująca, selektywna, *é. sélective*, selective Erosion. — Erozja postępująca rozmaicie zależnie od odporności materiału podłoża. Jej skutkiem wyraźne zaznaczanie się morfologiczne różnic petrograficznych.

Erozja lodowcowa, żłobienie l., *érosion glaciaire*, creusement gl., Glazialerosion, Exaration. — Mechaniczne, erozyjne działanie lodowca.

Erozja wietrzna, eoliczna, korrozja, *corrasion*, aolische Erosion, Winderosion. — Ścieranie i drażnienie powierzchni przez niesiony wiatrem piasek.

Eworsja, *evorsion*, Eworsion. — Drażnienie przez spadającą i wirującą wodę.

Podstawa erozji, dolny poziom erozji, *niveau de base*, Erosionsbasis. — Poziom stanowiący kres idealny obniżania powierzchni lądowej przez erozję i denudację. Bezwzględną podstawą erozji jest poziom morza, miejscową a równocześnie czasową poziom rzeki głównej dla jej powyżej leżącego dorzecza.

Przenoszenie, transport, *transport*, Verfrachtung. — Przemieszczanie luźnego materiału przez działalność czynników zewnętrznych.

Osadzanie, sedymentacja, akumulacja, *sédimentation*, accumulation, Ablagerung, Sedimentation. — Układanie się osadu.

MORFOLOGJA DNA MORSKIEGO.

Blok kontynentalny, trzon kontynentalny, *bloc continental*, Kontinentalblock. — Część skorupy ziemskiej wzniesiona ponad obszar głębokomorski, obejmująca prócz lądów obszar mórz płytkich t. j. szelfu.

Szelf, próg kontynentalny, *shelf*, socle continental, plateforme continentale, Schelf, Kontinentalstufe. —

Dno morza płytkiego stanowiące podmorską część powierzchni bloku kontynentalnego.

Stok szelfowy, zbocze progu kontynentalnego, talus continental, Kontinentalabhng. — Zbocze podmorskie dzielące szelf od obszaru głębokomorskiego.

Zagłębienie podmorskie, (basen), bassin du fond, submarines Becken. — Rozległa zakłębłość dna morskiego. Jeśli ma kształt okrągławy i stromsze stoki, nosi nazwę kotliny podmorskiej.

Kocioł podmorski, caldeira, Kessel. — Mniejsza od kotliny, stroma zakłębłość dna morskiego.

Łęk podmorski, vallée (p.), Mulde. — Rozległa zakłębłość podmorska podłużna o łagodnych stokach.

Rów oceaniczny, ravin, fossé, Tiefseegraben. — Długa, wąska i bardzo głęboka zakłębłość dna morskiego o niesymetrycznych, stromych zboczach.

Zatoka podmorska, golfe, Bucht. — Szeroka wypustka zagłębienia podmorskiego wciskająca się w obszar płytszy.

Bruzda podmorska, chenal, Furche. — Wąska zatokowata zakłębłość podmorska.

Dolina podmorska, sillon, vallée sousmarine, Rinne, untermeerisches Tal. — Wąska bruzda podmorska wcięta w szelf, przypominająca kształtem dolinę rzeczną.

Głęboczek, (dypka), bas fond (p.), Kolk, Tief (p.). — Mała lejkowata zakłębłość na dnie morza płytkiego.

Dział podmorski, seuil, Schwelle. — Rozległe podłużne wzniesienie podmorskie o łagodnych stokach.

Grzbiet podmorski, crête, Rücken. — Podłużne, węższe i stromsze od działów wzniesienie podmorskie.

Płyta podmorska, plateau, Platte, Plateau. — Rozległe, szerokie i płaskie wzniesienie podmorskie o stosunkowo stromych stokach.

Głębina podmorska, fossé, Tief. — Miejsce najgłębsze podmorskiej zakłębłości.

Szczyt podmorski, wyniosłość podmorska, haut, Höh. — Najwyższe miejsce wzniesienia podmorskiego, nie będące wyspą i nie stanowiące samodzielnej formy.

- Kopa podmorska**, *dôme*, Kuppe. — Wzniesienie podmorskie o niewielkiej powierzchni szczytowej, stromych zboczach, nie sięgające powyżej poziomu — 200 m.
- Ławica podmorska**, *banc*, Bank. — Wzniesienie podmorskie sięgające powyżej poziomu — 200 m ale niżej — 11 m.
- Rafa podmorska**, (ryf), *récif*, Riff. — Skaliste wzniesienie podmorskie bliskie powierzchni morza (powyżej 11 m). O ile nie jest skaliste, nosi nazwę mielizny lub płycizny (*haut fond*, Grund).

ZJAWISKA KRASOWE.

- Krasowe zjawiska**, *phénomènes d'érosion souterraine*, Karst-Phänomen. — Zespół zjawisk związanych z działalnością wody w skałach rozpuszczalnych. Obszar przez nie cechowany: kras (Karst). Rozwój procesu krasowego: krasowienie (Verkarstung).
- Uszczelnienie krasu**, (zasmarowanie), Karst-Verschmierung. — Nagromadzenie nierozpuszczalnej zwietrzliny krasowej na powierzchni i w podziemiu, pociągające za sobą osłabienie procesu krasowego.
- Zebra i żłobki krasowe**, *lapies, rasclès*, Karren, Schratzen. — Ostre zakłębłości i wypukłości powstające na powierzchni skały rozpuszczalnej pod wpływem działalności krasowej.
- Wertep, lejek krasowy**, (werteb), *entonnoir, doline*, Karsttrichter, Doline. — Zamknięta zakłębłość powierzchni wytworzona przez działalność krasową.
- Kotlina krasowa**, *uwał*, *uvalas*, Uwalas, Karstbeken. — Kotlina powstała przez połączenie się sąsiednich lejków krasowych.
- Ponor, czeluść chłonna**, *abime, aven, gouffre, puit naturel*, Ponore, Katavothre, Schlundtrichter, Saugloch. — Otwór pionowy chłonący wodę opadową w obszarze krasowym.
- Polje**, *polje*, Polje. — Kotlina tektoniczna rozległa o płaskim dnie w obszarze krasowym.
- Zapadlisko krasowe**, *effondrement (p.)*, Einsturzd-

line. — Zakłęśłość powierzchni powstała przez zapadnięcie stropu jaskini krasowej.

Jaskinie, pieczary, grotty, antrè, caverne, grotte, Höhle. — Naturalne komory i czeluście podziemne. J. krasowe: wytworzone przez wodę w wnętrzu rozpuszczalnej skały. J. pierwotne: stanowiące pierwotne próżnie wewnętrzne w skale, równocześnie z nią powstałe. J. lodowe: w których tworzy się i zalega stale lód.

Nacieki jaskiniowe, stalactites et stalagmites, Tropfsteine. — Osad wapienny osadzony przez wodę przesiąkającą przez strop jaskiń w formie sopełców czyli stalaktytów zwieszających się u stropu, stalagmitów wzrastających z dna, oraz powstających z ich połączenia słupów i kolumn naciekowych.

WYDMY I FORMY PUSTYNNE.

Wydma, (djuna), dune, Düne. — Wzgórze piaszczyste usypiane przez wiatr. Zależnie od występowania: w. nadbrzeżne, śródlądowe, pustynne, dolinne etc.

Wydma wędrowna, dune mobile, Wanderdüne. — W. ulegająca nadal przemieszczaniu przez wiatr.

Wydma martwa, ustalona, dune morte, tote Düne. — W. nieruchoma.

Wydma łukowa, sierpowa, dune en arc, Bogendüne, Sicheldüne. — Wydma wygięta w kształt łuku lub sierpa.

Barchan, barkhane, Barchan. — Wydma sierpowa pustynna o ramionach zwróconych z wiatrem.

Wydma grzędowa, d. rectiligne, d. de rempart, Strichdüne. — W. prostolinijna; może być poprzeczna lub podłużna względem kierunku wiatru.

Wydmy rzędowe. — W. prostolinijne, równoległe do siebie.

Wydma złożona, dune composée, zusammengesetzte Düne. — W. powstała z połączenia dwóch lub więcej wydm.

Wydma przytrzymana, zahamowana, dune arrêtée, aufgehaltene Düne. — W. pierwotnie wędrowna, wstrzymana w ruchu przez roślinność.

Wydma paraboliczna, dune parabolique, Parabeldüne. — Wydma łukowa o ramionach zwróconych pod wiatr.

- Ramię wydmy**, *branche de la dune*, Dünennarm. — Część boczna wydmy łukowej.
- Stok dowietrzny, owiewany**, *versant au vent*, Leeseite. — Stok przeciwstawiony wiatrowi.
- Stok odwietrzny**, *versant sous le vent*, Luvseite. — Stok zasłonięty przed wiatrem.
- Cień wiatru**, Windschatten. — Przestrzeń zasłonięta przed wiatrem.
- Kretowiska wydmore**, Kupsten. — Nieregularne wznórki piaszczyste powstałe przez rozwiewanie dawnych wydm ustalonych.
- Zmarszczki**. — Faliste zakłębłości i wzniesienia wytwarzane na powierzchni luźnego materiału przez fale: z marszczki falowe (*ripplemarks*, Rippelmarken) lub wiatr: z marszczki wydmuchowe (*rides*, Windkräuselung).
- Piasek lotny**, *sable mouvant*, Flugsand. — Zalegający powierzchnię piasek przemieszczany przez wiatr.
- Szklivo pustynne, glazura pustynna**, (lakier pustynny), *verniss du désert*, Wüstenlack. — Połyskująca powłoka pokrywająca powierzchnię skał w okolicach pustyni gorących.
- Łuszczenie, złuszczenie**, *desquamation, exfoliation*, Abschälung. — Wietrzenie mechaniczne skał, polegające na oddzielaniu się skorup na powierzchni.
- Wadi**, *oued*, Uadi, Wadi. — Stromościenna sucha dolina pustynna.
- Pancerz pustynny**, *croûte du désert*, Wüstenkruste. — Twarda (zazwyczaj wapienna) skorupa tworząca się na powierzchni pustyni skutkiem silnego parowania.
- Pustynia piaszczysta**, *désert de sable*, Sandwüste. — Pustynia pokryta luźnym piaskiem. Na Saharze erg.
- Pustynia żwirowa**, *désert caillouteux*, Kieswüste. — Pustynia zasłana żwirem. Na Saharze serir.
- Pustynia skalista**, *désert de roches, de pierres*, Felswüste. — Pustynia, której powierzchnię tworzy lita skała wzgl. pokryta większymi odłamkami skalnymi. Na Saharze hama da.

INDEKS ALFABETYCZNY.

- A**abbruch 54
abfallende Quelle 41
Abfluss 33
Abflussfaktor 33
Abflusshöhe 33
abflussloses Gebiet 34
abflussloser See 31
Abflussmenge 33
abgegliederte Halbinsel 45
Abhang 56
— Kontinentalabhang 62
abime 63
ablacja 60
Ablagerung, abyssale A. 29
— Flachseeablagerung 29
— fluvioglaziale A. 58
— litorale A. 29
— pelagische A. 29
— Schelfablagerung 29
— terrigene A. 29
— Tiefseeablagerung 29
Ablation 60
Ablenkung, Lotablenkung 14
abrasion, plaine d'a. 55
— surface d'a. 55
Abrasionsebene 55
Abrasionsplattform 47
abrazyjna platforma 47
— powierzchnia 55
— równina 55
Abschälung 65
absolue, humidité a. 19
absolute Feuchtigkeit 19
absorpcja 19
Absorption 19
Abspülung 60
Abstand, Zenit-A. 5
absteigende Quelle 41
absteigender Wind 21
absydalna linja 11
absydalne punkty 11
absydy 11
Abtragung, Windabtragung 60
Abtragungsfäche 54
Abweitung 6
abyssal, depôt a. 29
abyssale Ablagerung 29
abyssaes, roches a. 22
abyssalny osad 29
accumulation 61
— côte d'a. 47
— île d'a. 46
— lac d'a. 61
— plaine d'a. 54
— surface d'a. 54
Achse, Erdachse 6
— Himmelsachse 6
— Projektionsachse 16
— Weltachse 6
acidifère, source a. 43
adventive, presqu'île a. 45
adjustée, côte a. 47
affleurement, source d'a. 41
aiguille 50
Akkumulation 61
Akkumulationsebene 54

- Akkumulationsfläche 54
Akkumulationssee 31
akumulacja 61
akumulacyjne jezioro 31
akumulacyjna powierzchnia 54
— równina 54
— terasa 53
alimentation, bassin d'a. 44
— terrain d'a. 40
alizés 21
alluvionnement 38
alluvions, plaine d'a. 54
alpejska rzeźba 51
alpin, relief 51
Altwasser 37
amfiteatr morenowy 58
amphithéâtre morainique 58
Anfangsmeridian 6
angegliederte Halbinsel 45
angle horaire 6
année sidérale 9
— tropique 9
annuelle, parallaxe a. 11
anomalie de pesanteur 14
Anomalie, Schwerkraftanomalie 14
anomalja grawitacyjna 14
anotermizm 33
anothémie 33
Anpassung 60
Anpassungsküste 47
Anschwellung, Flussanschwellung 38
Anschwemmung, Flussanschwemmung 38
Anschwemmungsebene 54
Anschwemmungsküste, p. Schwemmlandküste 47
antecedencyjny, antécédent, antezedent 35
anticlinal 25
anticlinale, vallée 55
anticyclone 21
antiklinales Tal 55
Antizyklone 21
Antipassate 21
antre 64
antycyklon 21
antyklina 25
antyklinalna dolina 55
antypasat 21
Anzapfung, Flussanzapfung 37
Aphel 11
aphélie 11
Apogäum 11
apogée 11
apogeum 11
applanissement, surface d'a. 54
apsidale, ligne 11
Apsiden 11
Apsidenlinie 11
apsides 11
Äquator 7
— Erdäquator 7
— Himmelsäquator 7
— magnetischer Ä. 14
äquatoriale Projektion 17
aquifère, couche a. 40
— nappe a. 40
Äquinoktialkolor 8
Äquinoktiallinie 8
Äquinoktialpunkte 8
arc, dune en a. 64
archipelag 46
argile 23
— à blocs 57
arête 50
aride, processus a. 60
arider Prozess 60
Arm, Dünenarm 65
arretée, dune a. 64
arrière-pays 51

- artésiennes, eaux a. 42
- puits a. 42
- sources a. 42
- artesische Brunnen 42
- Quelle 42
- artesisches Wasser 42
- artezyjskie studnie 42
- wody 42
- źródła 42
- asar, p. osar 58
- ascendant, courant a. 30
- vent a. 21
- ascendante source 41
- ascension, droite a. 6
- astronomiczny klimat 21
- poziom, horyzont 5
- Ästuarmündung 38
- atol 49
- Atoll 49
- Atoll-Lagune 49
- atolowa laguna 49
- atterrissement, côte d'a. 47
- aufgehaltene Düne 64
- aufgelegter Fluss 35
- Tal 35
- Aufschüttung, Flussaufschüttung 38
- Aufschüttungsinsel 46
- Aufschüttungssee 31
- Aufsteigung, gerade A. 6
- aufsteigende Quelle 41
- aufsteigender Wind 21
- Auftriebwasser 30
- auge glaciaire 59
- Ausgleichsküste 47
- Auskeilen 24
- Auslage 20
- Auslieger 52
- Ausquetschung 26
- Auspressung 26
- Ausräumungssee 31
- Aussenküste 46
- auxiliaire, reseau a. 16
- avalanche 43
- de pierres 49
- avant-pays 51
- aven 63
- axe céleste 6
- de la projection 16
- terrestre 6
- azimut 7
- azimutale, projection a. 17
- Azimutalprojekton 17
- azymut, Azimut 7
- azymutalny rzut 17
- B**ach 34
- banc de gravier 38
- de sable 38
- sousmarin 63
- Bank, Kiesbank 38
- Sandbank 38
- submarine B. 63
- banquise 30
- barana, punkt 8
- baranki 19
- barchan 64
- bark żłobu 59
- barkhane 64
- barjera koralowa 48
- barométrique, gradient b. 20
- ensellement b. 20
- minimum b. 20
- depression b. 20
- maximum b. 20
- barometrischer Gradient 20
- barometryczna depresja 20
- zniżka 20
- zwyżka 20
- barometryczne minimum 20
- maximum 20
- siodło 20
- barometryczny klin 20

- barometryczny niż 20
— gradjent 20
— półwysep 20
— wyż 20
barrage, lac de b. 31
— moraine de b. 58
barranco 28
barre littorale 48
— de vallée 56
barrière, récif-barrière 48
barysfera 13
barysphère, Barysphäre 13
base, méridien de b. 7
— niveau de b. 61
basen 53
— podmorski 62
bas-fond 62
Basis, Erosionsbasis 61
bassin 53
— d'alimentation 44
— du fond 62
— lacustre 31
— interieur 34
— d'une rivière 34
— terminal 58
Bau, tektonischer B. 23
Becken 53
— Flussbecken 53
— Karstbecken 63
— Seebecken 31
— Senkungs b. 26
— submarines B. 62
— Zungenbecken 58
Belastung, Flussbelastung 37
Berg 50
— Umlaufberg 57
— Restberg 55
— Tafelberg 50
— Inselberg, p. Zeugenberg 52
— Zeugenberg 52
Berggruppe 50
Bergfluss 35
Bergknoten 51
Bergmassiv p. Massiv 50
Bergprüfen 50
Bergsturz 49
Bergsystem 50
Bergwind 21
Bergzug 50
Bewegung, gebirgsbildende B.
23
— epirogenetische B. 23
— orogenetische B. 23
bezodpływowe jezioro 31
bezodpływowy obszar 34
bezwzględna wilgotność 19
bieg warstw 24
biegunów, przesuwanie się 12
biegunowe rzuty 17
— współrzędne 8
bieguny magnetyczne 14
— niebieskie 6
— rzutu 16
— ziemskie 6
bifurkacja 36
Bindemittel 22
Blattverschiebung 26
blindes Tal 55
bliźniacze rzeki 34
bloc continental 61
bloc erratique 57
blocaux, argile à b. 57
blok kontynentalny 61
błędna rzeka 35
błotny strumień 49
— wulkan 27
boczna erozja 61
— morena 58
boczny przepływ lodowca 44
Bogendüne 64
bord concave 36
— convexe 36

- boucle du méandre 37
boue 23
— volcan de b. 27
Brackwassersee 32
brama dolinna 56
— lodowca 45
branche de la dune 65
Brandung 30
Brandungskehle 47
Brandungsplatte 47
brèche 22
Breite, geographische B. 12
— geozentrische B. 12
brekcja 22
Brekzie 22
brise de mer 21
— de montagne 21
— de terre 21
— de vallée 21
brouillard 19
Bruch 26
Bruchquelle 42
brume 19
Brunnen, artesischer B. 42
bruzda 53
— podmorska 62
bryłowe góry, p. skibowe 50
brzeg 46
— wewnętrzny 36, 46
— wklęsły 36
— wypukły 36
— zewnętrzny 36, 46
brzegowy podcios 47
brzegowa rafa 48
brzegowy wał 48
Bucht = zatoka
Bucht, submarine B. 62
Buckel 50
budowa tektoniczna 23
buła, p. muton 57
burzone wybrzeże 47
butte 50
butte de méandre 57
butte témoin 52, 55
Busserschnee 43
bystrz 33
bystrzyca 35
Caldeira 28, 62
calmes, zône des c. 21
calotte glaciaire 44
canal 28, 29
canevas conventionnels 15
cannelure de la falaise 47
canyon 55
cap 46
captage 37
carte géographique 14
cascade 33
cassure 26
cataracte 33
caverne 64
cèleste, axe c. 6
— équateur 7
— méridien 6
— parallèle 7
— pôle 6
— tropique 7
centrale, projection c. 18
cercles horaires 5
— horizontaux 16
— polaires 7
— principaux 16
chaîne de montagnes 50
champs de glace 30
— de névé 43
changement de lit 36
charnière 25
charriage, nappe de ch. 27
cheminée volcanique 28
chenal 29
chevauchement 26
chłonača czeluść 63

chłonący lejek 63
chłonny obszar 40
chmury 19
chute d'eau 33
cień wiatru 65
cieniowanie 19
cieplice 42
cieśnina 29
ciment 22
cirque glaciaire 58
— de la vallée 56
circumpolaires, étoiles 9
cirrus 19
cirro-cumulus 19
ciśnienia, gradjent 20
— zniżka 20
— wyżka 20
ciszy, pas 21
clastiques, roches 22
climat 22
— mathématique 21
— physique 21
cluse 56
coefficient d'écoulement 33
cofanie się punktów równo-
nocnych 11
colline 50
colure équinoxial 8
— solstitial 9
compensation isostatique 14
— courant de c. 30
condensation, eau de c. 40
cône adventif 27
— de déjection 50
— d'éboulis 50
— parasitique 27
— de réception 56
— de transition 58
— volcanique 27
congélation 39
conglomerat 22

confluence glaciaire 44
confluence, gradin de c. 57
conforme, projection c. 16
conformité 15
conique, projection c. 17
consequente, rivière c. 35
— vallée c. 35
continental, bloc c. 61
— île c. 45, 46
— mer c. 28
— plete-forme c. 61
— rivière c. 35
— socle c. 61
— talus c. 62
contre-alizés 21
contre-courant 30
conventionnels, canevas 15
convergence 51
coordonnées géographiques 12
— polaires 8
— sphériques verticales 7
corallien, récif c. 48
corrasion 61
côte topographique 19
côte = cuesta 52
côte 46, 47
— ajustée 47
— d'accumulation 47
— d'atterrissement 47
— de destruction 47
— développée 46
— double 46
— émergée 47
— externe 46
— interne 46
— longitudinale 47
— regularisée 47
— simple 46
— submergée 47
— transversale 47
coteau, source de c. 42

- côtelère, glace c. 39
 — terrasse c. 54
 couche aquifère 40
 — critique 33
 couchée, plic c. 25
 coude de la rivière 36
 coulée de boue 49
 — d'éboulis 49
 courants (de mer) 30
 couverture de glace 38
 crête 50
 creusement 60
 — glaciaire 61
 — du fond 60
 crevasse glaciaire 45
 critique, couche c. 33
 crue 38
 croupe 50
 croûte du désert 65
 — terrestre 13
 cuesta 52
 culmination 9
 — inférieure 9
 — supérieure 9
 culot volcanique 27
 cumulus 19
 cuvelte 53
 — d'un lac 31
 cycle géographique 59
 — interrompu 60
 cyclone 21
 cykl geograficzny, morfolo-
 giczny 59
 — zakłócony 60
 cylindrique, projection 17
 cyrk dolinny 56
 — lodowcowy 58
 cyrkowe jezioro 31
 cyrkumpolarne gwiazdy, p.
 okołobiegunowe 9
 czapka tektoniczna 27
- czas gwiazdowy 9
 — miejscowy 10
 — portowy 30
 — słoneczny 10
 — strefowy 10
 czasu, równanie 10
 człony łądu 45
 czoło lodowca 45
 — warstwy 24
 czołowa morena 58
 czelusz chłonna 63
 — wulkanu 28
Dammsee, p. Staudammsee 31
 — p. Abdämmungssee 31
 Datumsgrenze 10
 daty, granica 10
 débâcle 39
 débit 33
 debra, debrza 53
 déclinaison 6
 — magnétique 13
 décrochement horizontal 26
 Decke, Überfaltungsdecke 27
 — Überschiebungsdecke 26,
 27
 — vulkanische D. 27
 deflacja 60
 deflation 60
 definierbare, einfach d. Pro-
 jektion 15
 dégléation 39
 — crue de d. 38
 dégradation, plaine de d. 54
 — surface de d. 54
 dégradées, montagnes d. 51
 degré géothermique 13
 déjection, cône de d. 50
 déjeté, pli d. 25
 déclinacja gwiazdy 6
 — magnetyczna 13
 Deklination 6

- Deklination, magnetyse D. 13
 Deklinationskreis 5
 délaissé 37
 Deltamündung 38
 deltowe ujście 38
 denna erozja 60
 — morena 58
 denny lód 39
 densité du réseau hydrographique 34
 denudacyjna powierzchnia 54
 — równina 54
 — terasa 53
 denudacyjny próg 52
 denudation, plaine de d. 54
 — surface de d. 54
 — terrasse de d. 53
 Denudationsebene 54
 Denudationsfläche 54
 Denudationsstufe 52
 Denudationsterrasse 53
 dépôt 29, 58
 depresja 53
 — barometryczna 20
 dépression 53
 — barométrique 20
 descendant, courant d. 30
 — source 41
 — vent d. 21
 désert caillouteux 65
 — de pierres 65
 — de sable 65
 désert, croûte du d. 65
 — vernis du d. 65
 desquamation 65
 deszczowe chmury 19
 — żłobki 53
 détachée, presqu'-île d. 45
 détroit 29
 développée, côte d. 46
 développement de la rivière 36
 développement horizontal 45
 déversé, pli d. 25
 déversement, source de d. 41
 déviation 36
 diagonale Schichtung 24
 Dichte, Flusssichte 34
 diffluence glaciaire 44
 digue 48
 direction des couches 24
 discordance 24
 diskondante Lagerung 24
 dislocation 25
 disloqué, position d. 23
 distance zénithale 5
 divagant, méandre d. 37
 divagante, rivière d. 35
 djuna p. wydma 64
 długość geograficzna 12
 dno doliny 56
 doba gwiazdowa 9
 — słoneczna rzeczywista 9
 — — średnia 10
 dojrzałe stadjum p. stadjum 60
 doliny 55—56
 dolina antedencyjna 55
 — antyklinalna 55
 — epigenetyczna 35
 — insekwentna 35
 — izoklinalna 55
 — konsekwentna 35
 — monoklinalna 55
 — łękowa 55
 — obojętna 35
 — obsekwentna 35
 — odwrotna 35
 — otwarta 55
 — przegłębiona 56
 — przekazana 35
 — przełomowa 56
 — przetrwała 35
 — resekwentna 36

- dolina siodłowa 55
— ślepa 55
— subsekwentna 35
— sucha 55
— synklinalna 55
— tektoniczna 55
— uprzednia 35
— wisząca 56
— wtórna 36
— zamknięta 55
— zakolowa 56
— zapadlinowa 55
— zapadliskowa 55
— zstępcza 35
doliny, dno 56
— oś 56
— spadek 56
— zamknięcie 56
— zbocze 56
dolinna brama 56
— wydma 64
dolinny cyrk 56
— lejek 56
— lodowiec 44
— ostroga 56
— rygiel 56
— wiatr 21
— źródło 42
Doline 63
— Einsturzdoline 63
dolna kulminacja 9
dolny poziom erozji 61
dołowanie 9
dôme 50
— de lave 27
— sousmarin 63
domorska rzeka 34
dopływowy obszar 40
Doppelflüsse 34
Doppelküste 46
dorzecze 34
- dos 50
dostoneczny stok 20
dostosowane wybrzeże 47
double, côte double 46
dowietrzny stok 65
droit, pli d. 25
droite, ascension 6
drugorzędny półwysep 45
drumlin 58
dune 64
Düne 64
Dünenarm 65
Dünensee 41
Dünung 29
Durchbruch, -tal 55
— Mäanderdurchbruch 37
Dust, Eisdust 39
dycke 27
dyfluencja lodowca 44
dynamiczna oś rzeki, p. nurt 33
dypka, p. głębozeczek 62
dyslokacja, p. zaburzenie 25
dział 52
— podmorski 62
— wodny 34
— wód gruntowych 40
dzienny łuk 9
dziki potok 35
dźwignięte wybrzeże 47
Eau artésienne 42
— phréatique 39
— souterraine 39
— thermale 42
Ebbe 30
Ebene, Abrasionsebene 55
— Anschwemmungsebene 54
— Aufschüttungsebene 54
— Denudationsebene 54
— Fastebene 55
— Rumpfebene 54
— Schichtebene 54

- Ebene, Hochebene 52
 — Tiefebene 52
 éboulement 49
 éboulis 49
 — coulée d'éc. 49
 — cône d'éc. 50
 écailles, structure en éc. 26
 échelle de la carte 15
 écliptique 8
 écorce terrestre 13
 écoulement relatif 33
 — hauteur d'éc. 32
 — coefficient d'éc. 33
 — glacier d'éc. 44
 — de glace 39
 éffondrement 26
 — lac d'éc. 31
 — vallée d'éc. 55
 Einbruch 26
 Einbruchsmeer 29
 Einbruchssee 31
 Einbruchstal 55
 Einebnungsfläche 54
 einfach definierbare Projektion 15
 Einschneiden 60
 Einsickerung 39
 Einsickerungsgebiet 40
 Einsturz 26
 Einsturzdoline 63
 Einzugsgebiet 34, 40
 Eis, stehendes E. 39
 — Grundeis 39
 — Inlandeis 44
 — Packeis 30
 — Treibeis 30
 — Uferis 39
 Eisaufbruch 39
 Eisberg 30
 Eisdeckke 38
 Eisdust 39
 Eisfeld 30
 Eisgang 39
 Eislawine 43
 Eisphänomen 39
 Eisperiode 39
 Eisscholle 39
 Eisstand 39
 Eisstoss 39
 Eisversetzung 39
 ekliptyka 8
 ekliptyki, nachylenie 8
 Ekliptikschiefe 8
 eksaracja, p. żłobienie lodowcowe 61
 ekscentryczność 11
 ekspozycja 20
 ekwinokcja 8
 ekwinokcjalna linja 8
 ekwinokcjonalne punkty 8
 ekwinokcjalny kolar 8
 elipsoid odniesienia 12
 ellipsoide de référence 12
 eluwjum 49
 embouchure 28
 — de delta 38
 — gradin d'éc. 57
 émergée, côte éc. 47
 — île éc. 46
 encaissé, glacier e. 44
 Endmoräne 58
 Endsee 41
 endigué, lac e. 31
 engorgement 39
 — crue d'e. 38
 ensellement barométrique 20
 entaille 53
 — de la falaise 47
 entonnoir 63
 entrecroisée, stratification e. 24
 Entwicklung, Flusslaufentwicklung 36

- Entwurf, Kartenentwurf 14
 eoliczna erozja 61
 épaulement 58
 éperon 56
 épeirogène, mouvement é. 23
 epeirogenetische Bewegung 23
 epeirogeniczne ruchy 23
 epigenetisch 25
 epigeneza, p. epigenetyczny 35
 epigenetyczna dolina i rzeka 35
 épigénique 35
 équateur 7
 — céleste 7
 — magnétique 14
 équatoriale, projection é. 17
 équiangle, projection é. 16
 équidistance 15
 équidistante, projection é. 15
 équilibre, profil d'é. 36
 équinoxiaux, points équino-
 xiaux 8
 — précession des é. 11
 équinoxial, colure 8
 — point du printemps 8
 équinoxiale, ligne 8
 équinoxiaux, points 8
 équivalence 15
 équivalente, projection 15
 Erdachse 6
 Erdäquator 7
 Erdfluss 49
 Erdmeridian 6
 Erdkruste 13
 Erdparallelkreise 7
 Erdpol 6
 Erdrevolution 10
 Erdrinde 13
 Erdrotation 10
 Erdrutsch 49
 Erdschlipf 49
 Erdstrom 49
 Erdumschwung 10
 Ergiebigkeit 33, 41
 Ergussgesteine 22
 érosion 60
 — glaciaire 61
 — latérale 61
 — remontante 61
 — sélective 61
 — souterraine 59
 — lac d'é. 31
 Erosion 60
 — Glazialerosion 61
 — äolische E. 61
 — Rückwärtserosion 61
 — Seitenerosion 61
 — selektive E. 61
 — Tiefenerosion 60
 — Winderosion 61
 Erosionsbasis 61
 Erosionssee 31
 Erosionsstufe 52
 erozja 60
 — boczna 61
 — denna 60
 — lodowcowa 61
 — różnicująca 61
 — selektywna p. różnicują-
 ca 61
 — wietrzna 61
 — wsteczna 61
 erozji, dolny poziom 61
 — podstawa 61
 erozyjna terasa 53
 erozyjny próg, p. denudacyjny
 52
 erozyjne jezioro 31
 erratiques, blocs 57
 erratische Blöcke 57
 erratyczne głazy 57
 Ersatzströmung 30
 Eruptivgesteine 22

- eruptives, roches 22
 escarpement de faille 52
 — gradin d'é. 54
 éstompagement 19
 estuaire 38
 établissement du port 30
 étage de l'eau souterraine 40
 éternelles, neiges 43
 étirement 26
 étoiles circumpolaires 9
 évorsion 61
 — lac d'é. 31
 Evorsionssee 31
 ewiger Schnee 43
 eworsja 61
 eworsyjne jezioro 31
 Exaration 61
 excentricité linéaire 11
 — numérique 11
 exfoliation 65
 Explosionswelle 30
 Exzentrität, lineare E. 11
 — numerische E. 11
Facja 24
 facies 24
 faille 26
 — éscarpement de f. 52
 — montagnes en f. 50
 Faktor, Abfluss-F. 33
 fale przetrwałe 29
 — samotne 30
 — swobodne 29
 — wymuszone 29
 faleza, p. urwisko brzeżne 47
 Fallen 24
 falowe zmarszczki 65
 Falte 25
 Faltengebirge 50
 fałd 25
 fałda, p. fałd 25
 fałdowe góry 50
 Fanggebiet, p. Einzugsgebiet 40
 Fastebene 55
 Felsmeer 49
 Felswüste 65
 fenêtre 27
 Fenster, tektonisches F. 27
 fermé, lac f. 31
 festlandsnahe Insel 45
 Feuchtigkeit, absolute F. 19
 — relative F. 19
 filon 23
 fil de l'eau 33
 Findling 57
 firn 43
 Firnfeld 43
 firnowe pole 43
 fizyczny horyzont, p. poziom 5
 — klimat 21
 — poziom 5
 fjord 48
 Flachsee-Ablagerung 29
 Fläche, Abrasionsfläche 55
 — Denudationsfläche 54
 — Rumpfläche 54
 — Aufschüttungsfläche 54
 Flächentreue 15
 flächentreue Projektion 15
 flèche 48
 fleksura 26
 fleuve 34
 Flexur 26
 flottantes, glaces 30
 Flugsand 65
 Fluss 33—38
 Flussablenkung 37
 Flussanschwellung 38
 Flussanschwellung 38
 Flussanzapfung 37
 Flussbecken 53
 Flussbelastung 37
 Flussbett 36

- Flussdichte 34
Flussgebiet 34
Flussgefälle 33
Flussinsel 38
Flussknie 36
Flusskopfung 37
Flusslaufentwicklung 36
Flussnetz 34
Flusssystem 34
Flussterrasse 53
Flussverlegung 36
Flussvermischung 36
Flussverschiebung 36
Flusswindung 36
Flut 30
— Regenflut 38
— Schmelzflut 38
flux 30
fluvioglaciaire, dépôt 58
fluwjoglacjalny osad 58
fond, haut-fond 37, 63
— bas-fond 62
— creusement du f. 60
— glace du f. 39
— moraine du f. 58
fond de vallée 56
forcé, courant f. 30
forcée, vague f. 29
fossé 26, 53
— océanique 62
fossile 25
frangeant, récif f. 48
freie Welle 29
— Windung 37
front de la couche 25
— du glacier 45
frontale, moraine 58
Frostbeschlag 20
Frühlingspunkt 8
fumarola 28
fumerolle 28
Furche 53
— submarine 62
Garnek lodowcowy 59
gardziel dolinna 56
Gebirge, Faltengebirge 50
— Horstgebirge 50
— Kettengebirge 50
— Massengebirge 50
— Randgebirge 51
— Rostgebirge 51
— Rumpfgebirge 51
— Schollengebirge 50
gebirgsbildende Bewegung 23
gebuchtete Küste 46
Gefälle, Flussgefälle 33
— Luftdruckgefälle 20
— Talgefälle 56
Gegenpol 16
Gegenstrom, Gegenströmung 30
Gehänge 56
Gehängegletscher 44
Gehängeknick 53
Gehängeleisten 54
Gehängequelle 42
gejzyr 43
Gekriech 49
gelée blanche 19, 20
geneigte Schichtung 24
generalizacja kartograficzna 15
géocentrique, latitude g. 12
geocentryczna szerokość 12
geograficzny cykl 59
geograficzna długość 12
— karta 14
— siatka 15
— szerokość 12
geograficzne współrzędne 12
géographique, cycle g. 59
— carte g. 14
— coordonnée 12

- géographique latitude 12
— reseau 15
geographische Breite 12
— Karte 14
— Koordinaten 12
— Länge 12
geographisches Netz 15
geographischer Zyklus 59
geoid, géoïde 13
geotermiczny gradjent 13
— stopień 13
géothermique, degré 13
geothermische Tiefenstufe 13
geozentrische Breite 12
gerade Aufsteigung 6
Geschiebelehm 57
Gesims 54
Gestaltung 59
Gesteine 22
gestörte Lagerung 23
gęstość sieci wodnej 34
Geysir 43
Gezeiten 30
Gezeitenströmung 30
gezwungene Strömung, p. Trift
30
— Welle 29
ginące rzeki 34
Gipfelquelle 42
givre 20
glace, champ de g. 30
— couverture de g. 38
— écoulement de g. 39
— côtière 39
— des courants 29
— du fond 39
glaces flottantes 30
glaciaire, auge g. 58
— cirque g. 58
— calotte g. 44
— creusement, érosion g. 61
glaciaire, marmite g. 59
— moulin g. 59
— processus g. 59
glaciaires, stries 57
glacial, polissage g. 57
glaciation 39, 44
— période de g. 39
glacjalny, p. lodowcowy
glacjalny proces 59
glacier 44
glacon 39
— engorgement de g. 39
Glatteis 20
glatte Küste 46
Glazialerosion 61
glazialer Prozess 59
glazura pustynna 65
Gleicher 7
gleichsinniger Fluss u. Tal 35
Gleichgewichts-Kompensation
14
Gletscher 44
Gletscherdiffluenz, p. Diffluenz
44
Gletscherkar 58
Gletscherkonfluenz, p. Kon-
fluenz 44
Gletschermühle 59
Gletscherschliff 57
Gletscherschrammen 57
Gletschersohle 45
Gletscherspalte 45
Gletscherstirn 45
Gletschertal, p. Trog 58
Gletschertopf 59
Gletschertor 45
Gletschertransfluenz, p. Trans-
fluenz 44
Gletscherzunge 44
Gliederung, horizontale G. 45
glina 23

- glina zwałowa 57
 glissement 49
 gładkie wybrzeże 46
 głązy narzutowe 57
 głębia podmorska 62
 — rzeki 33
 głębinowy osad 29
 głęбочек 62
 głębokomorski osad 29
 głowica warstwy 24
 główne koła rzutu 16
 główny południk 7
 gnomoniczny rzut 18
 gnomonique, projection 18
 gnomonische Projektion 18
 godzin, koło 5
 godzinowy kąt 6
 golfe, mers des golfes 28
 — sousmarin 62
 Golfmeer 28
 gołoledź 20
 góra 50
 — zakolowa 57
 gorge 56
 górna kulminacja 9
 górotwór 50
 górotwórcze ruchy 23
 górowanie gwiazdy 9
 góraska grupa 50
 górski kadłub 51
 — łańcuch 50
 — masyw 50
 — pasmo 50
 — potok 35
 — system 50
 — węzeł 51
 — wiatr 21
 góry fałdowe 50
 — kadłubowe 51
 — kratowe 51
 — krawędziowe 51
 góry łańcuchowe 50
 — masowe 50
 — rusztowe 51
 — skibowe 50
 — zrębowe 50
 — wyspowe, p. świadki 52
 gouffre 63
 Graben 26, 53
 — Tiefsee-G. 62
 grad 20
 gradient géothermique 13
 — barométrique 20
 gradin de confluence 57
 — d'embouchure 57
 — en surplomb 54
 — d'escarpement 54
 gradjent barometryczny, ciśnienia 20
 — geotermiczny 13
 grań 50
 granica daty 10
 granica wiecznego śniegu 43
 Grat 50
 Graupel 20
 gravier, banc de g. 38
 grawitacyjna anomalja 14
 — nadwyżka 14
 — niedobór 14
 grêle 20
 Grenze, Schnee-G. 43
 — Datums-G. 10
 grésil 20
 grotta 64
 Grotte 64
 Grundform, horizontale G. 45
 Grundwasser 39
 — phreatisches G. 39
 Grundwasserhorizont 40
 Grundwasserspiegel 40
 Grundwasserstau 41
 Grundwasserstrom 41

- Grundwasserstockwerk 40
 Grundwasserträger 40
 Grund, submariner G. 63
 Grundmoräne 58
 gruntowa woda 39
 grupa góraska 50
 — wosp 46
 Gruppe, Berg-G. 50
 Grus 49
 gruz 49
 gruzowe źródło 42
 grzbiet 50
 — podmorski 62
 grzebień 50
 grzęda 52
 grzędowa wydma 64
 Gürtel, Kalmen-G. 9
 gwiazdowy czas 9
 gwiazdowa doba 9
 gwiazdowy miesiąc 10
 — rok 9
 gwiazdy okołobiegunowe 9
Hachure 18
 Hacken 48
 Hafenzzeit 30
 Haff 48
 Hagel 20
 Halbinsel, abgegliederte H. 45
 — angegliederte H. 45
 Hals der Schlinge 37
 — vulkanischer H. 27
 hałda przybrzeżna, p. zsy-
 sko 32
 hamada 65
 Hangendes 24
 Hängegletscher 44
 Hängetal 56
 hängende Mäander 57
 Härtling 55
 Hauptkreise der Projektion 16
 Hauptmeridian 7
- Hauptpunkt 16
 haut-fond 63
 haut, sousmarine 62
 haute pays 52
 haute plateau 52
 haute pression 20
 hauteur de l'eau 33
 — d'écoulement 33
 — méridienne 5
 Hebungsinsel 46
 Hebungsküste 47
 Hilfsnetz 16
 Himmelsachse 6
 Himmelsäquator 7
 Himmelsmeridiane 6
 Himmelsparallelkreise 7
 Himmelspol 6
 Hinterland 51
 Hochdruck 20
 Hochebene 52
 Hochfläche 52
 Hochland 52
 Hochwasser, Stau-H. 38
 — Schwell-H. 38
 Höhe, untermeerische H. 62
 Höhe, Wasserhöhe 33
 — Abflusshöhe 33
 — Sternhöhe 5
 Höhenabstand 18
 Höhenkote 19
 Höhenlinie 18
 Höhenparallaxe 11
 Höhenschichte 18
 Höhenstufe 18
 Höhenverschub 11
 Höhle 63
 horaire, angle h. 6
 — cercle h. 5
 horizon 5
 — physique 5
 — astronomique 5

- horizon, de l'eau souterraine 40
 Horizont 5
 — astronomischer H. 5
 — wahrer H. 5
 — Grundwasser-H. 40
 horizontale parallaxe 10
 — projection 17
 — intensité magnétique 13
 horizontal développement 45
 horizontale Gliederung 45
 — Projektion 17
 — Schichtfläche 18
 Horizontalabstand 18
 Horizontalkreise 16
 Horizontalintensität 13
 Horizontalparallaxe 10
 Horst 26
 horyzont, p. widnokrąg 5
 — astronomiczny 5
 — fizyczny 5
 — pozorny 5
 horyzontu koło 5
 horyzontalny, p. poziomy
 horyzontalny rzut 17
 houle 29
 humidité absolue 19
 — relative 19
 Hügel 50
 Iceberg 30
 iglica 50
 île 38, 45, 46
 — d'accumulation 46
 — continentale 45, 46
 — émergée 46
 îlot 38
 ił 23
 inclinaison 24
 — magnétique 13
 inférieure, culmination i. 9
 infiltracja 39
 infiltration 39
 infiltration, terrain d'i. 40
 ingression, mer d'i. 29
 Ingressionsmeer 29
 ingresyjne morze 29
 inklinacja magnetyczna 13
 Inklination 13
 Inlandeis 44
 innere Küste 46
 inondation 38
 — terrain d'i. 37
 Insel 45
 Inselberg, p. Zeugenberg 52
 insequent 35
 inekwentna dolina i rzeka 35
 Intensität, magnetische I. 13
 intensité magnétique 13
 intérieur, bassin i. 34
 intermittente source 41
 — rivière 34
 intermittierende Quelle 41
 — Fluss 34
 interne côte 46
 interruption du cycle 60
 Inundationsgebiet 37
 inversion du relief 60
 — de température 20
 inwersja rzeźby 60
 — temperatury 20
 isobathe 18
 isoclinal, pli i. 25
 isoclinale, vallée i. 55
 isohypse, Isohypse 18
 isoklinale Falte 25
 isoklinales Tal 55
 isostasie 14
 isostatique, compensation i. 14
 isthme 46
 izobata 18
 izohipsa 18
 izoklinalna dolina 55
 izoklinalny fałd 25

- izostazja 14
- izostatyczna kompensacja, wyrównanie 14
- J**ahr, siderisches J. 9
- tropisches J. 9
- Jahresparallaxe 11
- jar 55
- jarowa dolina 55
- jaskinia 63, 64
 - krasowa 63
 - lodowa 64
 - pierwotna 63
- jaskiniowe nacieki 64
- jądro ziemi 13
- jednostka planetarna 11
- jednostajne wybrzeże 46
- jeziora 31—32
- jezioro bezodpływowe 31
 - cyrkowe 31
 - karowe, p. cyrkowe 31
 - końcowe 31
 - kraterowe 32
 - morenowe 31
 - nadbrzeżne 32
 - nasypowe 31
 - półślone 32
 - przepływowe 31
 - rzeczne 31
 - słone 32
 - szczątkowe 32
 - tamowe 31
 - tektoniczne 31
 - wertepowe 32
 - wulkaniczne 32
 - wydymowe 31
 - wydrażone 31
 - wyżłobione 31
 - zamknięte 31
 - zapadliskowe 31
 - zaporowe 31
 - zastoiskowe 31
- jezioro źródłowe 31
- język lodowcowy 44
- jour sidéral 9
 - solaire moyen 10
 - — vrai j. s. 9
- juvenile eau 40
- juveniles Wasser 40
- juwenilne wody 40
- K**adłub górski 51
 - łądu, p. pień 45
- kadłubowe góry 51
- kadłubowa powierzchnia 54
- kaldera 28
- Kalmengürtel 21
- Kamm 50
- kamieniec 38
- Kanalmeer 28
- kanał morski 28
- kanjon 55
- kaptaż 37
- Kar 58
- kar, p. cyrk lodowcowy 58
- karowe jezioro, p. cyrkowe 31
- Karren 63
- Karsee 31
- Karst 63
- Karstbecken 63
- Karstquelle 42
- Karstphänomen 63
- Karstprozess 59
- Karstsee 32
- Karsttrichter 63
- Karstverschmierung 63
- karta geograficzna, p. mapa 14
- Karte, geographische K. 14
- Kartenentwurf 14
- Kartenmasstab 15
- kartograficzna projekcja, p. rzut 14
- kartograficzny rzut 14
- kartograficzna zgodność 15

- kartographische Projektion 14
 kaskada, p. wodospad 33
 katarakta 33
 Katavothre 63
 katotermizm, katothermie 33
 kąt godzinowy 6
 kątów zgodność 15
 Kegel, Übergangskegel 58
 — Schuttkegel 50
 — Schwemmkegel 50
 Kegelprojektion 17
 Kegelvulkan 27
 kępa 38
 Kerbe 53
 Kessel 53
 — submariner K. 62
 Kettengebirge 50
 Kiesbank 38
 Kieswüste 65
 kipieli 30
 Klamm 56
 klastische Gesteine 22
 klastyczne skały 22
 klif, p. urwisko nadbrzeżne 47
 Kliff 47
 Klima 22
 klimat 22
 — astronomiczny 21
 — fizyczny 21
 — matematyczny 21
 — rzeczywisty 21
 klimatyczna granica wiecznego
 śniegu 43
 Klippen 27
 kłębiaste chmury 19
 Knie, Flussknie 36
 Knoten, Bergknoten 51
 kocioł 53
 — podmorski 62
 kolano rzeki 36
 Kolk 62
 kolur równonocny, p. koło r. 8
 — przesileni, p. koło p. 9
 Kolur, Äquinoktialkolur 8
 — Solstitialkolur 9
 koło główne rzutu 16
 — godzin 5
 — horyzontu 5
 — podbiegunowe 7
 — poziome 16
 — przesileni 9
 — równonocne 8
 — wertykalne 5
 — wierzchołkowe 5
 — widnokręgu 5
 — zbieżni 5
 kompensacja izostatyczna 14
 kompensacyjny prąd 30
 Kompensation, isostatische K.
 14
 Kompensationsströmung 30
 końcowe jezioro 31
 kondensacyjna woda 40
 Kondensationsgrundwasser 40
 konfluencja 44
 Konfluenz 44
 konglomerat 22
 konische Projektion 17
 konkaves Ufer 36
 konkordante Lagerung, Kon-
 kordanz 24
 konsekwentna dolina i rzeka 35
 konsequent 35
 Kontinentalabhang 61
 Kontinentalblock 61
 Kontinentalinsel 46
 Kontinentalfluss 35
 Kontinentalstufe 61
 kontynentalny blok 61
 — próg 61
 — stok 61
 kontynentalne wyspy 46

- konventionelle Projektion 15
konwencjonalny rzut 15
Konvergenz 51
konvexes Ufer 36
Koordinaten, geographische K.
12
— rechtwincklig - sphärische
K. 7
— Polarkoordinaten 8
kopa 50
Kopf, Schichtkopf 24
Köpfung, Flussköpfung 37
kopuła wulkaniczna 27
koryto rzeki 36
Korrasion 61
korrazja 61
kotlinina 63
— jezierna 31
— krańcowa 58
— krasowa 63
— podmorska 62
— zapadlinowa 26
kry 39
— morskie 30
— stłoczone, p. lód stłoczony 30
— spływ kry 39
krańcowa kotlinina 58
kras 63
krasowa jaskinia 63
— kotlinina 63
krasowe zapadlisko 63
— źródło 42
— żebra i żłobki 63
krasowy proces 59
krasowienie 63
krasu uszczelnienie 63
kraterowe jezioro 32
Kratersee 32
kratowe góry, p. rusztowe 51
Kräuselung, Windkräuselung
65
krawędziowe góry 51
krążenie ziemi, p. obieg 10
kretowisko wydmowe 65
Kreutzschichtung 24
Kriechen 49
krystaliczne skały 22
krystallinische Gesteine 22
krupy 20
krzywa równowagi 36
Kuesta 52
kulminacja 9
— dolna 9
— górna 9
Kulmination 9
— obere 9
— untere 9
Kuppe 50
— submarine 62
Kupsten 65
Küste 46
Küstengebiet 46
Küstenterrasse 54
Küstenvorsprung 46
Lac 31—32
laccolith 28
Lack, Wüstenlack 65
lacustre, talus l. 32
lądotwórcze ruchy 23
lądowego pochodzenia osad
29
lądowy wiatr 21
Lagerung, diskordante L. 24
— gestörte L. 23
— konkordante L. 24
— normale L. 23
— transgredierende L. 24
laguna 48
— atolowa 49
lagune 48
Lagune 48
lagunowa zatoka 48

- lakier pustynny 65
lakkolit, Lakkolith 28
lambeau de recouvrement 27
Landenge 46
Landstufe 52
Landwind 21
Länge, geographische L. 12
Längentreue 15
längentreue Projektion 15
Längsküste 47
lapiez 63
latérale érosion 61
— moraine 58
latitude géocentrique 12
— géographique 12
— parallèles de l. 7
lawina, Lawine 43
— skalna 49
— lodowa 43
— piargu 49
— pylista 43
Lehm 23
— Geschiebelehm 57
Leeseite 65
Leisten, Gehängeleisten 54
lejek dolinny 56
— krasowy 63
— źródłowy 56
lejkowate ujście 38
lepiszcze 22
Letten 13
levée 48
leżący fałd 25
libre méandre 37
— vague 29
lido 48
Liegendes 24
liegende Falte 25
ligne, équinoxiale 8
— apsidale 11
— solsticiales 9
ligne de partage 34
liman 48
limite de la date 10
— des neiges 43
linéaire excentricité 11
lineare Exzentrizität 11
linearny mimośród, p. liniyny 11
linja absyd 11
— ekwinokcjalna, p. równonocna 8
— loksodromiczna 12
— ortodromiczna 12
— południkowa 6
— prostobieżna 12
— przesileń 9
— równonocna 8
— skośnobieżna 12
— warstwiczna 18
liniyny mimośród 11
listwa zboczowa 54
lit 36
lit majeur 36
lithosphère 13
litoralny, p. przybrzeżny
litoralny Proceś 60
litoralny osad 29
— proces 60
Litoralablagerung 29
littoral 29, 46
— processus l. 60
littorale levée 48
— plate-forme 47
— rempart 48
— dépôt 29
— lac 32
local temps 10
lód denný 39
— pędzony 30
— przybrzeżny 39
— stały 38

- lód stłoczony 30
 lodowcowa erozja 61
 — dolina, p. żłób 1. 58
 — szczelina 45
 — pokrywa 44
 lodowcowe rysy 57
 — żłobienie 61
 lodowcowy cyrk 58
 — garnek 59
 — język 44
 — młyn 59
 — wygląd 57
 — żłób 58
 — zbiornik 44
 lodowcowych wód osady 58
 lodowa góra 30
 — jaskinia 64
 — lawina 43
 — pokrywa 38
 lodowe pole 30
 lodowiec 44
 — dolinny, dolinowy 44
 — odrodzony 44
 — podgórski 44
 — przerwany 44
 — śródlądowy 44
 — wiszący 44
 — zboczowy 44
 — złożony 44
 lodowca brama 45
 — czoło 45
 — stopa 45
 lodowisko 44
 lokalny, p. miejscowy
 loksodroma, loxodromie, Lo-
 xodrome 12
 longitude géographique 12
 longitudinale côte 47
 Lotablenkung 14
 Lotabweichung 14
 lotny piasek 65
- Luftdruckgefälle 20
 Luftdruckkeil 20
 Luftdrucksattel 20
 Luvseite 65
Macha 37
 łańcuch górski 50
 — wysp 46
 łańcuchowe góry 50
 ławica podmorska 62
 — przybrzeżna 48
 — rzeczna 38
 łąg 57
 łąk 25
 — podmorski 62
 łąkowa dolina 55
 łożysko rzeki 36
 łąk dzienny 9
 — niewidzialny 9
 — nocny 9
 — widzialny 9
 łąkowa wydma 64
 łąska 25
 łąskowy fałd 25
 — układ 26
 łąszczenie 65
Maar 32
 mada 23
 magmatiques roches 22
 magmatische Gesteine 22
 magmatyczne skały 22
 magnétique, déclinaison m. 13
 — équateur m. 14
 — inclinaison m. 13
 — intensité m. 13
 — méridien m. 14
 — pôle m. 14
 magnetischer Äquator 14
 — Pol 14
 magnetische Inklination 13
 — Intensität 13
 — Meridian 14

- magnetische Missweisung 13
magnetyczna deklinacja 13
— inklinacja 13
— nachylenie 13
— natężenie 13
— zboczenie 13
magnetyczny biegun 14
— południk 14
— równik 14
maksimum barometryczne, p.
 zwyżka 20
mapa 14
— podziałka mapy 15
marée 30
— courant de m. 30
— raz de m. 30
margiel 23
marmite glaciaire 59
marne 23
martwa wydma 64
martwe zakole 37
masowe góry 50
— skały 22
Massengebirge 50
Massengesteine 22
massif 50
Massiv 50
massives roches 22
Masstab 15
Mauer, vulkanische M. 27
matematyczny klimat 21
mathématique climat 21
mathematisches Klima 21
Mäander 36—37
Mäanderdurchbruch 37
Mäanderhals 37
Määndertal 56
meander, p. zakole 36
méandre 36—37, 57
— butte de m. 57
— vallée à m. 56
meandrowy, p. zakolowy 57
Meer 28
— Einbruchsmeer 29
— Felsmeer 49
— Golfmeer 28
— Ingressionsmeer 29
— Kanalmeer 28
— Nebenmeer 28
— Mittelmeer 28
— Randmeer 29
— Transgressionsmeer 29
— Überflutungsmeer 29
— Zwischenmeer 28
— Weltmeer 28
Meerenge 29
Meeresströmung, p. Strömung
 30
mer 28
— bordiere 29
— continentale 28
— des golfes 28
— d'ingrèssion 29
— de transgression 29
Mergel 23
— Geschiebemergel, p. Ge-
 schiebelehme 57
Meridian, Anfangsmeridian 6
— Erdmeridian 6
— Hauptmeridian 7
— Himmelsmeridian 6
— magnetischer M. 14
— Nullmeridian 6
— Ortsmeridian 6
Meridiankreis 6
Meridianlinie 6
méri dien de base 7
— céleste 6
— du globe 6
— local 6
— magnétique 14
— d'origine 6

- méridien premier 6
méridienne 6
— hauteur m. 5
Merkatora rzut 18
mesa 50
metamorficzne skały 22
métamorphiques roches 22
metamorphe Gesteine 22
mgła 19
międzkontynentalne morze 28
międzomorze 46
międzyrzecze 38
miejskowa podstawa erozji 61
miejskowy czas 10
— południk 6
mielizna podmorska 63
— rzeczna 37
mierzeja 28
miesiąc gwiazdowy 10
— synodyczny 10
mimośród liniyny 11
— numeryczny 11
minérale source 43
Mineralquelle 43
mineralne źródło 43
minimum barometryczne 20
misa 31, 53
— jezierna 31
Missweisung, magnetische M.
13
Mittelgebirge 51
Mittelmeer 28
mittlerer Sonnentag 10
mittlere Sonnenzeit 10
młyn lodowcowy 59
młode stadjum, p. młodociane
60
młodociane stadjum 60
mobile dune 64
mofeta, mofette 28
mois sidéral 10
mois synodique 10
monadnok, monadnock 55
Monat, siderischer M. 10
— synodischer M. 10
monoclinale vallée 55
— pli, p. isoclinal 25
monoklinalna dolina, p. izo-
klinalna 55
mont 50
montagne 50
montagnes, chaine de m. 50
— dégradées 51
— en failles 50
— plissées 50
— système de m. 50
montée des eaux 38
monticule 50
moraine 57
— frontale 58
— du fond 58
— de barrage 58
— laterale 58
morainique, amphithéâtre m. 58
— lac m. 31
Moräne 57
— Endmoräne 58
— Grundmoräne 58
— Seitenmoräne 58
— Stirnmoräne 58
— Staumoräne 58
Moränenamphitheater 58
Moränensee 31
morena 57
— boczna 58
— czołowa 58
— denna 58
— krańcowa 58
— spiętrzona 58
morenowy amfiteatr 58
morenowe jezioro 31
morfologiczny cykl 59

- morfologiczny proces 59
 morphologischer Prozess 59
 morska kipiela 30
 morski kanał 28
 — wiatr 21
 morskie prądy, p. prądy 30
 mort, méandre m. 37
 morte, dune m. 64
 morze 28
 — ingresyjne 29
 — międzykontynentalne 28
 — poboczne 28
 — przejściowe 28
 — przybrzeżne 28
 — przykontynentalne 28
 — śródziemne 28
 — transgresyjne 29
 — zapadlinowe 29
 — zatokowe 28
 mouille 33
 moulin glacial 59
 moutonnée roche 57
 mouvant, sable m. 65
 mouvement épeirogène 23
 — orogénique 23
 moyen jour solaire 10
 — temps solaire 10
 Mulde 22, 52
 — submarine 62
 Muldental 55
 muł 23
 mur wulkaniczny 27
 Mure 35
 muton 57
 Mühle, Gletschermühle 59
 Mundung 38
 — Deltamündung 38
 — Ästuar­mündung 38
 Mundungsstufe 57
 Nachfolgefluss 35
 Nachfolgetal 35
 Nachtbogen 9
 nachylenie warstwy, p. upad 24
 — magnetyczne 13
 — ekliptyki 8
 nacieki jaskiniowe 64
 nadbrzeżny 46
 nadbrzeżne jezioro 32
 nadbrzeżna terasa 54
 nadbrzeżne urwisko 47
 nadbrzeżna wydma 64
 nadir 5
 nadkład, p. strop 24
 nadbrzeżna równina napływo-
 wa 57
 nadwyżka siły ciężkości 14
 Nahrgebiet des Gletschers 44
 nałożony, p. epigenetyczny 35
 namuliska, p. napływy 38
 napływowa równina 57
 napływowy stożek 50
 napływowe wybrzeże 47
 — wyspy 46
 napływy rzeczne 38
 nappe aquifère 40
 — de charriage 27
 — de recouvrement 26
 narastające wybrzeże 47
 narzutniak 57
 narzutowy gład 57
 nasada półwyspu 45
 następcza rzeka i dolina, p.
 subsekwentna 35
 nasunięcie 26
 nasypowe jezioro 31
 nasypowy stożek 50
 nasypowe terasy 53
 natężenie magnetyczne 13
 naturel, puit n. 64
 Nebenmeer 28
 Nebel 19
 nebulosité 19

- neck 27
 Nehrung 28
 neiges éternelles 43
 — persistentes 43
 — limite des n. 43
 Netz, Flussnetz 34
 — geographisches N. 15
 — Hilfsnetz 16
 neutral, niveau n. 13
 neutrale Schicht 13
 nevé 43
 — champ de n. 43
 niebieskie bieguny 6
 — południki 6
 — równoleżniki 7
 — zwrotniki 7
 niebieska oś 6
 niebieski równik 7
 — zwierzyniec 8
 niecka 52
 niedobór siły ciężkości 14
 niestała rzeka 34
 niestałe źródło 41
 nièves pénitentes 43
 niewidzialny łuk 9
 niezgodne wybrzeże 47
 nimbus 19
 niveau d'un lac 32
 — de base 61
 — de l'eau souterraine 40
 — neutral 13
 — oscillations du n. 32
 nizina 52
 niż 52
 — barometryczny 20
 nocny łuk 9
 noeud orographique 51
 normale, position n. 23
 — projection n. 16
 — processus n. 59
 — stratification n. 24
 normale Lagerung 23
 normaler Prozess 59
 normale Schichtung 24
 normalny proces 59
 — rzut 16
 normalne ułożenie 23
 — warstwowanie 24
 noyau de la terre 13
 nuages 19
 Nullmeridian 6
 numérique excentricité 11
 numerische Exzentrizität 11
 numeryczny mimośród 11
 nunatak 58
 nurt rzeki 33
 nutacja 11
 nutation 11
 ● balony fałd, p. przechylony 25
 obciążenie rzeki 37
 obere Kulmination 9
 oberwanie góry 49
 obieg ziemi 10
 oblique pli 25
 — projection 16
 — stratification 24
 obliquité de l'écliptique 8
 obłoczność 19
 obłoki 19
 obojętna rzeka i dolina 35
 obojętny poziom 13
 obrót ziemi 10
 obryw 54
 obsekwentna rzeka i dolina 35
 obsequenter Fluss u. Tal 35
 obséquente rivière et vallée 35
 obsuwisko 49
 obszar chłonny 40
 — dopływowy 40
 — zalewowy 37
 obwodowa rzeka 34

- ocean 28
- powszechny, światowy 28
- océan universel 28
- oceaniczny rów 62
- oceaniczna wyspa 45
- oczka lodowcowe 58
- odchylenie pionu 14
- oderwane wyspy 46
- odległość wierzchołkowa 5
- zenitalna 5
- zgodność odległości 15
- odmłodzenie rzeźby 60
- odniesienie, elipsoid odniesienia 12
- odpływ i przyptyw 30
- odpływ względny 33
- wysokość odpływu 33
- współczynnik odpływu 33
- odrodzony lodowiec 44
- odrostkowy półwysep 45
- odsłoneczny stok 20
- punkt 11
- odśrodkowy rzut, p. gnomoniczny 18
- odstęp pionowy poziomic 18
- boczny poziomic 18
- odsypisko rzeczne 38
- odwietrzny stok 65
- odwrócenie rzeźby 60
- temperatury 20
- odwrotna rzeka i dolina 35
- odziemny punkt 11
- offenes Tal 55
- okno 32
- tektoniczne 27
- okołobiegunowe gwiazdy 9
- okres zlodzenia 39
- okresowa rzeka 34
- okresowe źródło 41
- okruczowe skały 22
- okruczowiec 22
- ooser 58
- opadowa powódź 38
- opuszczone zakole 37
- orogeniczne ruchy 23
- orogénique mouvement 23
- orogenetische Bewegung 23
- orthodromie, Orthodrome 12
- orthographique projection 17
- orthographische Projektion 17
- ortodroma 12
- ortograficzny rzut 17
- Ortsmeridian 6
- Ortszeit 10
- osady morskie 29
- lodowcowe, p. moreny 57—58
- wód lodowcowych 58
- osadowe skały 22
- osadzanie 61
- oscillation du niveau 32
- ostaniec, p. świadek 52
- ostroga 56
- ostrów, p. wyspa rzeczna 38
- osuwisko 49
- oś dolinna 56
- niebieska 6
- rzutu 16
- świata 6
- ziemską 6
- dynamiczna rzeki, p. nurt 33
- ośrodek wodonośny 40
- otwarta dolina 55
- otwarte morze zatokowe 28
- ouadi, oued 65
- ouverte vallée 55
- owiewany stok 65
- oz 58
- P**ackeis 30
- padół 52
- pagórek 50
- pancerz pustynny 65

- panew 53
 Parabeldüne 64
 parabolique dune 64
 paraboliczna wydma 64
 paralaksa pionowa 11
 — poziomowa 10
 — roczna 11
 — wysokościowa 11
 parallaxe annuelle 11
 — horizontale 10
 — verticale 11
 Parallaxe, Höhenparallaxe 11
 — Horizontalparallaxe 10
 — Jahresparallaxe 11
 parallèles célestes 7
 — de latitude 7
 Parallelkreise der Erde 7
 — des Himmels 7
 parasitique cône 27
 parasitischer Vulkankegel 27
 parów 53
 partage, ligne de p. 34
 pas ciszy 21
 pasaty 21
 pasmo górskie 50
 Pass 51
 Passate 21
 pędzone góry lodowe 30
 pędzony lód 30
 pęknięcie 26
 pelagiczny osad 29
 pélagique dépôt 29
 pelagische Ablagerung 29
 pełne natężenie magnetyczne
 13
 pełnego morza osad 29
 pendage 24
 péneplaine 55
 peneplena 55
 pente 56
 — de la rivière 33
 pente de vallée 56
 — rupture de pente 53
 percée 56
 peresyp 48
 perennierende Quelle 41
 Perigäum 11
 perigeum, perigée 11
 periheljum, périhélie, Perihel 11
 périphérique rivière 34
 peripherischer Fluss 34
 periode de glaciation 44
 périodique rivière 34
 — source 41
 periodischer Fluss 34
 periodische Quelle 41
 perjodyczna rzeka 34
 perjodyczne źródło 41
 permanente rivière 34
 — source 41
 permanenter Fluss 34
 permanente Quelle 41
 perméabilité 39
 persistentes neiges 43
 perspective projection 17
 perspektivische Projektion 17
 perspektywiczny rzut 17
 pesanteur, anomalie de p. 14
 pętla rzeczna 37
 Petrefact 25
 Pfanne 53
 phréatique eau 39
 physique climat 21
 — horizon 5
 piarg 49
 piargu strumień 49
 — lawina 49
 piasek lotny 65
 piaszczysko 38
 piaszczysta ławica 38
 pieczara 63
 pied du glacier 45

- piedemont-glacier 44
pień łądu 45
pierwotna jaskinia 63
pierzszorzędny półwysep 45
pierzaste chmury 19
piętro wzniesienia 18
— wodonośne 40
pion, odchylenie pionu 14
pionowe natężenie magnetycz-
ne 13
pionowy odstęp poziomic 18
pionowa paralaksa 11
pivot de la projection 16
plage 47
plaine d'abrasion 54
— d'accumulation 54
— d'alluvions 54
— de degradation 54
— de denudation 54
— structurale 54
planetaire unité 11
planetarische Einheit 11
planetarna jednostka 11
plateau 52
— haute-p. 52
— sousmarin 62
— volcanique 27
plate-forme littorale 47
— continentale 61
platforma przybrzeżna 47
— abrazyjna 47
Platte 52
— submarine 62
— Brandungsplatte 47
Plattform, Kustenplattform 47
plaża 47
pli 25
pli-faille 25
plissée-montagnes 50
plos 33
plutoniczne skały 22
plutoniennes roches 22
plutonische Gesteine 22
płaskowyż 52
płaskowzgórze 52
płaszczowina 27
płaszczyzna równikowa 7
płyiczna 63
płyta 52
— podmorska 62
— wulkaniczna 27
płytkomorski osad 29
poboczne morze 28
pobrzeże 46
pochłanianie, absorpcja 19
pochylony fałd 25
początkowy południk 6
podbiegunowe koło 7
podcinanie 61
podcios brzegowy 47
podgórski lodowiec 44
podgórze 51
podkład, p. spąg 24
podłużne wybrzeże 47
podłużna wydma 64
podmorska platforma 47
podpoziomica 18
podstawa erozji 61
podwójne wybrzeże 46
podziałka mapy 15
podziemna woda 36
pogoda 21
pogórze 51
point équinoxial du printemps 8
points equinoxiaux 8
— solsticiaux 8
pointe 46
pokrywa lodowa 38
— lodowcowa 44
— tektoniczna 26
— wulkaniczna 27
pokutniczy śnieg 43

- pola lodowe 30
polaire projection 17
polaires cercles 7
— coordonnées 8
polarny, p. biegunowy, pod-
biegunowy
Polarkreis 7
Polarkoordinaten 8
Polarprojection 17
pôle céleste 6
— magnétique 14
— terrestre 6
— de la projection 16
Pol, magnetischer P. 14
— Erddpol 6
— Himmelpol 6
— Projektionspol 16
pole firnowe 43
Polhöhwenschwankung 12
Polverschiebung 12
polje 63
poliedryczny rzut 18
polissage glacial 57
polständige Projektion 17
polyconische Projektion 18
polyconique, projection p. 18
polyédrique, projection p. 18
Polyeder-Projektion 18
północny punkt 6
półstóno jezioro 23
południa punkt 6
południk magnetyczny 14
— miejscowy 6
— niebieski 6
— początkowy 6
— zerowy 6
— główny 7
— ziemski 6
— zasadniczy 7
południkowa linja 6
połwysep pierwszorzędny 45
półwysep drugorzędny 45
— odrostkowy 45
— przyrostkowy 45
— barometryczny 20
pomocnicza siatka 16
ponor 63
Ponore 63
poprzeczne wybrzeże 47
— wydmy 64
poprzeczny rzut 16
porte du glacier 45
portowy czas 30
pośredni rzut 17
posuszny proces 60
potok 34, 35
— górski 35
— dziki 35
powierzchnia akumulacyjna 54
— abrazyjna 55
— denudacyjna 54
— kadłubowa 54
— zasypania 54
— zrównania 54
— rzutowa 16
— warstwicowa 18
— wody gruntowej 40
powierzchni zgodność 15
powódź opadowa 38
— roztopowa 38
— zatorowa 38
poziom astronomiczny 5
— fizyczny 5
— obojętny 13
— dolny erozji 61
— warstwicowy 18
— wodonośny 40
— wody gruntowej 40
— jeziora 32
poziomy rzut 17
poziome koło rzutu 16
— natężenie magnetyczne 13

- poziome rozczłonkowanie 45
 poziomica 18
 — wglębna 18
 poziomic odstęp 18
 poziomowa paralaksa 10
 pozorny horyzont 5
 Präzession 11
 prąd wody gruntowej 41
 — przyływowy 30
 — tryftowy 30
 — wsteczny 30
 — wstępujący 30
 — wynurzający się 30
 — wyrównawczy 30
 — zstępujący 30
 prądy morskie 30
 prawierównia 55
 précipitation, crue de p. 38
 prémier méridien 6
 precesja, précession 11
 présqu'île adventive 45
 — d'attachement 45
 — detachée 45
 pression, haute p. 20
 printemps, point de p. 8
 proces morfologiczny 59
 — glacialny, p. lodowcowy 59
 — normalny 59
 — subaeryczny 59
 — lodowcowy 59
 — krasowy 59
 — przybrzeżny 60
 — litoralny, p. przybrzeżny 60
 — posuszny 60
 — pustynny, p. posuszny 60
 processus morphologique 59
 — normal 59
 — subaérique 59
 — glacial 59
 — carsique 59
 — littoral 60
 processus aride 60
 production d'une source 41
 profil równowagi 36
 próg 52
 — ujściowy 57
 — kontynentalny 61
 — uskokowy 52
 — denudacyjny 52
 — zabrzeżny 52
 projection 14
 projekcja, p. rzut 14
 Projektion 14
 Projektionsachse 16
 Projektionsfläche 16
 Projektionspol 16
 proste wzniesienie 6
 prosty fałd 25
 prostobieżna linja 12
 prostokątne współrzędne sfer-
 ryczne 7
 Prozess, morphologischer P. 59
 — normaler 59
 — glazialer 59
 — Karstprozess 59
 — littoraler 60
 — arider 60
 przechylony fałd 25
 przeciwbiegun rzutu 16
 przeciągnięcie rzeki 37
 przeciągnięta rzeka 37
 przedmurze 51
 przegłębienie 57
 przegłębiona dolina 56
 przejściowe morze 28
 przekazana dolina i rzeka 35
 przekątne uwarstwienie 24
 przekraczające morze 29
 — ułożenie 24
 przelewowe źródło 41
 przełęcz 51
 przełom 56

- przełomowa dolina 56
przenoszenie 61
przepływ 33
przepływ boczny lodowca 44
przepływowe jezioro 31
przerwanie zakola 37
przerwany lodowiec 44
przerzucenie łożyska 36
przesiąkliwość 39
przesileń linja 9
— koło 9
— punkty 8
przeskokowa warstwa 33
przesunięcie 26
przesuwanie się łożyska 36
— biegunów 12
przesyp 48
przetrwiała dolina i rzeka 35
przetrwiałe fale 29
przewał lodowca 44
przewałowe źródło 41
przewieszka 54
przybyszowy stożek 27
przybrzeżny 46
przybrzeżna ławica 48
— rafa 48
— platforma 47
— wyspa 45
przybrzeżny osad 29
— proces 60
— lód 39
przykontynentalne morze 28
przyłądek 46
przyłądowe wyspy 45
przyptyw 30
przyptywowy prąd 30
przyrostkowy półwysep 45
przysłoneczny punkt 11
przystosowane wybrzeże 47
przytrzymana wydma 64
przyziemny punkt 11
- puit naturelle 63
— artesienne 42
punkt absydalny 11
— Barana 8
— ekwinokcjalny 8
— główny rzutu 16
— odsloneczny 11
— odziemny 11
— północy 6
— południa 6
— przesileń 8
— przysłoneczny 11
— przyziemny 11
— rosy 19
— równonocny 8
— skroplenia 19
— wierzchołkowy 5
— wiosenny 8
pustynia piaszczysta 65
— żwirowa 65
— skalista 65
pustynny proces 60
pustynne szklivo 65
pustynny pancierz 65
puszczenie lodu 39
pylista lawina 43
Quelle 41—43
Quellfluss 34
Quellkuppe 27
Quellsee 31
querachsige Projektion 16
Querküste 47
Rachel 53
rafa koralowa 48
— podmorska 63
rajeunissement 60
ramification 36
ramię siodła, p. skrzydło 25
— wydmy 65
Randgebirge 51
Randmeer 29

- rapides 33
rascles 63
ravin 53
raz de marée 30
rdzeń wulkanu 27
réaction, courant de 30
rechtwincklige Koordinaten 7
réception, cône de r. 56
récouvrement, nappe de r. 26
— lambeau de r. 27
recoupement de méandre 37
récif 48
— barrière 48
— frangeant 48
rectiligne dune 64
referencyjny elipsoid 12
Referenzsphäroid 12
reflux 30
regelacja, régélation 43
régénéré: glacier r. 44
Regenflut 38
regularisée: côte r. 47
Reif 19
rektascenzja 6
relatif: écoulement r. 33
relative: humidité r. 19
relative Feuchtigkeit 19
relief 59
— adaptation du r. 60
— alpin 51
— inversion du r. 60
Reliefinwersion 60
Reliefstärke 60
Reliktensee 32
rémontante, érosion 61
rempart littoral 48
— dune de r. 64
renversé: pli r. 25
réplat 53
réseau auxiliaire 16
— géographique 15
réseau hydrographique 34
— — densité du r. 34
reseskwentna dolina i rzeka 36
reséquente, rivière et vallée 36
resequenter Fluss u. Tal 36
reservoir de l'eau souterraine 41
ressac 30
Restberg 55
résurgence 42
révolution de la terre 10
rias 48
riasowe wybrzeże 48
Riasküste 48
rides 65
Riegel 56
Riff 63
— Sandriff 38
— Wallriff 48
— Saumriff 48
rigole 53
Rille 53
Rinne, p. Furche i Rille 53
— submarine R. 62
Rippelmarken 65
ripplemarks 65
rivage 46
rivière 34—36
roche moutonnée 57
rochers: mer de r. 49
roches 22
roczna parallaksa 11
rój wysp 46
rok gwiazdowy 9
— zwrrotnikowy 9
rosa 19
rosée 19
rosy, punkt 19
Rostgebirge 51
rotacja ziemiska 10
rotation 10

- Rotation, Erdrotation 10
rów 53
— oceaniczny 62
— tektoniczny 26
— zapadlinowy 26
równanie czasu 10
równik niebieski 7
— ziemski 7
— magnetyczny 14
równikowa płaszczyna 7
równikowy rzut 17
równikowe współrzędne 8
równina abrazyjna 54
— akumulacyjna 54
— denudacyjna 54
— napływowa 54
— warstwowa 54
— zasypania 54
równoległy rzut 17
równoleżniki niebieskie 7
— ziemskie 7
równonocne koło 8
— linja 8
— punkty 8
równonocnych punktów cofanie się 11
równowaga, krzywa równowagi 36
równowaga izostatyczna 14
rozbieżność 51
rozczłonkowanie poziome 45
rozcięcie 59
rozdolinienie 59
rozdoły 53
rozgałęzienie, p. rozczłonkowanie 45
różnicująca erozja 61
rozróg, rozroże 51
roztopowa powódź 38
rozwalisko, p. złomisko 49
rozwidlenie rzeki 36
rozwidlenie lodowca 44
rozwinęcie rzeki 36
rozwinęte wybrzeże 46
ruch epeirogeniczny 23
— łądotwórczy 23
— orogeniczny 23
ruczaj 46
Rücken 50
— untermeerischer R. 62
Ruckfalte 25
Rückwartserosion 61
ruisseau 46
rumowisko skalne 49
rumowiskowy strumień 49
Rumpf 45
Rumpfebene 54
Rumpffläche 54
Rumpfbirge 51
Rundhocker 57
rupture de pente 53
ruszenie lodu 39
ryf 63
rygiel 56
rysy lodowcowe 57
rzeczywisty czas słoneczny 10
rzeczywista doba słoneczna 9
rzeczywisty klimat 21
rzeczywista granica wiecznego śniegu 43
rzeczna sieć 34
rzeczne terasy 53
— łąwice 38
— jeziora 31
— wyspy 38
rzeczny układ 34
rzeczysko 37
rzędowe wydmy 64
rzeki 33—39
— antecedencyjne 35
— bliźniacze 34
— błędne 35

- rzeki domorskie 35
- epigenetyczne 35
- ginące 34
- insekwentne 35
- konsekwentne 35
- następcze, p. subsekwentne 35
- niestałe 34
- obojętne, p. insekwentne 35
- obsekwentne 35
- obwodowe 34
- odwrotne, p. obsekwentne 35
- okresowe 34
- przekazane 35
- przetrwałe 35
- resekwentne 36
- stałe 35
- śródlądowe 35
- subsekwentne 35
- uprzednie 35
- wtórne, p. resekwentne 36
- wysychające 34
- zdziczałe 35
- źródłowe 34
- zstępcze, p. konsekwentne 35
- rzeźba 59
- alpejska 51
- dostosowana 60
- odmłodzona 60
- pionowa 59
- wysokogórska 51
- rzuty azymutalne 17
- biegunowe 17
- centralne, p. gnomoniczne 18
- gnomoniczne 18
- horyzontalne 17
- kartograficzne 14
- konwencjonalne 15
- rzuty Merkatora 18
- normalne 16
- odśrodkowe, p. gnomoniczne 18
- ortograficzne 17
- perspektywiczne 17
- poliedryczne, p. wielopłaszczyznowe 18
- polikoniczne, p. wielostozkowe 18
- poprzeczne 16
- pośrednie 17
- poziome, p. horyzontalne 17
- równikowe 17
- równoległe, p. ortograficzne 17
- skośnoosiowe 16
- stereograficzne 17
- stozkowe 17
- ukośne, p. skośnoosiowe 16
- walcowe 17
- wielopłaszczyznowe 18
- wielościenne, p. wielopłaszczyznowe 18
- właściwe 16
- zenitalne, p. azymutalne 17
- zgodnokątowe 16
- zgodnoodległościowe 15
- zgodnopowierzchniowe 15
- wiernokątowe, p. zgodnokątowe 16
- wiernoodległościowe, p. zgodnoodległościowe 15
- wiernopowierzchniowe, p. zgodnopowierzchniowe 15
- wielostozkowe 18
- rzutu oś 16
- biegun 16
- powierzchnia 16
- koła główne 16
- S**able mouvent 65

- sable, banc de sable 38
Sägegrat 50
salé, lac s. 32
salée, source s. 43
salinité 29
salza, salse, Salze 27
Salzgehalt 29
Salzquelle 43
Salzsee 32
samotna fala 30
Sand, Flugsand 65
Sandbank 38
Sandwüste 65
sandr, Sandr 58
Sattel 25
— barometrischer S. 20
Satteltal 55
Säuerling 43
Saugloch 63
Saumriff 48
sauvage rivière 35
Schatten, Windschatten 65
Scharung 51
Scheitelpunkt 5
Schelf 61
Schelfablagerung 29
Schichtung 24
Schichtebene 54
Schichtgestein 22
Schichtkopf 24
Schichtwasserquelle 41
Schichttafel 52
schiefsige Projektion 16
schiefe Falte 25
Schiefe, Ekliptikschiefe 8
Schlamm 23
Schlammvulkan 27
Schliff, Gletscherschliff 57
Schlinge 37
— tote Schlinge 37
Schlot, vulkanischer Sch. 28
Schlucht 53
Schlundtrichter 63
Schmelzflut 38
Schnee, Büsserschnee 43
— ewiger Sch. 43
Schneegrenze 43
Schnellen, Stromschnellen 33
schód ujściowy 57
Scholle 26
— Eisscholle 39
Schollengebirge 50
Schraffen 18
Schrammen, Gletscherschrammen 57
Schratten 63
Schulter, Trogschulter 59
Schummerung 19
Schuppe 25
Schuppenfalte 25
Schuppenstruktur 26
Schutt 49
Schuttkegel 50
Schuttquelle 42
Schuttstrom 49
Schüssel 53
Schwebestoff 37
Schwelle 52
— submarine Sch. 62
Schwellhochwasser 38
Schwemmkegel 50
Schwemmlandküste 47
Schwerkraftanomalie 14
scie, crête en scie 50
ścięcie rzeki 37
— zakola 37
ścięta rzeka 37
ścinająca rzeka 37
séche vallée 55
sédimentaires, roches 22
sédimentation 61
Sedimentgesteine 22

- sedymentacja 61
sędziwe stadjum 60
See 31—32
Seebecken 31
Seehalde 32
Seespiegel 32
Seespiegelhohe 32
Seespiegelschwankung 32
Seewasserstand 32
Seewind 21
Sehkreis 5
Seitenerosion 61
Seitenmorane 58
seiches 32
sélective, érosion s. 61
selektywna erozja 61
Senkung 26
Senkungsbecken 26
Senkungsküste 47
serir 65
serpentina 36
seuil 52
— sousmarin 62
sferoid, p. elipsoid
sferyczne współrzędne 7
shelf 61
siatka geograficzna 15
— pomocnicza rzutu 16
— p. sieć
Sicheldune 64
sidéral, mois s. 10
— temps s. 9
— jour 9
sidérale, année s. 9
siderischer Monat 10
siderisches Jahr 9
sieć rzeczna 34
— geograficzna 15
— pomocnicza rzutu 16
— — gęstość ś. w. 34
— wodna 34
sierpowa wydma 64
siklawia 34
sillon 53
— sousmarin 62
simple côte 46
Sinkwasser 30
sinosite 36
siodło 25
siodłowa dolina 55
skamielina, skamieniałość 25
skala mapy 15
skalica 27
skalista pustynia 65
skaliste terasy 53
skały 22
skiba 26
skibowe góry 50
skłon, p. stok 56
skorupa ziemska 13
skośnobieżna linja, loksodroma 12
skośnoosiowy rzut 16
skręt rzeki 36
skroplenia punkt 19
skrzydło siodła 25
ślepa dolina 55
Skulptur 59
słonawe jezioro 32
słone jezioro 32
— źródło 43
słoneczna doba rzeczywista 9
— — średnia 10
słoneczny czas rzeczywisty 10
— — średni 10
słoność 29
słupy naciekowe 64
śnieg pokutniczy 43
— wieczny 43
— ziarnisty, firn 43
śniegu granica 43
socle continental 61

- Sohle, Gletschersohle 45
 solaire jour moyen 10
 — — vrai 9
 — temps moyen 10
 — — vrai 10
 solanki 43
 solares Klima 21
 solfatara 28
 soliflukcja 49
 Sölle 58
 solne jezioro 32
 — źródło 43
 Solquelle 43
 solsticiale ligne 9
 solsticial colure 9
 solsticiaux points 8
 Solstiziallinie 9
 Solstizialkolor 9
 Solstizialpunkte 8
 sołoniec 32
 Sonnentag, mittlerer S. 10
 — wahrer S. 9
 Sonnenzeit, mittlere S. 10
 — wahre S. 10
 sopleńce 64
 source 41—43
 — produktion d'une s. 41
 — débit d'une s. 41
 souterraines, eaux 39
 spadek rzeki 33
 spąg 24
 Spalte, Gletscherspalte 45
 Spaltenquelle 42
 spęzywanie 49
 spezifischer Abfluss 33
 sphärische Koordinaten 7
 sphériques coordonnées 7
 Spiegel, Grundwasserspiegel
 40
 — Seespiegel 32
 spiętrzony lód 30
- spiętrzona morena 58
 spięzrenie wody gruntowej 41
 Spitze 50
 splot 51
 spływ kry 39
 — lodowców 44
 — wody gruntowej 41
 spływowe źródło 41
 spoiwo 22
 Sporn, Talsporn 56
 Sprungschicht 33
 średni czas słoneczny 10
 średnia doba słoneczna 10
 średniogórze 51
 źródłowe rzeki 35
 — wydmy 64
 — lodowce 44
 źródziemne morza 28
 sryz 39
 stade 60
 stadjum 60
 Staffel 52
 stalagmity 64
 stalaktyty 64
 stałe rzeki 34
 — źródła 41
 stały lód 38
 stan pogody 21
 starcze, stare stadjum 60
 starorzecze 37
 Stau, Grundwasserstau 41
 Stauhochwasser 40
 Staublawine 43
 Staukuppe 27
 Staumoräne 58
 Stausee 31
 Staudammsee 31
 stawanie lodu 39
 stehende Falte 25
 stehendes Eis 38
 Steinlawine 49

- Sterne, zirkumpolare S. 9
 Sternhöhe 5
 Sterntag 9
 Sternzeit 9
 stereograficzny rzut 17
 stéréographique, projection s.
 17
 stereographische Projektion 17
 Stirn, Gletscherstirn 45
 Stirnmoräne 58
 stłoczony lód 30
 Stockwerk, Grundwasserstock-
 werk 40
 stok 56
 — doliny 56
 — podcięty 56
 — dowietrzny 65
 — odwietrzny 65
 — szelfowy 62
 stok, załom stoku 53
 stokowe źródło 42
 stoliwo 50
 stopa lodowca 45
 Störung 25
 — Zyklusstörung 60
 stożek 50
 — wulkaniczny 27
 — napływowy 50
 — nasypowy 50
 — przybyszowy 27
 stożkowy rzut 17
 strąd, p. plaża 47
 Strand 47
 Strandwall 48
 Strandterrasse 54
 Strandsee 32
 stratification normale 24
 — oblique 24
 — entrecroisée 24
 stratifiées roches 22
 strefa ciszy 21
 strefa warstwowa 18
 strefowy czas 10
 Streichen 24
 Strichdüne 64
 stries glaciaires 57
 Strom 34
 — Grundwasserstrom 41
 Stromstrich 33
 Stromschnelle 33
 Strömung, Meeresströmung 30
 strop 24
 structure 23
 structurale, plaine 54
 struga 34
 strukturalna równina 54
 strumień 34
 — błotny 49
 — piargu 49
 — rumowiskowy 49
 studnia artezyjska 42
 Stufe, Denudationsstufe 52
 — Kontinentalstufe 61
 — Mündungsstufe 57
 — Landstufe 52
 — tektonische Stufe 52
 Stundenkreis 5
 Stundenwinkel 6
 subaérique, processus 59
 subaeryczny proces 59
 submergée, côte 47
 subsekwentne doliny i rzeki 35
 subséquente rivière, vallée 35
 subsequenter Fluss u. Tal 35
 sucha dolina 55
 suchodół 55
 supérieure, culmination 9
 surcreusement 57
 surcreusée, vallée 56
 surface de la projection 16
 — d'accumulation 54
 — de dégradation 54

- surface d'aplanissement 54
 — de denudation 54
 — d'abrasion 54
 surimposée rivière et vallée 35
 surplomb 54
 — gradin en s. 54
 suw 49
 suspendu, méandre s. 57
 — glacier 44
 suspendue, vallée s. 56
 suspension, material en s. 37
 świadek 52
 świata oś 6
 światowy ocean 28
 swobodne fale 29
 — zakole 37
 synclinal 25
 synclinale, vallée 55
 synklina 25
 synklinalna dolina 55
 Synklinaltal 55
 synodyczny miesiąc 10
 synodique, mois 10
 synodischer Monat 10
 szypoty 33
 system górski 50
 — rzeczny 34
 système des montagnes 50
 — d'une rivière 34
 szczątkowe wzniesienie 55
 — jezioro 32
 szczawy 43
 szczelinowe źródło 42
 szczeliny lodowcowe 45
 szczyt podmorski 62
 szczytowe źródło 42
 szelf 61
 szelfowy osad 29
 — stok 62
 szerokość geocentryczna 12
 — geograficzna 12
 szkliwo pustynne 65
 szlam, p. muł 23
 szrafowanie 18
 szron 19
 — wiatrowy 20
 szutowe źródło 42
Tafel 52
 — vulkanische T. 27
 Tafelberg 50
 Tag, Sterntag 9
 — Sonntag 9, 10
 Tagbogen 9
 Talabhang 56
 Talae 57
 Talboden 56
 Talgefälle 56
 Talgletscher 44
 Talquelle 42
 Talriegel 56
 Talschluss 56
 Talsporn 56
 Taltrichter 56
 Taltrog 59
 Talung 52
 Talwind 21
 Talweg 56
 Talzirkus 56
 talus 56
 — continental 62
 — lacustre 32
 tamowe jezioro 31
 taras p. terasa 53—54
 Tau 19
 Taupunkt 19
 tectonique 23
 — vallée 55
 tekstura 59
 tektoniczna budowa 23
 — czapka 27
 — dolina 55
 — pokrywa 26

- tektoniczne jezioro 31
 — okno 27
 — źródło 42
 tektoniczny rów 26
 — załom 52
 — próg, p. uskokowy 52
 tektonika 23
 tektonischer Bau 23
 — Tal 55
 — Stufe 52
 — See 31
 témoin, butte-témoin 52
 temperatura wgłębna 13
 — odwrócenie temperatury 20
 Temperaturschichtung 32
 Temperaturumkehr 20
 temperature en profondeur 13
 — invérsion de t. 20
 temps local 10
 — sidéral 9
 — solaire 10
 termiczne uwarstwienie 32
 terminal bassin 58
 Terminante, Erosionstermi-
 nante 36
 terminy 42
 terasy akumulacyjne 53
 — denudacyjne 53
 — nadbrzeżne 54
 — nasypowe 53
 — rzeczne 53
 — skaliste 53
 — wcięte 53
 — warstwowe 53
 — erozyjne 53
 terrain d'infiltration 40
 — d'inondation 37
 terrasse 53—54
 Terrasse 53—54
 terre, révolution de la t. 10
 — rotation de la t. 10
 terrestre axe 6
 — pôle 6
 terrigène, depot 29
 terrigene Ablagerung 29
 terrygeniczny osad 29
 texture 59
 thermales, eaux 42
 thermique, stratification 32
 Thermen 42
 tidy, Tiden 30
 Tief 61
 Tiefe 33
 Tiefdruck 20
 Tiefebene 51
 Tiefenerosion 60
 Tiefengesteine 22
 Tiefenlinie 18
 Tiefenstufe, geothermische 13
 Tiefentemperatur 13
 Tiefland 51
 Tiefseeablagerung 29
 Tiefseegraben 62
 Tierkreis 8
 tombolo 48
 Ton 23
 Tor, Gletschertor 45
 torrent 35
 Tost 39
 Totalintensität 13
 tote Düne 64
 — Schlinge 37
 transgredierende Lagerung 24
 transgression, mer de t. 29
 Transgressionsmeer 29
 transgressive, position 24
 transgresyjne morze 29
 — ułożenie 24
 transfluencja, Transfluenz 44
 transition, cône de t. 58
 transport, Transport 61
 transversale, projection t. 16

- transversale Projektion 16
transversale, côte 47
transwersalny rzut p. poprzeczny 16
Treibeis 30
Treue, Flächentreue 15
— Längentreue 15
— Winkeltreue 15
Trichter, Karsttrichter 63
— Quelltrichter 56
— Taltrichter 56
— Schlundtrichter 63
Trockental 55
Trog 59
Trogshulter 59
tronc 45
Tropfstein 64
tropiques 7
— célestes 7
tropicque année 9
tropisches Jahr 9
tryft, tryftowy prąd 30
Trümmergestein 22
trzon łądu p. pień 45
tuf calcaire 23
— volcanique 23
tuf wapienny, p. martwica 23
— wulkaniczny 23
Tuff, Kalktuff 23
— vulkanischer T. 23
twardziel 55
Uadi 65
Übereisung 39
Überfallsquelle 41, 42
Überfaltungsdecke 27
Übergangskegel 58
Überhang 54
überkippte Falte 25
Überschiebung 26
Überschiebungsdecke 26
Überschwemmung 38
übertieftes Tal 56
Ufer 36, 46
— konkaves 36
— konwexes 36
Ufereis 39
ujście 38
— deltowe 38
— lejkowate 38
ujściowy schód 57
układ rzeczny 34
ukośne warstwowanie 24
ukośny rzut, p. skośnoosiowy 16
ukształtowanie 59
ułożenie warstw 23—24
Umkehr, Temperaturumkehr 20
Umlaufberg 56
Umschwung, Erdumschwung 10
unité planétaire 11
untere Kulmination 9
Unterbrechung, Zyklusunterbrechung 60
Untiefe 37
uogólnienie, generalizacja 15
upad warstw 24
upłaz 53
uprzednia dolina i rzeka 35
urwisko 54
— nadbrzeżne 47
urzeźbienie 59
uskok 26
uskokowe góry 50
— źródło 42
uskokowy próg 52
ustalona wydma 64
uszczelnienie krasu 63
Uvalas 63
uwał 63
uwarstwienie termiczne 32

- V**adeuse, eau 40
 vadoses Wasser 40
 vague d'explosion 30
 — forcée 29
 — libre 29
 val 52
 vallée 56—57
 — sousmarine 62
 — pente de v. 56
 — fond de v. 56
 — cirque de v. 56
 vent, ascendant 21
 — descendant 21
 — versant sous le v. 65
 — — au v. 65
 Verbiegung 25
 Verfrachtung 61
 verglas 20
 Vergletscherung 44
 Verjüngung 60
 Verkarstung 63
 Verlandungsküste 47
 Verlegung, Flussverlegung 36
 vermittelnde Projektion 17
 vernis du desert 65
 verron 56
 versant 56
 versant de vallée 56
 Verschiebung 26
 — Flussverschiebung 36
 Verschmierung, Karstverschmierung 63
 Verschub, Höhenverschub 11
 Versteinerung 25
 vertical 5
 verticale, intensité magnétique 13
 — parallaxe v. 11
 verticales coordonnées 7
 Vertikalintensität 13
 Vertikalkreis 5
- Verwerfung 26
 Verwerfungsquelle 42
 verwildeter Fluss 35
 Verwitterungsmaterial 49
 Verwitterungsschutt 39
 Verzerrung 15
 virgation, Virgation 51
 volcan de boue 27
 volcanique cheminée 28
 — cône 27
 — culot 27
 — lac 32
 — plateau 27
 — roche 22
 — tuf 23
 Vorgang, morphologischer V. 59
 Vorgebirge 51
 Vorland 51
 Vorlandsgletscher 44
 Vorsprung, Küstenvorsprung 46
 vrai jour solaire 9
 — temps solaire 10
 vraies projections 15
 Vulkan, Schlammvulkan 27
 — parasitischer V. 27
 vulkanische Decke 27
 vulkanischer Hals 27
 vulkanische Mauer 27
 vulkanischer Schlot 28
 vulkanische Tafel 27
Wahania poziome jeziora 32
 — — wody gruntowej 40
 wadzowa woda 40
 wadi 65
 wądół 53
 wahre Sonnenzeit 10
 wahrer Sonnentag 9
 — Horizont 5
 walcowy rzut 17

- Wall, Strandwall 48
 Wallriff 48
 wał brzegowy 48
 Wanderdüne 64
 wanna 53
 Wanne 53
 wapienna martwica 23
 wapienny tuf, p. martwica 23
 Wärmeschichtung 32
 warstwa przeskokowa 33
 — wodonośna 40
 warstwica 18
 warstwicowa linia 18
 — powierzchnia 18
 — strefa 18
 warstwicowy poziom 18
 warstwowane skały 22
 warstwowanie normalne 24
 — ukośne 24
 — przekątne 24
 warstwowe chmury 19
 — terasy 53
 — źródło 41
 warstwowa równina 54
 warstw ułożenie 23—24
 warstwy, bieg 24
 — czoło 24
 — głowica 24
 — spąg 24
 — strop 24
 — upad 24
 — wyklinowywanie 24
 — nachylenie 24
 Wasserfall 33
 Wasserscheide 34
 Wasserstand 33
 wcinanie 60
 wcięte terasy 53
 wcios 53
 wędrowna wydma 64
 wędrowne góry lodowe 30
- Welle, Explosionswelle 30
 — freie W. 29
 Welle, gezwungene W. 29
 Weltachse 6
 Weltmeer 28
 Weltozean 28
 Wendekreis 7
 wertep 63
 wertepowe jezioro 32
 wertykalne koło 5
 wertykał 5
 Wetter 21
 wewnętrzny brzeg 36, 46
 wewnętrzne morze 28
 wezbranie rzeki, p. wzbiera-
 nie 38
 węzeł górski 51
 węzownica 36
 wgłębna temperatura 13
 — woda 40
 — poziomica 18
 wgłębne skały 22
 wiatr 21
 — dolinny 21
 — górski 21
 — lądowy 21
 — morski 21
 — wstępujący 21
 — zstępujący 21
 wiatru, cień 65
 wiatrowy szron 20
 Widderpunkt 8
 widnokrąg 5
 widzialny łuk 9
 wieczny śnieg 43
 — — granica w. ś. 43
 wielopłaszczyznowy rzut 18
 wielościenny rzut 18
 wielostożkowy rzut 18
 wiernokątowy rzut 16
 wiernoodległościowy rzut 15

- wiernopowierzchniowy rzut 15
 wierność kartograficzna 15
 wierzchołkowa odległość 5
 wierzchołkowe koło 5
 wierzchołkowy punkt 5
 Wildbach 35
 wilgotność względna 19
 — bezwzględna 19
 Wind 21
 Windabtragung 60
 Winderosion 61
 Windkrauselung 65
 Windschatten 65
 Windstillenregion 21
 Windung, Flusswindung 36
 — freie W. 37
 Winkeltreue 15
 winkeltreue Projektion 16
 wiosenny punkt 8
 wirgacja 51
 wirowanie ziemi 10
 wisząca dolina 56
 wiszący lodowiec 44
 wiszące zakole 57
 wklęsły brzeg 36
 właściwe rzuty 15
 woda artezyjska 42
 — gruntowa 39
 — kondensacyjna 40
 — juvenilna 40
 — młodociana 40
 — podziemna 39
 — wadzowa 40
 — wgłębna 40
 — zaskórna 39
 wodospad 33
 wodostan 33
 Wolken 19
 wrąb 26
 wrota dolinne 56
 współrzędne biegunowe 8
- współrzędne geograficzne 12
 — prostokątne-sferyczne 7
 — równikowe 8
 wsteczna erozja 61
 wsteczny fałd 25
 — prąd 30
 wsiąkanie 39
 wstępujące prądy 30
 — wiatry 21
 — źródła 41
 wtórna dolina i rzeka 36
 wulkan błotny 27
 — stożkowy 27
 wulkaniczna czeluść 28
 — kopuła 27
 — płyta 27
 — skała 22
 wulkaniczne jezioro 32
 wulkaniczny mur 27
 — rdzeń 27
 — stożek 27
 — tuf 23
 Wüste, Felswüste 65
 — Kieswüste 65
 — Sandwüste 65
 Wustenkruste 65
 Wüstenlack 65
 wybrzeże 46—47
 — burzone 47
 — dostosowane 47
 — dźwignięte 47
 — gładkie 46
 — jednostajne 46
 — napływowe 47
 — narastające 47
 — niezgodne 47
 — podwójne 46
 — podłużne 47
 — poprzeczne 47
 — przystosowane 47
 — rozwinięte 46

- wybrzeże wynurzone 47
 — wyrównane 47
 — zatokowe 46
 — zgodne 47
 — zanurzone 47
 — zapadłe 47
 wyciśnięcie warstw 26
 wydajność 33, 41
 wydmy 64
 wydma dolinna 64
 — grzędowa 64
 — łukowa 64
 — martwa 64
 — nadbrzeżna 64
 — paraboliczna 64
 — podłużna 64
 — poprzeczna 64
 — przytrzymała 64
 — pustynna 64
 — rzędowa 64
 — sierpowa 64
 — śródlądowa 64
 — ustalona 64
 — wędrowna 64
 — złożona 64
 wydmowe jezioro 31
 — kretowisko 65
 wydmuchowe zmarszczki 65
 wydrążone jezioro 31
 wygląd lodowcowy 57
 wyklinowanie warstwy 24
 wykształcenie osadu 24
 wylew 38
 wylewne skały 22
 wymuszone fale 29
 — prądy 30
 wyniosłość podmorska 62
 wynurzający się prąd 30
 wynurzone wybrzeże 47
 — wyspy 46
 wypukły brzeg 36
- wyrównane wybrzeże 47
 wyrównawczy prąd 30
 wysokość gwiazdy 5
 — odpływu 33
 wysokościowa paralaksa 11
 wyspa 45, 46
 wyspowa góra, p. świadek 52
 wysp gromada 46
 — grupa 46
 — łańcuch 46
 — rój 46
 wyspy kontynentalne 46
 — napływowe 46
 — oceaniczne 45
 — oderwane 46
 — przyładowe 45
 — przybrzeżne 45
 — wynurzone 46
 wystawa, wystawienie 20
 wysychająca rzeka 34
 wysychające źródło 41
 wyłoczenie 26
 wywierzyisko 42
 wyż 52
 — płaskowyż 52
 — barometryczny 20
 wyżyna 52
 wyżka 19
 wyżłobione jezioro 31
 wzbieranie 38
 względny odpływ 33
 wzgórze rdzeniowe 27
 — meandrowe, p. zakolowa
 góra 57
 wzniesienie proste 6
 — szczątkowe 55
Zaburzenie warstw 25
 zaburzony układ, p. ułożenie
 23
 zachmurzenie 19
 zagłębienie podmorskie 62

- zagórze 51
- zahamowana wydma 64
- zakole 36, 37
- zakola szyja 37
- zakolowa dolina 56
 - góra 57
- zalew 48
- zalewowe morze 29
- zalewowy obszar 37
- zakłócenie cyklu 60
 - tektoniczne 25
- załom stoku 53
 - tektoniczny 52
- zamknięcie doliny 56
- zamknięta dolina 55
- zamknięte jezioro 31
 - morze 28
- zamróz 20
- zanikanie boczne 24
- zanurzone wybrzeże 47
- zapadlina 26
- zapadlinowa dolina 55
 - kotlina 26
- zapadlinowe morze 29
- zapadlinowy rów 26
- zapadlisko 26
 - krasowe 63
- zapadliskowa dolina 55
- zapadliskowe jezioro 31
- zapadłe wybrzeże 47
- zaporowe jezioro 31
- zasadniczy południk 7
- zaskórna woda 39
- zastoisko 31
- zastoiskowe jezioro 31
- zasypania, powierzchnia 54
 - równina 54
- zatoka lagunowa 48
 - podmorska 62
 - riasowa 48
- zatokowe morze 28
- zatokowe wybrzeże 46
- zator 39
- zatorowa powódź 38
- zawiesina 37
- zawis 54
- zawias fałdu 25
- zbieżność 51
- zbiornik lodowcowy 44
 - wody gruntowej 41
- zbocze doliny 56
- zboczeń koło 5
- zboczenie gwiazdy 6
- zboczowa listwa 54
- zboczowe źródło 42
- zboczowy lodowiec 44
- zdobyte rzeki 37
- zdobyta rzeka 37
- zdobywca rzeka 37
- zdziczała rzeka 35
- żebra krasowe 63
- Zeit, Ortszeit 10
 - Sonnenzeit 10
 - Sternzeit 9
 - Zonenzeit 10
 - Hafenzzeit 30
- Zeitgleichung 10
- zenit 5
- Zenitabstand 5
- zenitalna odległość 5
- zenitalny rzut 17
- zenitale, distance 5
 - projection 17
- zentrale Projektion 18
- zerowy południk 6
- Zerstorungskuste 47
- Zeugenberg 52
- zgodne ułożenie 24
 - wybrzeże 47
- zgodność kartograficzna 15
 - kątów 15
 - odległości 15

- zgodność powierzchni 15
— ułożenia 24
zgodnokątowy rzut 16
zgodnoodległościowy rzut 15
zgodnopowierzchniowy rzut 15
ziarnisty śnieg 43
ziemi obieg 10
— obrót 10
ziemna rzeka 49
ziemska oś 6
ziemski biegun 6
— południk 6
— równik 7
— równoleżnik 7
— zwrotnik 7
zirkumpolare Sterne 9
Zirkus, Talzirkus 56
zlepianiec 22
zlewianie się lodowców, p.
spływ 44
zlewisko 34
zlewnia 40
złodzenie 39
złodzenia, okres 39
złodowacenie 44
żłób lodowcowy 59
żłobienie lodowcowe 61
żłobu bark 59
żłobki deszczowe 53
— krasowe 63
złom skalny 49
złomisko 49
złożony lodowiec 44
złożona wydma 64
złuszczenie 49
zmarszczki falowe 65
— wydmuchowe 65
zmywanie 60
znak 19
zniekształcenie kartograficzne
15
- zniżka ciśnienia, z. barome-
tryczna 20
zodiaque 8
zodjak, Zodiakus 8
zone des calmes 21
Zonenzeit 10
zrąb 26
zrębowe góry 50
źródła 41—43
— artezyjskie 42
— ciepłe, p. cieplice 42
— dolinne 42
— gruzowe 42
— krasowe 42
— mineralne 43
— niestałe 41
— okresowe 41
— perjodyczne 41
— przelewowe 41
— przewałowe 41
— słone 43
— spływowe 41
— stałe 41
— szczelinowe 42
— szczytowe 42
— szutrowe 42
— tektoniczne, p. uskokowe
42
— uskokowe 42
— warstwowe 42
— wstępujące 41
— wysychające 40
— zboczowe 41
— zstępujące 40
— zwierzelinowe 41
źródła, wydajność 41
źródłowa rzeka 34
źródłowe jezioro 31
źródłowy lejek 56
zrutka 38
zrównanie dnia z nocą 8

- zrównanie powierzchni 54
zstępcza rzeka i dolina 35
zstępujący prąd 30
— wiatr 21
zstępujące źródło 41
zsuwisko 49
zsywisko przybrzeżne 32
Zug, Bergzug 50
Zunge, Gletscherzunge 44
Zungenbecken 58
zurückweichende Küste 47
zusammengesetzte Düne 64
— Gletscher 44
zwał lodowcowy, p. morena
57—58
zwałowa glina 57
zwierciadło jeziora 32
— — kołysanie z. j. 32
zwierzyniec niebieski 8
zwietrzelnia 49
zwietrzelinowe źródło 42
zwiewanie 60
Zwillingsflüsse 34
żwirowisko 38
żwirowa ławica 38
— pustynia 65
Zwischenmeer 28
Zwischenstromland 38
zwora 34
zwrotniki niebieskie 7
— ziemskie 7
zwrotnikowy rok 9
zwyżka ciśnienia, barome-
tryczna 20
Zyklone 21
Zyklus, geographischer Z. 59
Zyklusstörung 60
Zyklusunterbrechung 60
Zylinderprojektion 17
żyła 23

SPROSTOWANIA.

Str.	6	w.	11	od	góry	zamiast	zboczenie	ma być	zboczenie
"	9	"	21	"	"	"	Zirkumpolare	" "	zirkumpolare
"	9	"	4	"	dołu	"	Wahrer	" "	wahrer
"	9	"	7	"	"	"	Tropisches	" "	tropisches
"	10	"	1	"	góry	"	Wahre	" "	wahre
"	11	"	19	"	"	"	absidale	" "	apsidale
"	12	"	4	"	dołu	"	Referenzsphäroid	" "	Referenzsphäroid
"	13	"	1	"	góry	"	géoide	" "	géoide
"	19	po	wierszu	11		opuszczono tytuł:	Meteorologja i klimatologja		
"	22	"	"	2		"	Petrografja		
"	23	"	"	17		"	Geologja		
"	27	"	"	12		"	Wulkanizm		
"	31	na	początku			"	Jeziora		
"	24	"	10	od	dołu	zamiast	entrecroisé	ma być	entrecroisé
"	29	w.	10	"	góry	"	canal	" "	chenal
"	63	"	10	"	dołu	"	Uwalas	" "	Uwalas
"	81	"	6	"	"	"	63	" "	64
"	83	"	9	"	"	"	63	" "	64
"	83	"	11	"	"	"	63	" "	64
"	84	"	9	"	"	"	61	" "	62
"	85	"	13	"	"	"	63	" "	64
"	87	"	9	"	góry	"	61	" "	62
"	93	"	2	"	dołu	"	63	" "	64
"	94	"	3	"	góry	"	63	" "	64

30.

599.93/6969

SPIS RZECZY.

	Str.
Uwagi wstępne	3
Geografia matematyczna	5
Geofizyka	13
Kartografia	14
Meteorologia i klimatologia	19
Petrografia	22
Geologia	23
Wulkanizm	27
Jeziora	31
Rzeki	33
Wody gruntowe i źródła	39
Lodowce	43
Układ poziomy i formy wybrzeży	45
Morfologia	49
Doliny	55
Formy lodowcowe	57
Procesy i cykl morfologiczny	59
Morfologia dna morskiego	61
Zjawiska krasowe	63
Wydmy i formy pustynne	64
Indeks alfabetyczny	66
Sprostowania	115

62320[2]